

دفتر اول

برنامه درس ملی جمهوری اسلامی

۱- مبانی فلسفی و علمی برنامه درسی ملی

مبانی فلسفی و علمی این برنامه همانند سایر اسناد همپراز خود مبتنی بر مبانی نظری سند تحول بنیادین نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی) می باشد و از این مجموعه، آن بخش از مبانی که م به حوزه‌ی برنامه درسی دلالت دارد و به عنوان مبانی خاص برنامه درسی تلقی می شود، در پیوست آمده است.

۲- چشم انداز

برنامه های درسی و تربیتی آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران در راستای فرهنگ و تمدن اسلامی - ایرانی، با تکیه بر میراث گران بها و ماندگار رسول الله (ص) - قرآن کریم و عترت (ع) - تحقق جامعه عدل مهدوی (عج) و چشم انداز نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی در افق ۱۴۰۴ با بهره گیری از الگویی پیشرفته و بومی زمینه تربیت موحد، مؤمن و معتقد به معاد و آشنا و متعهد به مسئولیت ها و وظایف در برابر خدا، خود، دیگران و طبیعت، حقیقت جو و خردمند، دانش پژوه و علاقمند به علم و آگاهی، عدالت خواه و صلح جو، ظلم ستیز، جهادگر، شجاع و ایثارگر و وطن دوست، مهرورز، جمع گرا و جهانی اندیش، ولایت مدار و منتظر و تلاش گر در جهت تحقق حکومت عدل جهانی، با اراده و امیدوار، خود باور و دارای عزت نفس، امانتدار، دانا و توانا، پاکدامن و با حیا، انتخابگر و آزاد منش، متخلق به اخلاق اسلامی، خلاق و کار آفرین، مقتصد و ماهر، سالم و با نشاط، قانون مدار و نظم پذیر، وفادار به ارزش های اسلامی، ملی و انقلابی و آماده ورود به زندگی شایسته فردی، خانوادگی و اجتماعی بر اساس نظام معیار اسلامی را فراهم می سازد.

این برنامه ها دارای ویژگی های زیر است:

- ۱- مبتنی بر مبانی و ارزش ها و معارف اسلام ناب محمدی (ص)؛
- ۲- برخوردار از یافته های معتبر علمی و پژوهشی با تأکید بر بومی سازی آن ها؛
- ۳- بهره مند از دستاوردها و یافته های علمی فرهنگ و تمدن اسلامی - ایرانی؛
- ۴- منسجم، متعادل، کارآمد، نشاط آفرین، پویا، انعطاف پذیر و مشارکت پذیر در تولید و اجرا؛
- ۵- ناظر به ویژگی ها، نیازها و فطرت الهی دانش آموزان و نیازهای اساسی جامعه؛
- ۶- بهره مند از تجربه های موفق ملی و جهانی با استفاده از ابزارها و شیوه های علمی و اثربخش؛
- ۷- برخوردار از رویکردی نوآورانه، آینده پژوهانه، واقع بینانه، متناسب با فطرت الهی انسان؛
- ۸- تأکید کننده بر نقش مدرسه به عنوان جلوه های از تحقق مراتبی از حیات طبیعه و زمینه ساز

۳- اصول ناظر بر برنامه‌های درسی و تربیتی

این اصول به صورت هماهنگ و درهم تنیده ناظر بر سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و مدیریت برنامه‌های درسی و تربیتی از سطح ملی تا سطح مدرسه است:

۳-۱- دین محوری

تمامی اجزا و عناصر برنامه‌های درسی و تربیتی باید مبتنی بر مبانی توحیدی و اصول و ارزش‌های اسلام ناب محمدی (ص) باشد. این اصل بر سایر اصول نیز حاکم می‌باشد.

۳-۲- تقویت هویت ملی

برنامه‌های درسی و تربیتی باید زمینه تقویت و پایداری هویت ملی را با تأکید بر تعمیق باورها و ارزش‌های اسلامی، فرهنگ و تمدن اسلام و ایران، زبان و ادبیات فارسی، ارزش‌های انقلاب اسلامی، میهن دوستی، وحدت و انسجام فرهنگی، استقلال ملی و همبستگی اسلامی فراهم آورد.

۳-۳- اعتبار نقش یادگیرنده

برنامه‌های درسی و تربیتی باید به نقش فعال، داوطلبانه و آگاهانه دانش‌آموز در فرآیند یاددهی—یادگیری و تربیت‌پذیری توجه نماید و زمینه تقویت و توسعه روحیه پرسشگری، پژوهشگری، خلاقیت و کارآفرینی را در وی فراهم سازد.

۳-۴- اعتبار نقش مرجعیت معلم (مربی)

برنامه‌های درسی و تربیتی باید به نقش مرجعیت ۲ معلم در هدایت تربیتی برای تقدم تزکیه بر تعلیم، غنی‌سازی محیط تربیتی و یادگیری، فعال‌سازی دانش‌آموزان در فرآیند یادگیری و تربیت‌پذیری و ترغیب آنان نسبت به یادگیری مستمر توجه نماید. همچنین زمینه‌ی ارتقاء صلاحیت‌های اعتقادی، اخلاقی، حرفه‌ای و تخصصی معلم را فراهم سازد.

۳-۵- اعتبار نقش پایه‌ای خانواده

برنامه‌های درسی و تربیتی باید ضمن تقویت بنیان خانواده و تحکیم مناسبات خانوادگی و صله رحم، زمینه کسب شایستگی‌ها و مهارت‌های لازم برای تشکیل و مدیریت خانواده مبتنی بر ارزش‌ها و معارف الهی و تعمیق آداب و سبک زندگی اسلامی — ایرانی دانش‌آموزان را فراهم آورد.

۳-۶- جامعیت

برنامه‌های درسی و تربیتی باید به نیازهای گوناگون دانش‌آموزان و جامعه در سطوح محلی، منطقه‌ای، ملی و جهانی در کلیه ساحت‌های تعلیم و تربیت تأکید کند.

۷-۳- توجه به تفاوت‌ها

برنامه‌های درسی و تربیتی باید ضمن تأکید بر ویژگی‌های مشترک، به تفاوت‌های ناشی از محیط زندگی (شهری، روستایی، عشایری، فرهنگی و جغرافیایی)، جنسیتی و فردی دانش‌آموزان (استعدادها، توانایی‌ها، نیازها و علایق) توجه کرده و از انعطاف لازم برخوردار باشد.

۸-۳- تعادل

برنامه‌های درسی و تربیتی باید به رعایت تعادل و پرهیز از افراط و تفریط و رعایت تناسب و توازن در توجه به ساحت‌های تعلیم و تربیت، هدف و محتوا و بهره‌گیری از روش‌های متفاوت در طراحی، تولید، اجرا و ارزش‌یابی از برنامه‌ها پایبند باشد.

۹-۳- یادگیری مادام‌العمر

برنامه‌های درسی و تربیتی باید زمینه کسب شایستگی‌ها و مهارت‌های لازم برای استمرار و معنادار شدن یادگیری و پیوستگی تجارب یادگیری در زندگی را برای دانش‌آموزان تأمین کند.

۱۰-۳- جلب مشارکت و تعامل

فرآیند برنامه‌ریزی درسی و تربیتی باید زمینه مشارکت و تعامل مؤثر معلمان، دانش‌آموزان، خانواده‌ها و سایر گروه‌های ذینفع، ذیربط و ذیصلاح را در طراحی، تولید، اجرا و ارزش‌یابی برنامه‌ها فراهم نماید.

۱۱-۳- یکپارچگی و فراگیری

برنامه‌های درسی و تربیتی باید برای تمام دانش‌آموزان (دانش‌آموزان عادی، دانش‌آموزان با نیازهای ویژه و استعدادهای درخشان) به صورت به هم پیوسته و یکپارچه طراحی و تدوین شود. این برنامه‌ها باید با رعایت انعطاف‌پذیری، با نیازهای هریک از گروه‌های دانش‌آموزان با نیازها و استعدادها خاص انطباق و سازگاری داده شود.

۴- رویکرد و جهت‌گیری کلی

رویکرد برنامه‌های درسی و تربیتی «فطرت‌گرایی توحیدی» است. اتخاذ این رویکرد به معنای زمینه‌سازی لازم جهت شکوفایی فطرت الهی دانش‌آموزان از طریق درک و اصلاح مداوم موقعیت ۳ آنان به منظور دستیابی به مراتبی از حیات طیبه است.

در این رویکرد: ۱-۴- دانش‌آموز:

۱- امانت الهی و دارای کرامت ذاتی است.

۲- فطرت الهی در وجود او نهفته است و قابلیت شکوفایی و فعلیت یافتن دارد.

۳- همواره در موقعیت است و می‌تواند آن را درک کرده و با انتخاب احسن خویش در راستای اصلاح مداوم آن حرکت نماید.

۴- توانایی انتخاب، تصمیم‌گیری و خوشتن داری دارد و می‌تواند با محیط یادگیری، رابطه تعاملی برقرار کند و تابع بی‌چون و چرا و مقهور محیط نیست.

- ۵- از اراده و انگیزه برخوردار است که در فرآیند یاددهی - یادگیری، نقش اساسی دارد.
- ۶- در فرآیند یاددهی - یادگیری و تربیت‌پذیری و توسعه شایستگی‌های خویش به لحاظ ذاتی نقش فعال دارد.
- ۷- دارای قابلیت‌ها، تجربیات، ظرفیت‌ها و توانایی‌های گوناگون است.

۲-۴- معلم (مربی):

- ۱- در مسیر راه انبیا و ائمه اطهار(ع)، اسوهای امین و بصیر برای دانش‌آموزان است.
- ۲- با شناخت و بسط ظرفیت‌های وجودی دانش‌آموزان و خلق فرصت‌های تربیتی و آموزشی زمینه درک و انگیزه اصلاح مداوم موقعیت آنان را فراهم می‌سازد.
- ۳- زمینه‌ساز رشد عقلانی، ایمانی، علمی، عملی و اخلاقی دانش‌آموزان است.
- ۴- راهنما و راهبر فرآیند یاددهی - یادگیری است.
- ۵- برای خلق فرصت‌های تربیتی و آموزشی مسئولیت تطبیق، تدوین، اجرا و ارزش‌یابی برنامه‌های درسی و تربیتی در سطح کلاس را بر عهده دارد.
- ۶- یادگیرنده و پژوهشگر آموزشی و پرورشی است.

۳-۴- محتوا

- ۱- مبتنی بر ارزش‌های فرهنگی و تربیتی و سازوار با آموزه‌های دینی و قرآنی، مجموعه‌ای منسجم و هماهنگ از فرصت‌ها و تجربیات یادگیری است که زمینه شکوفایی فطرت الهی، رشد عقلی و فعلیت یافتن عناصر و عرصه‌ها را به‌صورت پیوسته فراهم می‌آورد.
- ۲- دربرگیرنده مفاهیم و مهارت‌های اساسی و ایده‌های کلیدی مبتنی بر شایستگی‌های مورد انتظار از دانش‌آموزان است.
- ۳- برگرفته از یافته‌های علمی و معتبر بشری است.
- ۴- متناسب با نیازهای حال و آینده، علایق، ویژگی‌های روانشناختی دانش‌آموزان، انتظارات جامعه اسلامی و زمان آموزش است.

۴-۴- یاد دهی - یادگیری:

- ۱- فرآیندی زمینه‌ساز برای ابراز گرایش‌های فطری، شناخت موقعیت یادگیرنده و اصلاح مداوم آن است.
- ۲- یادگیری حاصل تعامل خلاق، هدفمند و فعال یادگیرنده با محیط‌های متنوع یادگیری است.
- ۳- دیدگاه دانش‌آموزان را به‌طور معنادار نسبت به ارتباط با خود، خداوند، دیگران و مخلوقات، تحت تأثیر قرار دهد.

۵-۴- ارزش‌یابی:

- ۱- به‌صورت مستمر تصویری روشن و همه‌جانبه از موقعیت کنونی دانش‌آموز، فاصله او با موقعیت بعدی و چگونگی اصلاح آن متناسب با ظرفیت‌ها و نیازهای وی ارائه می‌کند.

۸۷۰ | استخدام یار دروس حیطه اختصاصی آموزگار ابتدایی

- ۲- زمینه انتخاب‌گری، خود مدیریتی و رشد مداوم دانش‌آموز را با تأکید بر خود ارزیابی فراهم می‌کند و بهره‌گیری از سایر روش‌ها را زمینه ساز تحقق آن می‌داند.
- ۳- ضمن حفظ کرامت انسانی، کاستی‌های یادگیری را فرصتی برای بهبود موقعیت دانش‌آموز می‌داند.
- ۴- کاستی‌های یادگیری را فرصتی برای بهبود و اصلاح نظام آموزشی می‌داند.

۴-۶- محیط یادگیری:

- ۱- با بهره‌گیری از ظرفیت‌های نظام هستی، محیطی امن، منعطف، پویا، برانگیزاننده و غنی را برای پاسخگویی به نیازها، علایق و ویژگی‌های دانش‌آموزان تدارک می‌بیند.
- ۲- مدرسه محیط یادگیری پایه و اصلی است؛ اما یادگیری به آن محدود نمی‌شود و سایر محیط‌ها نظیر محیط‌های اجتماعی، طبیعی، اقتصادی، صنعتی و فرهنگی را نیز در بر می‌گیرد.
- ۳- با بهره‌گیری از ظرفیت و قابلیت محیط‌های مجازی و رسانه‌ها، زمینه بهبود موقعیت دانش‌آموزان و ارتقای کیفیت فرایند یاددهی - یادگیری را فراهم می‌آورد.
- ۴- خانواده از محیط‌های مهم و اثربخش تربیت و یادگیری بشمار می‌آید که در تعامل مستمر و مؤثر با مدرسه می‌باشد.

۴-۷- مدیر مدرسه:

- ۱- معلمی مؤمن، خلاق، متعهد، منعطف، اهل فکر، آینده نگر، مشارکت‌پذیر، راهبر تربیتی، مدیر و مدبر و دارای سعه صدر و صلاحیت‌های حرفه‌ای است.
- ۲- مسئولیت تأمین و توسعه محیط یادگیری را برای شکوفایی گرایش‌های فطری دانش‌آموزان بر عهده دارد.
- ۳- مسئولیت خلق موقعیت‌های تربیتی و آموزشی، انطباق یا تدوین، اجرا و ارزش‌یابی برنامه‌های درسی و تربیتی را در سطح مدرسه بر عهده دارد.
- ۴- با برقراری روابط صحیح، سازنده و پویا، امکان درک و اصلاح مداوم موقعیت را برای کلیه عوامل (کارکنان و خانواده‌ها) و دستیابی به سازمان یادگیرنده فراهم می‌سازد.
- ۵- از اختیارات متناسب برای پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری در کلیه امور مدرسه برخوردار است.

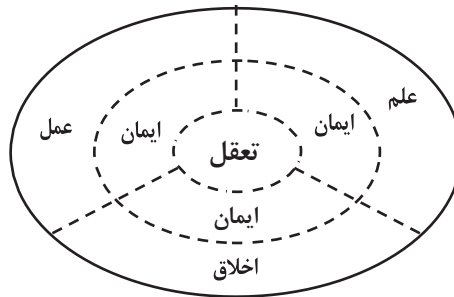
۵- الگوی هدف گذاری

در هدف گذاری برنامه‌های درسی و تربیتی، شکوفایی فطرت و دستیابی به شئون مختلف حیات طیبه، جامعیت، یکپارچگی و توجه متوازن به ساحت‌های شش‌گانه تعلیم و تربیت مبنا قرار گرفته است که در قالب چارچوب مفهومی منسجم و یکپارچه‌ای در تدوین اهداف سطوح مختلف، راهنمای عمل برنامه‌ریزان و مجریان خواهد بود.

در الگوی هدف گذاری پنج عنصر: عقل، ایمان، علم، عمل و اخلاق و چهار عرصه ارتباط دانش‌آموز با خود، خدا، خلق و خلقت به صورت بهم پیوسته و با محوریت ارتباط با خدا تبیین و تدوین می‌شوند.

عناصر پنج‌گانه در شبکه‌ای مفهومی، مرتبط و به هم تنیده تبیین می‌شوند و در فرآیند عملی تربیت هر کدام از این عناصر، متناسب با نیازها و شرایط دانش‌آموز می‌توانند سرآغاز سیر تربیتی

دانش‌آموز باشند و سایر عناصر را تقویت و تعمیق نمایند. در میان عناصر پنج‌گانه، عنصر تعقل جنبه محوری دارد و سایر عناصر پیرامون آن تعریف و تبیین می‌شوند که هر کدام از آن‌ها نیز دارای مراتب معینی است.

۶- هدف کلی برنامه‌های درسی و تربیتی

تربیت یکپارچه عقلی، ایمانی، علمی، عملی و اخلاقی دانش‌آموزان به گونه‌ای که بتوانند موقعیت خود را نسبت به خود، خدا، دیگر انسان‌ها و نظام خلقت به‌درستی درک و توانایی اصلاح مستمر موقعیت فردی و اجتماعی خویش را کسب نمایند.

انتظار می‌رود دانش‌آموزان طی دوره تحصیلات مدرسه‌ای، در مجموعه عناصر پنج‌گانه‌ی الگوی هدف‌گذاری، به مرتبه‌ای از شایستگی‌های پایه دست یابند. این شایستگی‌ها بیان تفصیل یافته‌ای از هدف کلی برنامه‌های درسی و تربیتی است.

۷- شایستگی‌های پایه

۷-۱- تعقل:

- ۱- درک وجود خود، نیازها، توانمندی‌ها، ظرفیت‌ها و ابعاد هویت متعالی خویش؛
- ۲- بصیر نسبت به آثار و پیامدهای سبک زندگی خود؛
- ۳- تدبیر در صفات، افعال و آیات خداوند متعال به‌عنوان خالق هستی؛
- ۴- تدبیر در نظام خلقت و شگفتی‌های آن.

۷-۲- ایمان:

- ۱- ایمان آگاهانه به توحید، نبوت، معاد، امامت، عدل، عالم غیب و حیات جاودانه؛
- ۲- باور به ربوبیت و حضور حکیمانه همراه با لطف و رحمت خالق یکتا در عرصه هستی؛
- ۳- ایمان به انبیاء الهی، قرآن، پیامبر خاتم(ص)، ائمه معصومین علیهم‌السلام و ولایت مطلقه فقیه و نقش بی‌بدیل آن‌ها در هدایت و رستگاری بشر؛
- ۴- باور به نقش دین مبین اسلام و نظامات آن به عنوان تنها مکتب جامع و کارآمد برای تحقق حیات طیبه؛

۸۷۲ | استخدام یار دروس حیطه اختصاصی آموزگار ابتدایی

۵- ایمان به ارزشمندی، هدفمندی و قانونمندی خلقت و باور به زیبایی‌های جهان آفرینش به عنوان مظاهر فعل و جمال خداوند؛

۶- ایمان به هویت الهی انسان، کرامت او و توانمندی‌های جمعی و فردی انسان.

۳-۷- علم:

- ۱- شناخت خود، ظرفیت‌ها و هویت خویش؛
- ۲- شناخت حق تعالی، صفات، افعال و آیات الهی، معارف دینی و منابع آن؛
- ۳- علم نسبت به پدیده‌ها، روابط، رویدادها و قوانین جهان آفرینش و چگونگی برقراری ارتباط انسان با آن‌ها و بهره‌برداری بهینه از آنان؛
- ۴- علم نسبت به روابط، نقش‌ها، حقوق و وظایف خود و افراد و اهمیت آن‌ها در زندگی اجتماعی؛
- ۵- علم نسبت به گذشته و حال جوامع بشری به ویژه فرهنگ و تمدن اسلام و ایران؛
- ۶- آشنایی با ویژگی‌های نظام مردم سالار دینی و جایگاه و رسالت جهانی ایران اسلامی؛
- ۷- آشنایی با روش‌های رمزگشایی پدیده‌ها و رمز گردانی آن‌ها و ابراز آن به زبان زیباشناسی و

۴-۷- عمل:

- ۱- عمل به آموزه‌های دینی و انجام آگاهانه و مؤمنانه واجبات و ترک محرمات؛
- ۲- به کارگیری ظرفیت‌های وجودی خود برای دستیابی به هویت متعادل و یکپارچه در مسیر رشد و تعالی خود و جامعه؛
- ۳- بکارگیری آداب و مهارت‌ها و سبک زندگی اسلامی — ایرانی؛
- ۴- به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در کار و زندگی؛
- ۵- بهره‌گیری از مهارت‌های پایه برای شکل‌دهی هویت حرفه‌ای آینده خود به صورت مولد و کار آفرین؛
- ۶- بهره‌گیری آگاهانه از یافته‌های علمی، هنری، فنی، حرفه‌ای و بهداشتی و زیستی و تلاش مؤثر برای تولید و توسعه آن‌ها؛
- ۷- حفظ و تعالی محیط زیست، میراث فرهنگی و سرمایه‌های طبیعی؛
- ۸- به کارگیری مهارت‌های زبان و ادبیات فارسی و زبان عربی به عنوان زبان دین؛
- ۹- به کارگیری مهارت‌های یک زبان خارجی در چارچوب بخش انتخابی (نیمه تجویزی) برنامه درسی، با رعایت اصل تثبیت و تقویت هویت اسلامی — ایرانی.

۵-۷- اخلاق:

- ۱- رعایت تقوی الهی در تمام شئون زندگی فردی و اجتماعی؛
- ۲- متعهد به ارزش‌های اخلاقی از جمله: صدق، صبر، احسان و رأفت، حسن خلق، حیا، شجاعت، خویشتن‌داری، قدر شناسی، رضا، عدالت، قناعت، نوع دوستی و تکریم والدین و معلم در شئون و مناسبات فردی و اجتماعی؛
- ۳- ارزش قائل شدن برای کار و معاش حلال و داشتن روحیه تلاش مستمر؛

- ۴- ارزشمند دانستن عالم، علم آموزی و یادگیری مادام العمر؛
 - ۵- تقدم بخشیدن منافع ملی بر گروهی و منافع جمعی بر فردی؛
 - ۶- ارزش قائل شدن برای مخلوقات هستی و محیط زیست؛
 - ۷- التزام به اصول و ارزش‌های اخلاقی در استفاده از علوم و فن‌آوری‌های نوین.
 - ۸- حوزه‌های تربیت و یادگیری
- حوزه‌های تربیت و یادگیری، حدود محتوایی، روش‌ها، فرایندها، و عناصر کلیدی یادگیری را روشن می‌سازند. این حوزه‌ها با یکدیگر ارتباط داشته لیکن عناوین موضوعات درسی در دوره‌ها و پایه‌های تحصیلی لزوماً معادل عناوین حوزه‌ها نخواهد بود و مفاهیم حوزه‌های یادگیری به صورت تلفیقی ارائه خواهد شد. ملاحظات و مفروضات اولیه در استنباط و تعیین حوزه‌های یادگیری، ارتباط آن‌ها با هدف کلی برنامه درسی ملی، الگوی هدف‌گذاری؛ شایستگی‌های پایه؛ هم‌خوانی با اسناد فرادستی و هماهنگی با اصول حاکم بر برنامه است.

اهداف هر یک از حوزه‌های یادگیری از منابع زیر اخذ خواهند شد:

- الف) اهداف دوره‌های تحصیلی؛
- ب) شایستگی‌های پایه؛
- ج) اهداف خاص حوزه یادگیری؛
- د) اهداف مرتبط با سایر حوزه‌ها؛

۱-۸- عناوین حوزه‌های تربیت و یادگیری:

- ۱- حکمت و معارف اسلامی؛
- ۲- قرآن و عربی؛
- ۳- زبان و ادبیات فارسی؛
- ۴- فرهنگ و هنر؛
- ۵- سلامت و تربیت بدنی؛
- ۶- کار و فن‌آوری؛
- ۷- علوم انسانی و مطالعات اجتماعی؛
- ۸- ریاضیات؛
- ۹- علوم تجربی؛
- ۱۰- زبان‌های خارجی؛
- ۱۱- آداب و مهارت‌های زندگی و بنیان خانواده.

۲-۸- بیانیه حوزه‌های تربیت و یادگیری:

۱- حوزه تربیت و یادگیری حکمت و معارف اسلامی

دین اسلام، که از جانب خدای متعال بر پیامبر اکرم (ص) نازل شده شامل اعتقادات، اخلاق، احکام و کلیه نظاماتی است که انسان‌ها برای رسیدن به مقصد متعالی خود بدان نیاز دارند. منابع اخذ معارف

اسلامی، قرآن کریم، سنت و سیره پیامبر گرامی اسلام و جانشینان معصوم آن بزرگوار- صلوات الله علیهم - و عقل است. تعقل به معنای قدرت تجزیه و تحلیل و ربط دادن قضایا و سنجش و ارزیابی یافته‌ها بر اساس نظام معیار (اسلام) است که از طرق معتبر به دست آمده است. حکمت به معنای علم متین، محکم و استوار دستاورد قوه تعقل است. حکمت و بصیرت زمانی به وقوع می‌پیوندد که فرد در فرآیند صحیح تفکر با هدایت و رهبری عقل سلیم و نقل صحیح قرار گیرد. ایمان مبتنی بر تفکر، اساس اعمال دینی است و هیچ عمل دینی بی حضور تفکر و تعقل معنا و مفهوم ندارد. تفکر، مطالعه و پژوهش اساس معرفت دینی را تشکیل می‌دهد.

ضرورت و کارکرد حوزه: مهم‌ترین هدف تشکیل نظام اسلامی به طور اعم و نظام آموزشی به طور اخص، تربیت دینی - به معنای عمیق و گسترده آن- است. دین مقدس اسلام برنامه جامع تربیتی انسان برای عبودیت و تقرب الی الله است. تعمیق معرفت و ایمان متریبان به اعتقادات، اخلاق و احکام الهی که همان معرفت و ایمان به دین اسلام است، مهم‌ترین رسالت تعلیم و تربیت در نظام اسلامی است. حوزه یادگیری حکمت و معارف اسلامی بستری برای تقویت اندیشه، ایمان و عمل دینی و برنامه‌ریزی برای دستیابی به معرفت نسبت به برنامه جامع تربیتی انسان است تا به متریبان، میزانی از آگاهی درباره اسلام را بدهد تا بتوانند بر اساس آن زندگی فردی و اجتماعی خود را بر محور بندگی خدا سامان بدهند، فرد را توانمند سازد که به گونه‌ای فعال، جامعه را به سوی آرمان‌های اسلامی سوق دهد و در برابر آسیب‌های اعتقادی، اخلاقی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی، ایستادگی و مقاومت کند و به او این توانایی را بدهد که در آینده در تربیت فرزندان خود موفق و در تعالی جامعه مشارکت مؤثر داشته باشد.

حیات انسان، یک حیات فکری است و تفکر، استعدادی الهی است که در اثر تربیت به فعلیت می‌رسد و انسان می‌تواند در پرتو تقوای الهی، با متعادل کردن قوای درونی خویش، از آن در مسیر فطرت توحیدی بهره‌برداری کند. لذا فرآیند تربیت باید به گونه‌ای باشد که طی آن تفکر و تعقل و حکمت پرورش یابد. تقویت این توانایی، ایمان، باور، دانش و عملکرد انسان را تحت تأثیر قرار داده و زمینه تعالی او را فراهم می‌سازد. فرآیند اصلی در عمل اختیاری و آگاهانه انسان که باید در معارف اسلامی مورد نظر باشد فرآیند شناخت فکورانه، ایمان آگاهانه و عمل ارادی است. عملی ارزشمند است که حاصل ایمان به دین باشد؛ ایمانی که مبتنی بر معرفت و شناخت و حاصل تفکر و تعقل فرد باشد.

قلمرو حوزه: حوزه یادگیری حکمت و معارف اسلامی بخشی از رسالت یاد شده را در مجموعه برنامه‌های درسی بر عهده دارد، این حوزه می‌تواند زمینه لازم برای درک، تدبیر، تأمل، تفقه و بصیرت در دانش‌آموزان را فراهم کند و در نهایت، سبب شود تا فرد رفتار حکیمانه‌ای از خود بروز دهد. محدوده این آموزش، آن است که دانش‌آموزان دین را به عنوان راهنمای عمل و برنامه زندگی بشناسند و براساس آن، برنامه‌ریزی و عمل نمایند. این معارف شامل سه بخش زیر است:

الف) اعتقادات: در حد شناخت عقلانی اصلی‌ترین موضوعات اعتقادی شامل توحید، معاد، عدل، نبوت و امامت، ولایت فقیه، نظام خلقت و مسائل مبتلا به مربوط به آن‌ها، بدون طرح جزئیات تخصصی

هر موضوع است؛ در واقع حکمت نظری، یعنی دانش درباره واقعیت‌ها (هست‌ها)، موضوع این بخش از محتوا است.

ب) اخلاق: در حد شناخت مسائل و موضوعات اصلی اخلاقی و التزام به آن که در تکوین شخصیت انسان نقش محوری دارند و با توجه به مسئله‌ها و چالش‌های اخلاقی روز؛ یعنی حکمت عملی که درباره بهترین رفتار انسان برای رسیدن به سعادت و کمال (بایدها و نبایدها) است موضوع این بخش از محتوا می‌باشد.

ج) احکام: در حدی که هر فرد مکلف به‌طور معمول در زندگی فردی و اجتماعی خود بدان نیاز دارد و در صورت عدم اطلاع قبلی از آن‌ها در انجام وظایف شرعی دچار مشکل می‌شود. نتایج یادگیری دانش‌آموزان در حوزه حکمت و معارف اسلامی در پایان دوره‌های تحصیلی عبارت‌اند از:

- آمادگی برای دینداری و عمل به وظایف دینی مبتنی بر ایمان توأم با معرفت و شناخت؛
- احساس خرسندی و رضایت از هویت اسلامی خود و علاقه و تلاش برای حفظ آن؛
- تلاش برای رشد شعائر و فرهنگ دینی جامعه در شرایط مختلف اجتماعی؛
- احساس مسئولیت نسبت به نظام اسلامی و مشارکت در پیشرفت نظام و اقتدار و سربلندی آن در جهان؛
- بهره‌مندی از حکمت نظری و عملی.

۲- حوزه تربیت و یادگیری قرآن و عربی

دین اسلام، راه هدایت انسان‌ها به سوی کمال و رستگاری است. خداوند با هدایت خود انسان را به راه و مسیر حرکت به سوی کمال راهنمایی می‌کند. یکی از منابع اخذ معارف اسلامی، قرآن کریم است. قرآن کریم کتاب هدایت انسان‌ها است.

ضرورت و کارکرد حوزه: تعمیق معرفت و ایمان دانش‌آموزان به اعتقادات، اخلاق و احکام الهی که همان معرفت و ایمان به دین اسلام است، مهم‌ترین رسالت تعلیم و تربیت در نظام اسلامی است. قرآن کریم، به عنوان منبع وحی الهی و منبع اصلی اعتقادات، اخلاق و احکام است. توانایی خواندن همراه با درک معنا، تدبر در قرآن و انس با آن، سبب ورود هر فرد مسلمان به دریای معارف اسلامی است. یادگیری زبان عربی به عنوان زبان قرآن سبب می‌شود که فرد بتواند به‌طور مستقیم با کتاب الهی ارتباط برقرار کند، آن را بفهمد و از رهنمودهای آن بهره‌برد. همچنین آموزش این زبان سبب می‌شود که متربیان بتوانند از معارف اهل بیت علیهم‌السلام و فرهنگ غنی اسلام استفاده کنند. از سوی دیگر زبان و ادبیات فارسی با زبان عربی درآمیخته است و آشنایی با زبان عربی در یادگیری زبان فارسی تأثیر خواهد داشت.

قلمرو حوزه: حوزه یادگیری قرآن و عربی شامل دو حوزه محتوایی آموزش قرآن کریم و آموزش عربی است و حد نهایی یادگیری در این دروس به شرح زیر است:

الف) توانایی خواندن صحیح و روان قرآن کریم؛

ب) توانایی درک معنای عبارات ساده و پرکاربرد قرآن کریم؛

ج) توانایی نسبی تدبر در آیات قرآن کریم به منظور درک ساده و اولیه دقایق و ظرائف مفاهیم آیات، بدون آموزش تخصصی علوم قرآنی؛

د) انس مستمر و دائمی با قرآن کریم، به نحوی که دانش‌آموزان، اهل خواندن و تفکر در قرآن باشند و این امر را لازمه تربیت دینی و اعتلای هویت الهی خویش بدانند.

آشنایی با زبان عربی و مشخصاً مهارت‌های چهارگانه زبانی یعنی خواندن، گوش کردن، نوشتن و سخن گفتن در این حوزه به میزانی است که دانش‌آموز را در درک معنای آیات قرآن کریم، کلام معصومین و متون دینی و فرهنگ اسلامی کمک کند و در تقویت زبان فارسی او مؤثر باشد.

این دو حوزه محتوایی، ارتباط وثیقی با یکدیگر دارند و برنامه‌ریزی آن‌ها باید هماهنگ و مرتبط با هم صورت گیرد و از اهداف، محتوا و روش‌های مشترک و نیز مطالب مکمل و تأیید کننده همدیگر استفاده مطلوب به عمل آید.

جهت‌گیری‌های کلی در سازماندهی محتوا و آموزش حوزه‌های تربیت و یادگیری «حکمت و معارف اسلامی» و «قرآن و عربی»

سازماندهی محتوای حوزه‌های حکمت و معارف اسلامی و قرآن و عربی در دوره ابتدایی به صورت تلفیقی است. در دوره متوسطه اول حتی‌الامکان به صورت مجزا لیکن هماهنگ و در دوره متوسطه دوم، بجز در رشته علوم و معارف اسلامی، به صورت تلفیقی و درس عربی به صورت مجزا ارائه می‌شود. در رشته علوم و معارف اسلامی نیز درس‌های اختصاصی در حوزه معارف اسلامی ارائه می‌شود.

۳- حوزه تربیت و یادگیری زبان و ادبیات فارسی

این حوزه شامل دو بخش زبان و ادبیات است. زبان، فرآیندی است که از درک و دریافت سخن آغاز می‌شود و به تولید کلام معنادار می‌انجامد. ادبیات، تولیدی مرکب و چند سطحی است که واج، واژه، معنا و نحو، سطح و جنبه هنری را نیز شامل می‌شود. کارکرد هنری زبان در قالب ادبیات ظاهر می‌شود. **ضرورت و کارکرد حوزه:** زبان و ادبیات فارسی، رمز هویت ملی و سبب پیوستگی و وحدت همه اقوام ایرانی و گنجینه گران ارجی است که گذشته را به حال و آینده پیوند می‌دهد. در این حوزه، دانش‌آموزان با پیکره نظام مند و عناصر سازه‌سازای زبان به گونه‌ای روشمند و علمی آشنا می‌شوند و توانایی خلق و نگارش و آفرینش در این حوزه را کسب می‌کنند.

بنیاد ارتباط انسان با دیگران بر زبان است. آموزش زبان بستر مناسبی را برای پرورش مهارت‌ها و ارزش‌های اخلاقی دانش‌آموزان در قالب‌های متنوع زبان و ادبیات به صورت شفاهی، دیداری و نوشتاری و برای مقاصد و مخاطبان گوناگون فراهم می‌کند که شامل یادگیری زبان، یادگیری از طریق زبان و یادگیری درباره زبان می‌باشد. بیشترین فعالیت روزمره ما هنگام گفت‌وگو با دیگران و استفاده از رسانه‌ها توسط زبان شکل می‌گیرد. زبان دو کارکرد اصلی دارد:

۱- ابزاری برای ارتباط در مراودات اجتماعی،

۲- ابزاری برای ایجاد زیبایی هنری که همان ادبیات است. از زبان برای هدف‌های گوناگون استفاده می‌شود، از جمله برای برآوردن نیازهای روزمره، تأثیرگذاری بر افکار و رفتار دیگران، ایجاد تفاهم در روابط اجتماعی، انجام تحقیق و کسب اطلاعات، آشنایی با پیشینه فرهنگی، حفظ آداب و رسوم قومی -

محلی، احساس تعلق و ایجاد هویت ملی، قدرت بیان عقاید شخصی، دریافت ایده‌ها و افکار، بیان تخیلات و بدیعه‌گویی، و دادن اطلاعات در زمینه‌های گوناگون.

زبان بستری برای تفکر است. پرورش مهارت‌های زبانی زمینه درک مفاهیم در سایر متون و موضوعات درسی را فراهم کرده، به رشد مهارت‌های اجتماعی، شخصی، ذهنی، ارتباطی، فرهنگی، مطالعه و پژوهش و ارزش‌های اخلاقی کمک می‌کند.

قلمرو حوزه: آموزش زبان و ادبیات فارسی بر چهار مهارت زبانی گوش دادن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن از طریق رمزگشایی و رمزگذاری نمادهای آوایی (شنیداری) و خطی (دیداری) و مهارت‌های فرازبانی (تفکر، نقد و تحلیل) و چگونگی کاربردی آن‌ها و نیز ادبیات فارسی تأکید دارد. در این حوزه، دانش‌آموزان به فهم زبان، باورها، ارزش‌ها و نگرش‌ها، ساختار زبانی، جایگاه و گشتار زبان فارسی و پیکره نظام‌مند و عناصر سازهای و عوامل هنری و زیبایی در منابع اصیل و ادبیات کهن و معاصر دست می‌یابند.

آموزش زبان و ادبیات فارسی، با رویکرد ارتباطی انجام می‌گیرد و بر انتقال ارزش‌های فرهنگ اسلامی – ایرانی تأکید دارد. زبان در بستر تجربیات ارتباطی طبیعی، بیشتر و بهتر آموخته می‌شود. لذا قانونمندی‌های زبانی شامل تلفظ کلمات، ساخت کلمات و ساخت دستوری، از طریق کسب تجربیات واقعی و وابسته به موقعیت‌های فرهنگی دانش‌آموزان صورت می‌گیرد. این امر خصوصاً در سال‌های اولیه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. مجموعه تجربیات ارائه شده در قالب‌های گوناگون زبان و ادبیات فارسی، دانش‌آموزان را افرادی پایبند به ارزش‌های ملی و دینی و متخلق به آداب و اخلاق متعلق به این سرزمین می‌پرورد، و آنان را در حفظ فرهنگ و تمدن خویش توانمند می‌کند.

جهت‌گیری‌های کلی در سازماندهی محتوا و آموزش حوزه: در سازماندهی محتوا در دوره ابتدایی عمدتاً کارکرد ارتباطی زبان مورد توجه قرار می‌گیرد و کارکرد هنری زبان صرفاً با هدف لذت بردن از زبان دنبال می‌شود. در دوره‌های تحصیلی بالاتر توجه به کارکرد هنری زبان با هدف انتقال ارزش‌های فرهنگی و رشد و تقویت توانمندی‌های هنری متربیان و کسب هویت ملی صورت می‌گیرد.

۴- حوزه تربیت و یادگیری فرهنگ و هنر

فرهنگ، مهم‌ترین و غنی‌ترین منبع دستیابی به هویت است و از طریق جهت دادن به شیوه زندگی، امکان هویت‌یابی را به صورت فردی و جمعی فراهم می‌کند. فرهنگ شامل: باورها و ارزش‌ها، تاریخ گذشته، مفاخر ملی، آداب و سنت‌ها، قوانین، آثار باستانی، هنر و ادبیات گذشته و معاصر است. حوزه یادگیری فرهنگ و هنر ناظر به درک معنا و روابط میان پدیده‌ها (آیه بینی و آیه خوانی)، زیبایی‌شناسی و قدرشناسی نسبت به نشانه‌های جمال الهی و زیبایی‌ها در پیشینه فرهنگی جامعه (نمادها، آداب و رسوم، ارزش‌ها، اسوه‌ها و اسطوره‌ها) و حفظ و تعالی آن است.

ضرورت و کارکرد حوزه: با عنایت به اهمیت فرهنگ و هویت ملی و نقشی که این دو مقوله در استقلال، خودکفایی، عزت نفس و مقابله با از خودبیگانگی ایفا می‌کنند، فرهنگ و هنر از کارآمدترین امکانات در امر تربیت محسوب می‌شوند و موضوعاتی هستند که از فرهنگ اسلامی، ایرانی و انقلابی ما نشئت گرفته و در احراز هویت ملی اثرگذار می‌باشند. هنر به عنوان تجلی باورهای جامعه از وجوه تمایز

انسان با سایر موجودات است و می‌تواند به عنوان یکی از بارزهای هویت و به ویژه هویت فرهنگی و معنوی، موجب رشد و ارتقاء تمدن و فرهنگ جوامع مورد توجه قرار گیرد.

تربیت فرهنگی و هنری سبب شناخت پیشینه فرهنگی و توانایی‌های فردی و توسعه ظرفیت‌های وجودی و کسب بخشی از شایستگی‌های مورد نیاز برای زندگی می‌شود. دستیابی به کمال در اخلاقیات و ارزیابی فرهنگ بشری بر اساس نظام معیار، درگرو دستیابی دانش‌آموزان به ابزار و رسانه‌هایی با توان بازنمایی دامنه و عمق ارزش‌هاست. استفاده از هنر و قالب‌های هنری مناسب‌ترین طریق بازنمایی تجربیات غنی از احساس و عواطف انسانی است. شناختی که در اثر آشنایی با هنرها و میراث فرهنگی ایجاد می‌شود، زمینه‌ساز حفظ، احیا و اشاعه هنرهای ایرانی اسلامی، هویت بخشی به فرد و جامعه و مقابله با تهاجم فرهنگی است. مهم‌ترین کارکرد این حوزه را می‌توان دستیابی به سواد فرهنگی و هویت بخشی، ایجاد شوق و نشاط، درک و بیان احساسات و معانی و ابزار وجود به زبان هنر، پرورش حواس، ذوق زیباشناسی، قدرت تخیل، خلاقیت، قدرشناسی از زیبایی‌ها و میراث فرهنگی و در نهایت دستیابی به بصیرت فرهنگی عنوان کرد.

قلمرو حوزه: قلمرو حوزه فرهنگ و هنر شامل درک ایده‌های هنری، فرآیندها و مهارت‌های هنری، ابزار هنری و میراث فرهنگی در دو عرصه عملی (تولید اثر بر پایه الفبا و قواعد ترکیب) و نظری (درک اثر بر پایه زیباشناسی، تاریخ فرهنگ و هنر، تجزیه و تحلیل و نقد آثار فرهنگی و هنری) است. رمزگشایی و رمزگذاری پدیده‌ها در قالب‌های هنری شامل دو فرایند کشف معنا (درک و دریافت اثر) و خلق معنا (تولید اثر) است. دستیابی به سواد فرهنگی و میان فرهنگی برای درک ارتباط فرهنگ‌ها، اقوام و ملیت‌ها در سطح ملی و جهانی و ارتباط خرده فرهنگ‌ها با فرهنگ معیار، تمایز فرهنگ مدرن و سنتی، بخشی از قلمرو محتوایی این حوزه یادگیری است.

جهت‌گیری کلی این حوزه در سازماندهی محتوا و آموزش، «تربیت هنری» با تأکید بر دستیابی به بصیرت فرهنگی است. تربیت هنری زمینه درک زیبایی‌ها و نظم هستی که یکی از راه‌های شناخت خداوند و قدرشناسی نسبت به زیبایی‌ها و خالق آن‌هاست را فراهم می‌کند. سازماندهی فعالیت‌ها در قالب رویکرد تربیت هنری موجب درک زیبایی‌های طبیعت، محیط زندگی و آثار فرهنگی هنری، تقویت حواس، تخیل، تفکر، توان درک معانی آشکار و پنهان و غنا بخشیدن به ادراک حسی و عاطفی می‌شود.

جهت‌گیری‌های کلی در سازماندهی محتوا و آموزش حوزه: سازماندهی محتوا در این حوزه تا پایان دوره آموزش عمومی مبتنی بر تربیت هنری و در دوره متوسطه دوم موضوع محور است. همچنین سازماندهی محتوا به صورت چند رشته‌ای و متناسب با نیازهای فردی و اجتماعی متربیان انجام می‌شود. تربیت فرهنگی و هنری در سال‌های آغازین تحصیل به صورت آموزش غیرمستقیم انجام می‌گیرد و به تدریج متناسب با دوره تحصیلی و رشته‌های هنری از روش‌های آموزش مستقیم بهره‌گیری می‌کند. در فرایند فعالیت‌های یادگیری و تولید اثر هنری، با ایجاد شرایط تصمیم‌گیری و حل مسئله، مهارت رویارویی با مسائل و مشکلات، درک صحیح رویدادها و پدیده‌ها با تکیه بر عواطف، امکان ابزار احساسات، افکار، ایده‌ها، دریافت‌های شخصی، پرورش قوه خیال (تخیل)، خلاقیت و وجه فردی دانش‌آموز، از طریق به کارگیری حواس مختلف در قالب‌های متنوع هنری فراهم می‌شود.

بصیرت فرهنگی و تربیت هنری رویکردی فرابرنامه درسی بوده و روح حاکم بر کل نظام آموزشی است و استفاده از ظرفیت همه حوزه‌های تربیت و یادگیری، خصوصاً علوم انسانی و مطالعات اجتماعی و زبان و ادبیات فارسی را طلب می‌نماید.

۵- حوزه تربیت و یادگیری سلامت و تربیت بدنی

حوزه سلامت و تربیت بدنی به دنبال برقراری سلامت کامل جسمی و روانی دانش‌آموزان به عنوان امانت الهی و بکارگیری روش‌های درست انجام فعالیت جسمانی، ارتقای توانایی‌های بدنی و حرکتی، تبیین روش‌های تفریحی سالم و ترویج بهداشت و اصول سالم زیستن و پیشگیری از ایجاد بیماری و اختلال و معلولیت‌های اندامی و توانمندسازی افراد در تسلط بر رفتار خود و حفظ سلامت است.

ضرورت و کارکرد حوزه: در آموزه‌های اسلامی، بدن انسان هدیه و امانتی الهی برای تکامل روح محسوب می‌شود. حفظ بدن از خطرها، آسیب‌ها، تقویت جسمانی و برقراری سلامت، تکلیف دینی و الهی می‌باشد و در کلام معصومین علیهم‌السلام نیز بر این حقیقت تأکید شده است. سلامت و تربیت بدنی به عنوان عاملی اساسی و مؤثر در توسعه فردی، اجتماعی، فرهنگی، آموزشی و اقتصادی است و ابزاری ضروری برای رشد و پرورش انسان‌هایی سالم و توانمند جهت دستیابی به ابعاد از حیات طیبه است.

کسب صلاحیت‌های اساسی این حوزه، دانش‌آموزان را قادر می‌سازد تا ظرفیت‌های جسمی، روحی و روانی خود را بشناسد، به آن اعتماد کنند و در جهت پرورش آن کوشا باشند. این آموزه‌ها به دانش‌آموزان کمک می‌کند که در قبال بهداشت و سلامتی خود مسئولیت بپذیرند و به نقش خود در تضمین سلامت جسمی و روانی و نشاط فردی و اجتماعی، به خصوص سلامت خانواده اعتقاد داشته باشند.

دانش‌آموزان در خلال ورزش و فعالیت‌های بدنی یاد می‌گیرند چگونه در قالب گروهی کار کنند، اعتماد به نفس خود را افزایش دهند، برای اوقات فراغت خود برنامه‌ریزی کنند، خطرکنند، در مسائل درگیر شوند و به کمک دیگران مسائل را حل کنند. سلامت و بهداشت موجب رفاه کامل جسمی، روانی، اجتماعی، معنوی و پیشگیری از ایجاد بیماری و ضایعات و معلولیت‌های جسمی، حسی، حرکتی، و موجب توانمندسازی فرد در تسلط بر رفتار و حفظ سلامت خود و پیشگیری از کردارهای پرخطر و بهبود زندگی دانش‌آموزان می‌شود.

قلمرو حوزه: بهداشت و سلامت، ورزش و تربیت بدنی و تفریحات سالم به عنوان موضوعات همبسته یک حوزه شناخته شده‌اند و اهداف مشترک بسیاری دارند. توجه به سطح کیفی زندگی و رشد و تکامل فرد، اصول صحیح تغذیه، رعایت آداب بهداشتی و کسب مهارت‌های ایمنی از مهم‌ترین اهداف این حوزه می‌باشد. این حوزه تربیت و یادگیری دارای دو زیر حوزه اصلی «سلامت و بهداشت» و «تربیت بدنی، ورزش و تفریحات سالم» می‌باشد که شامل موارد زیر است:

- مهارت‌های حرکتی و آمادگی جسمانی؛
- بازی‌ها و رشته‌های ورزشی؛
- تفریحات سالم؛

- اصول تغذیه سالم و متوازن؛
- ایمنی و پیشگیری از آسیب‌های فردی و جمعی در ابعاد و شرایط مختلف؛
- مهارت‌های زیستی و بهداشت فردی و عمومی؛
- نظام مراقبت از سلامت جسمانی و روانی با تأکید بر سلامت فرد، خانواده و اجتماع؛
- بهداشت بلوغ و سلامت نوجوانی.

جهت‌گیری‌های کلی در سازماندهی محتوا و آموزش حوزه: در سازماندهی محتوای این حوزه

در کلیه دوره‌های تحصیلی باید ابعاد جسمانی، عقلانی، اجتماعی، روانی و معنوی به صورت تلفیقی مورد توجه قرار گیرد. در دوره متوسطه دوم، سازماندهی محتوا در شاخه فنی و حرفه‌ای موضوع محور و براساس رشته‌های ورزشی خواهد بود.

۶- حوزه تربیت و یادگیری کار و فن‌آوری

حوزه کار و فن‌آوری شامل کسب مهارت‌های عملی برای زندگی کارآمد و بهره‌ور و کسب شایستگی‌های مرتبط با فناوری و علوم وابسته، به ویژه فناوری اطلاعات و ارتباطات، جهت تربیت فناورانه و زندگی سالم در فضای مجازی و نیز آمادگی ورود به حرفه و شغل در بخش‌های مختلف اقتصادی و زندگی اجتماعی است.

ضرورت و کارکرد حوزه با توجه به آموزه‌های اسلامی، کار و اشتغال از ارزش تربیتی برخوردار است و انسان از طریق کار، نفس سرکش را رام کرده و شخصیت وجودی خویش را صیقل داده، هویت خویش را تثبیت کرده و زمینه ارتقاء وجودی خویش را مهیا و امکان کسب روزی حلال و پاسخگویی به نیازهای جامعه را فراهم می‌آورد. آموزش فناوری، کار و مهارت آموزی، باعث پیشرفت فردی، افزایش بهره‌وری، مشارکت در زندگی اجتماعی و اقتصادی، کاهش فقر، افزایش درآمد و توسعه یافتگی خواهد شد.

قلمرو حوزه: قلمرو این حوزه شامل چهار دسته شایستگی است:

- ۱- شایستگی‌های محوری غیر فنی دنیای کار؛
- ۲- شایستگی‌های پایه فنی مورد نیاز نیروی کار حرف و مشاغل گوناگون؛
- ۳- شایستگی‌های مربوط به فناوری اطلاعات و ارتباطات؛
- ۴- شایستگی‌های مربوط به یادگیری مادام‌العمر فنی و حرفه‌ای.

جهت‌گیری‌های کلی در سازماندهی محتوا و آموزش حوزه: شایستگی‌های این حوزه در دوره

آموزش عمومی به صورت عینی، تجربی و عمدتاً در هم تنیده با دیگر حوزه‌های تربیت و یادگیری و از طریق تجربه در محیط‌های یادگیری واقعی و متنوع کسب خواهد شد و زمینه هدایت دانش‌آموزان را با توجه به علایق و توانایی‌هایشان در مسیرهای تحصیلی، حرفه‌ای و شغلی فراهم می‌کند.

در تدوین فعالیت‌های یادگیری این حوزه در کلیه دوره‌های تحصیلی، دیدگاه فناورانه حاکم خواهد بود. در پایه‌های اول تا سوم دوره ابتدایی مهارت‌های مربوط به کار به صورت تلفیقی به سایر حوزه‌های یادگیری ارائه می‌شود. در پایه‌های چهارم تا ششم دوره ابتدایی و دوره متوسطه اول مهارت‌های مربوط به کار در قالب پروژه و بر اساس نیازها، استعدادها، علایق و موقعیت‌های محلی تعریف و به صورت

عملی اجرا خواهد شد. فناوری اطلاعات و ارتباطات علاوه بر تلفیق با سایر حوزه‌های یادگیری می‌تواند به صورت مستقل ارائه شود.

سازماندهی محتوا در دوره متوسطه دوم به صورت زیر خواهد بود:

گروه اول: در این گروه دانش‌آموزان قادر خواهند بود پس از پایان دوره متوسطه جذب دنیای کار شوند. حرفه‌های انتخابی با توجه به زمان آموزش و دیگر عوامل در سطوح یک یا دو مهارتی تعریف می‌شوند. مراکز یادگیری در اجرای این آموزش‌ها می‌توانند خارج از مدرسه و با مشارکت بخش دولتی و غیر دولتی تشکیل شوند. نیازهای منطقه‌ای باید در طراحی و تدوین این گروه از برنامه درسی لحاظ شوند.

گروه دوم: در این گروه دانش‌آموزان قادر خواهند بود پس از پایان دوره کاردانی جذب دنیای کار شوند. حرفه‌های انتخابی با توجه به زمان آموزش و دیگر عوامل، در سطوح دو یا سه مهارتی تعریف می‌شوند. در این گروه — بین شایستگی‌های گروه‌های اصلی حرفه و شایستگی‌های حرفه‌های انتخاب شده، تعادل برقرار است. مراکز یادگیری در این نوع آموزش‌ها متنوع است. برنامه ریزی درسی این گروه و اجرای آن با مشارکت آموزش و پرورش و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری انجام می‌شود.

گروه سوم: در این گروه، برنامه درسی دانش‌آموزان دوره متوسطه نظری باید به گونه‌ای طراحی شود که هردانش‌آموز در پایان دوره متوسطه دوم، در یکی از فعالیت‌های فنی و حرفه‌ای ساده متناسب به نیازها و علایق خود مهارت کافی عملی را کسب کرده باشد و این امر در ارزشیابی پیشرفت تحصیلی به عنوان یک معیار لحاظ گردد. گروه بزرگ حرفه‌های انتخابی با توجه به زمان آموزش و دیگر عوامل در سطوح سه یا چهار مهارتی قرار دارند.

۷- حوزه تربیت و یادگیری علوم انسانی و مطالعات اجتماعی

حوزه تربیت و یادگیری علوم انسانی و مطالعات اجتماعی به مطالعه کنش‌ها و تعاملات انسانی و توانایی ایجاد رابطه مثبت و سازنده با خلق حول محور رابطه با خدا؛ درک موقعیت و فراموقعیت و عناصر آن در ابعاد مختلف (زمان، مکان، عوامل طبیعی و اجتماعی) و سنت‌های الهی حاکم بر فرد و جامعه می‌پردازد؛ و در پی تقویت و پرورش کنش‌های مطلوب، متناسب با نظام معیار اسلامی است.

ضرورت و کارکرد حوزه: زندگی توحیدی نیازمند درک سنت‌های الهی، مطالعه محیط طبیعی و انسانی (سیر در آفاق و انفس)، احساس همدلی، نوع دوستی و احترام نسبت به — دیگران و کنترل هیجانات و احساسات به هنگام قرارگرفتن در موقعیت‌های واقعی و چالش برانگیز خانوادگی، اجتماعی، بین‌المللی است. حصول تربیت متعالی در گرو رابطه و تعامل متقابل فرد و جامعه است. آموزش‌های این حوزه برخاسته از فرهنگ و تاریخ جامعه، در خدمت هویت تاریخی و فرهنگی آن می‌باشد و بسترهای لازم برای تحقق عدالت و پیشرفت را فراهم می‌آورد.

دانش‌آموزان نیاز دارند در آموزش‌های مدرسه‌ای فرصت‌هایی برای به چالش کشیدن ایده‌های خود و دیگران در خصوص مسایل اجتماعی در سطح محلی، ملی و جهانی در اختیار داشته باشند تا از این طریق روحیه حقیقت‌جویی، عدالت‌خواهی، حق‌طلبی، تکلیف‌مداری، دعوتگری، مذاکره، انصاف، و نوع دوستی و پذیرفتن مسئولیت الهی خود در قبال نوع بشر، خصوصاً "محرومان و مستضعفان را پرورش

دهند. آنان باید بتوانند ویژگی‌های تمدن و فرهنگ ایرانی — اسلامی و تأثیر آن در توسعه جامعه بشری را درک کرده و نقش خود را در جهان امروز برای حفظ و ارتقا موقعیت و جایگاه ایران در بین کشورهای منطقه و در سطح جهان بشناسند. آموزش تعامل مسئولانه با جامعه و مسائل آن و نیز ارتقای شایستگی‌ها برای اصلاح دین‌مدارانه مسائل زندگی فردی و جمعی از کارکردهای مهم این حوزه است

قلمرو حوزه: قلمرو این حوزه شامل: درک موقعیت و ابعاد آن در بعد زمان (گذشته، حال، آینده)، مکان (خانه، محله، شهر، کشور، زمین، کیهان)، عوامل طبیعی (محیط طبیعی، محیط زیست)، عوامل اجتماعی (ساختارها و نهادهای اجتماعی، هنجارها، رفتارها و روابط انسانی، قراردادهای) و تعامل آن‌ها؛ آمایش سرزمین؛ درک چگونگی حاکمیت سنت‌های الهی بر زندگی انسان در طول تاریخ و کسب مهارت‌های اجتماعی (مهارت در فعالیتهای گروهی، توسعه روابط انسانی بردباری، وفاق و همدلی و مسالمت جویی، نوع دوستی و... رعایت حقوق و انجام تکالیف) و اقتصادی (مهارت‌های اقتصادی، صرفه اقتصادی، داد و ستد، تولید، توزیع، مصرف و قناعت) به عنوان یک عضو مسئول جامعه ایران اسلامی می‌باشد.

جهت‌گیری‌های کلی در سازماندهی محتوا و آموزش حوزه: شایستگی‌های مورد انتظار تا پایان دوره آموزش عمومی در قالب تجربیات یادگیری تلفیقی ارائه می‌شود و فرصت درک مفهوم موقعیت در ابعاد مختلف آن را فراهم می‌کند. همچنین دانش‌آموزان توانایی لازم برای مشارکت آزادانه و آگاهانه در فعالیتهای اجتماعی را کسب می‌کنند. این شیوه سازماندهی محتوا، فرصت‌هایی را برای کسب تجربیات دست اول در سطح کلاس درس، مدرسه و جامعه محلی در اختیار مدارس و مربیان قرار می‌دهد. دانش‌آموزان ضمن روبرو شدن با موقعیتهای واقعی و چالش برانگیز توانایی لازم برای حل مسایل واقعی زندگی فردی و اجتماعی و دستیابی به مرتبه‌ای از عقلانیت اجتماعی را کسب می‌کنند.

آموزش در دوره متوسطه دوم به موقعیتهای واقعی زندگی نزدیک‌تر بوده و فرصت‌های بیشتری را برای مشارکت در فعالیتهای اجتماعی، در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌دهد. در این دوره ضمن تأکید بر پرورش مهارت‌های کار گروهی و شرکت در ارائه خدمات اجتماعی بر حسب ورود دانش‌آموزان به شاخه نظری و گرایش/ رشته علوم انسانی، محتوا جنبه نیمه تخصصی پیدا می‌کند.

فرایند یاددهی یادگیری مبتنی بر پرسشگری نقادانه و استدلالی و استفاده از روش‌های کاوشگری به شیوه مشارکتی، پژوهش مشارکتی، پروژه، مطالعه موردی، مطالعه کتابخانه‌ای اسنادی، موقعیتهای واقعی (برنامه‌ریزی، تأمین منابع برای ارائه خدمات اجتماعی به گروه‌های نیازمند) و مشارکت در فعالیتهای جمعی در سطح جامعه (اردوهای عمرانی، خدماتی، پژوهشی) از روش‌های مورد تأکید این حوزه یادگیری است.

۸- حوزه تربیت و یادگیری ریاضیات

ریاضیات ریشه در قوه تعقل انسانی و نقشی مؤثر در درک قانونمندی طبیعت دارد. ریاضیات به عنوان علم مطالعه الگوها و ارتباطات، هنری دارای نظم و برخوردار از سازگاری درونی، زبانی دقیق برای تعریف دقیق اصطلاحات و نمادها و ابزارکار در بسیاری از علوم و حرفه‌ها تعریف شده است.

ضرورت و کارکرد حوزه: ریاضیات و کاربردهای آن بخشی از زندگی روزانه و در جهت حل مشکلات زندگی در حوزه‌های مختلف به‌شمار می‌آید که دارای کاربردهای وسیع در فعالیتهای متفاوت انسانی است. ریاضیات، موجب تربیت افرادی خواهد شد که در برخورد با مسائل بتوانند به طور منطقی استدلال کنند، قدرت تجزیه و انتزاع داشته باشند و درباره پدیده‌های پیرامونی تئوری‌های جامع بسازند. وجه مهم ریاضی توانمندسازی انسان برای توصیف دقیق موقعیت‌های پیچیده، پیش‌بینی و کنترل وضعیت‌های ممکن مادی — طبیعی، اقتصادی، اجتماعی است. بنابراین، توانایی به‌کارگیری ریاضی در حل مسائل روزمره و انتزاعی، از اهداف اساسی آموزش ریاضی می‌باشد.

جهت‌گیری‌های کلی در سازماندهی محتوا و آموزش حوزه: ریاضیات از نظر ماهیت، علمی مجرد است، ولی بستر رشد و توسعه آن، مشاهده و توصیف و تجزیه و تحلیل محیط پیرامونی است. در ریاضیات مدرسه‌ای، فعالیت‌های آموزشی باید برخاسته از ریاضیات محیط پیرامون باشد و به دانش‌آموزان کمک کند تا مفاهیم و گزاره‌های ریاضی را در محیط پیرامونی خود مشاهده، تجزیه و تحلیل و درک کنند و برای مفاهیم ریاضی در محیط پیرامونی تعبیرهای گوناگون به دست آورند. این امر، امکان درک شهودی آنان — که راهنمای عمل ریاضیدانان است — را تقویت می‌کند. بحث شهود، در ریاضیات مدرسه‌ای بسیار اساسی است.

یادگیری عمیق مفاهیم ریاضی وقتی رخ می‌دهد که دانش‌آموزان خودشان در طی حل یک مسئله قابل توجه به آن مفاهیم رسیده باشند و خودشان آن مفاهیم را ساخته باشند. این عمل مشابه یک پژوهش در ریاضی است. بنابراین، در فرایند یاددهی — یادگیری ریاضی، دانش‌آموزان یاد می‌گیرند که چگونه مفاهیم جدید رخ می‌دهد، چگونه باید آن‌ها را نامگذاری کرد و چگونه می‌توان با آن‌ها کار کرد و آن‌ها را تعمیم داد.

تا پایان دوره آموزش عمومی موضوعات محتوایی این حوزه براساس تلفیقی از شبکه‌های مفهومی و مهارتی، سازماندهی می‌شود و در دوره متوسطه دوم برحسب رشته‌های تحصیلی در قالب موضوع‌های محوری با جهت‌گیری نظری یا کاربردی ارائه خواهد شد.

۹- حوزه تربیت و یادگیری علوم تجربی

علم تجربی حاصل تلاش انسان برای درک دنیای اطراف، و دانشی آزمودنی است که با ظهور شواهد و دلایل جدید در معرض تغییر قرار گرفته و از گستره وسیعی از روش‌های تحقیق بهره می‌برد. علوم تجربی هم در مرحله تکوین و شکل‌گیری چارچوب‌های مفهومی و هم در عرصه چگونگی کاربرد و عمل و تصرف در طبیعت در بستر گستره دیگر حوزه‌های معرفتی بشر شکل می‌گیرد و نشو و نما می‌کند. از این رو، تعاملی انکارناپذیر با فلسفه، باورها و ارزش‌های پذیرفته شده فرد و جامعه دارد. با توجه به

جهت‌گیری‌های این برنامه، علم تجربی حاصل کوشش انسان برای درک واقعیت‌های هستی و کشف فعل خداوند است.

ضرورت و کارکرد حوزه: پرورش علمی دانش‌آموزان و برخوردار شدن ایشان از سواد علمی فناورانه در بعد شخصی و فردی از لازمه‌های زندگی سالم و موفقیت‌آمیز، و در بعد اجتماعی لازمه بقای عزت مدار و توسعه پایدار ایران اسلامی است، از این رو، رشد و ارتقاء توان‌مندی‌ها و شایستگی‌های دانش‌آموزان در عرصه علوم تجربی به شناخت و استفاده مسئولانه از طبیعت به مثابه بخشی از خلقت الهی با هدف تکریم، آبادانی و آموختن از آن برای ایفای نقش سازنده در ارتقاء سطح زندگی فردی، خانوادگی، ملی و جهانی می‌انجامد.

آموزش علوم تجربی از یک سو، در ایجاد بصیرت و بینش عمیق نسبت به درک دنیای اطراف و زمینه‌سازی برای تعظیم خالق متعال از طریق فهم عظمت خلقت ضرورت دارد، و از سوی دیگر با عنایت به وابستگی روزافزون ابعاد گوناگون زندگی انسان به یافته‌ها و فراورده‌های علمی فناورانه ضروری می‌نماید. از این رو، اگرچه پرورش سواد علمی فناورانه محور مشترک تمامی برنامه‌های آموزش علوم به شمار می‌آید، ولی براساس مبانی تربیت اسلامی، علاوه بر این محور، تعمیق و تعالی نگرش توحیدی و دستیابی به درک غایتمند از خلقت و به عبارتی باز کشف و کشف رمز و راز لایه‌های مادی هستی، از محورهای مهم تربیت علمی است.

قلمرو حوزه: حوزه یادگیری علوم تجربی شامل مطالعه فرایندهای حیاتی و موجودات، زمین و پیرامون آن، تغییرات ماده و انرژی، طبیعت و مواد فراوری شده، علوم در اجتماع، علوم در زندگی روزانه و تاریخ علم در ایران و اسلام است. تربیت علمی فناورانه تنها آموزش یافته‌ها و فراورده‌های علمی یا به عبارت دیگر تنها مفاهیم و دانش علمی را دربر نمی‌گیرد؛ بلکه فرایندهای علمی و روش علم‌آموزی هم چون مهارت‌های فرایندی (مشاهده، جمع‌آوری اطلاعات، اندازه‌گیری، تفسیر یافته‌ها، فرضیه و مدل‌سازی، پیش‌بینی، طراحی تحقیق و برقراری ارتباط) و مهارت‌های پیچیده تفکر را نیز مورد توجه قرار می‌دهد. هم‌چنین نگرش‌های ناشی از علم، بخصوص به محیط زیست، و نگرش‌های ناظر به علم و فناوری از اجزای جدایی‌ناپذیر فعالیت‌های علمی فناورانه است و دریچه‌ای برای ورود مبانی فلسفی پذیرفته شده را فراهم می‌کند.

جهت‌گیری‌های کلی در سازماندهی محتوا و آموزش حوزه: با عنایت به پذیرش اصل همه جانبه‌نگری و براساس رویکرد تلفیق در همه حوزه‌های یادگیری، پرورش علمی با اتخاذ روش‌هایی که با تلفیق نظر و عمل سازگاری دارند به پرورش مهارت‌های فرایندی علمی می‌پردازد و به انتقال فراورده‌های دانش اکتفا نمی‌کند. بر این اساس یادگیرنده در محور تمامی فعالیت‌های یادگیری قرار می‌گیرد و آموختن روش و مسیر کسب علم، آگاهی و توانایی، یکی از اهداف اصلی آموزش تلقی می‌شود. این امر در مسیری رشدیابنده و تعالی‌جو، زمینه‌ساز پرورش انواع تفکر می‌شود و خودیادگیری، ژرفاندیشی و تعالی‌جویی در دانش‌آموزان را میسر می‌سازد.

ایجاد ارتباط بین آموزه‌های علمی و زندگی واقعی و مرتبط ساختن محتوای یادگیری با کاربردهای احتمالی آن به معنادار شدن یادگیری و کسب علم مفید، سودمند و هدفدار برای دانش‌آموزان، منجر می‌شود. این امر به پرورش انسان‌هایی مسئولیت‌پذیر، متفکر و خلاق مدد می‌رساند. سازماندهی محتوای این حوزه تا پایان دوره آموزش عمومی به صورت تلفیقی است و در دوره متوسطه دوم بر حسب رشته‌های تحصیلی در قالب موضوع‌های محوری با جهت‌گیری نظری یا کاربردی ارائه خواهد شد.

۱۰- حوزه تربیت و یادگیری زبان‌های خارجی

آموزش زبان‌های خارجی بستر مناسبی را برای درک، دریافت، تعاملات فرهنگی و انتقال دستاوردهای دانش بشری در قالب‌های متنوع زبانی به صورت شفاهی، دیداری، و نوشتاری، برای مقاصد و مخاطبان گوناگون در چارچوب نظام معیار اسلامی فراهم می‌کند.

ضرورت و کارکرد حوزه: از آن جا که مراودات اجتماعی تحت تأثیر تعاملات جوامع بشری و رشد فناوری توسعه پیدا کرده و این دامنه هر روز افزایش پیدا می‌کند، برای برقراری ارتباط سازنده و آگاهانه ضروری است دانش‌آموزان علاوه بر زبان مادری که به آنان امکان تعامل در سطح روابط میان فردی (خانوادگی، محلی و ملی) را می‌دهد، توانایی برقراری ارتباط با سایر جوامع و دستاوردهای بشری را در سطح منطقه‌ای و جهانی دارا باشند.

آموزش زبان خارجی علاوه بر کارکرد ارتباط میان فردی و بین فرهنگی، در توسعه اقتصادی مانند صنعت گردشگری، تجارت، فن‌آوری، توسعه علم، و هوشیاری اجتماعی سیاسی مؤثر است.

قلمرو حوزه: آموزش زبان بر توانایی ارتباطی و حل مسئله تأکید دارد به گونه‌ای که فرد پس از آموزش قادر به ایجاد ارتباط با استفاده از تمامی مهارت‌های چهارگانه زبانی (گوش کردن، سخن گفتن، خواندن، و نوشتن) برای دریافت و انتقال معنا گردد. برنامه درسی آموزش زبان باید دانش‌آموزان را با پیکره زبانی، واژگان و ساخت‌های مورد نیاز برای برقراری ارتباط مؤثر و سازنده در سطح جهانی آشنا سازد.

آموزش زبان‌های خارجی از ابتدای دوره متوسطه اول آغاز می‌شود و هدف آن آموزش چهار مهارت زبانی و آشناسازی دانش‌آموزان با مهارت‌های ارتباطی در چارچوب جهت‌گیری‌های کلی موردنظر خواهد بود.

در دوره متوسطه دوم، دانش‌آموزان باید بتوانند متن‌هایی در حد متوسط را بخوانند و مفاهیم آن‌ها را دریابند. در ضمن توانایی نوشتن، در حد یک مقاله کوتاه، به زبان خارجی نیز در آن‌ها تقویت شود و از توانایی‌های لازم برای استفاده از منابع در حد متوسط و برقراری ارتباط به یکی از زبان‌های خارجی را داشته باشند.

آموزش به یکی از زبان‌های انگلیسی، فرانسوی، آلمانی و یا سایر زبان‌هایی که شورای عالی آموزش و پرورش تصویب کند ارائه خواهد شد.

جهت‌گیری‌های کلی در سازماندهی محتوا و آموزش حوزه: آموزش زبان‌های خارجی نباید از دایره تنگ نظریه‌ها، رویکردها و روش‌های تدوین شده در جهان فراتر رود و به عنوان بستری برای تقویت

فرهنگ ملی و باورها و ارزش‌های خودی در نظر گرفته شود. رویکرد آموزش زبان‌های خارجی، رویکرد ارتباطی فعال و خودباورانه است. در سطوح آغازین آموزش، محتوای آموزشی پیرامون موضوعات بومی و نیازهای یادگیرنده چون بهداشت و سلامت، زندگی روزمره، محیط اطراف و ارزش‌ها و فرهنگ جامعه در قالب‌های جذاب انتخاب و سازماندهی می‌شود و در سطوح بالاتر انتخاب و سازماندهی محتوای این حوزه به سمت کارکردهای فرهنگی، علمی، اقتصادی، سیاسی و... متناسب با متون آموزشی سایر حوزه‌های یادگیری و در جهت تعمیق آن‌ها خواهد بود. در پایان دوره متوسطه دوم دانش‌آموزان باید توانایی خواندن و درک متون ساده تخصصی و نوشتن مقاله را کسب کنند. در دوره متوسطه دوم گسترش دامنه واژگان رشته‌های تخصصی به درک بهتر متون و برقراری ارتباط علمی کمک می‌کند.

۱۱- حوزه تربیت و یادگیری آداب و مهارت‌های زندگی و بنیان خانواده

برای دستیابی به مراتبی از حیات طیبه، آموزش‌های مرتبط با آداب و مهارت‌های زندگی و خانواده به عنوان فرصتی برای به‌کارگیری آموخته‌ها در موقعیت‌های واقعی زندگی و متناسب با تفاوت‌های فردی و شرایط و مقتضیات محلی، وظیفه آماده کردن فرد برای ورود آگاهانه و مسئولانه به زندگی خانوادگی و اجتماعی را بر عهده دارد. آداب و مهارت‌های زندگی مکمل یکدیگر و هر دو به دنبال آموزش سبک و آیین زندگی‌اند. بدین جهت نباید مرزی بین این دو ترسیم کرد.

ضرورت و کارکرد حوزه: در جامعه امروز افراد برای حفظ و عمل به باورها و ارزش‌های دینی — اخلاقی، به الگوها، دانش و مهارت‌هایی نیاز دارند که به آن‌ها در برقراری ارتباط سازنده در چهار عرصه (ارتباط با خود، خدا، خلق، خلقت) کمک کند. انسان‌ها آن گونه زندگی می‌کنند که می‌اندیشند. باورها، گرایش‌ها و افکار آدمیان در سبک و نحوه زندگی ایشان تأثیر دارد. آموزش‌های این حوزه می‌تواند به یکپارچه شدن یادگیری و سامان دادن ارتباط‌های انسانی و تعمیم آن به موقعیت‌های جدید کمک کند.

قلمرو حوزه: آموزش آداب و مهارت‌های زندگی، شایستگی‌های لازم — برای خود مدیریتی دانش‌آموزان در اداره امور روزمره زندگی شامل: آداب معاشرت، آداب معیشت، مدیریت زمان، کارکرد، وظایف و مهارت‌های خانوادگی، آمادگی برای تشکیل خانواده و ایفای نقش والدینی، مدیریت رفتارهای هیجانی و تربیت عاطفی، مدیریت اوقات فراغت، خودآگاهی، مهارت‌های تحصیلی و مطالعه، آداب زندگی در محیط مجازی، هویت‌یابی، ارتباط مؤثر، مراقبت از محیط زیست، مدیریت بحران و خطر، مهارت کار با دیگران و مهارت‌های پدافند غیر عامل و آمادگی دفاعی را فراهم می‌کند.

جهت‌گیری‌های کلی در سازماندهی محتوا و آموزش حوزه: انتخاب و سازماندهی فعالیت‌های یادگیری برای آموزش آداب و مهارت‌های زندگی تابع شرایط و مقتضیات فرهنگی دانش‌آموزان است. از این رو، ضروری است آموزش از متن زندگی و در متن زندگی رخ دهد. تدارک فرصت‌های تربیتی که در آن دانش‌آموزان بتوانند به کسب تجربه در موقعیت‌های واقعی زندگی (به صورت فردی و گروهی) دست یابند جهت گیری اصلی در آموزش مهارت‌هاست. برگزاری اردوهای علمی، فرهنگی، زیارتی، شبیه‌سازی موقعیت‌های مرجع، توجه به شیوه‌های آموزش انفرادی، غیرمستقیم و تجربی از این جمله است. سازماندهی محتوای فعالیت‌های یادگیری این حوزه به تناسب نیاز و شرایط دوره‌های تحصیلی و با توجه به زمینه‌های آموزش تا پایان دوره آموزش عمومی به صورت تلفیقی در سایر دروس خواهد بود.

۹- اصول حاکم بر انتخاب راهبردهای یاددهی - یادگیری

راهبردهای یاددهی یادگیری باید بتواند بستر لازم را برای تحقق اهداف برنامه درسی و تربیتی در راستای شکوفایی فطرت و دستیابی به مراتبی از حیات طیبه تدارک ببیند. برای تحقق این مهم علاوه بر اصول ناظر بر برنامه‌های درسی و تربیتی، اصول حاکم بر انتخاب راهبردهای یاددهی — یادگیری به شرح زیر خواهد بود:

۹-۱- امکان درک و تفسیر پدیده‌ها، وقایع، و روابط را در موقعیت‌های واقعی زندگی تدارک ببینید، به گونه‌ای که شرایط را برای درک و تصمیم‌گیری در مورد مسایلی که دانش‌آموزان در موقعیت‌های مختلف با آن مواجه می‌شوند با رعایت نظام معیار اسلامی فراهم کند.

۹-۱- انگیزه دانش‌آموزان را از طریق کاوشگری در تلاش مداوم برای یافتن پاسخ پرسش‌هایی درباره پدیده‌ها، وقایع روابط آن‌ها شکوفا و تقویت کند.

۹-۲- امکان درک و تفسیر قوانین کلی حاکم بر هستی و رابطه‌های علت و معلولی یا وابستگی پدیده‌ها را همراه با افزایش بصیرت در دانش‌آموزان فراهم کند.

۹-۴- فرصت‌هایی را تدارک ببینید که شایستگی‌های کسب شده در فواصل زمانی توسط دانش‌آموز مرور و تصمیماتی برای تعدیل، بازنگری یا ادامه مسیر یادگیری توسط او اخذ شود.

۹-۵- فرصت لازم برای پیوند نظر و عمل، تلفیق دانش و تجربیات پیشین با یادگیری‌های جدید را به صورت یکپارچه و معنادار جهت تحقق ظرفیت‌های وجودی دانش‌آموزان و توسعه شایستگی‌ها فراهم کند.

۹-۶- با بهره‌مندی فزونتر از روش‌های فعال، خلاق و تعالی بخش و با سازمان دهی نو آورانه و خلاق فرآیند جمع‌آوری و انباشت حقایق، زمینه ساختن علم و معرفت را فراهم نماید.

۹-۷- صرفاً به انتقال دانش محدود نشده بلکه زمینه تولید علم از سوی دانش‌آموزان را با تأکید بر مشارکت آنان در مفهوم، تدارک ببیند.

۹-۸- زمینه تعامل مؤثر دانش‌آموزان را با معلم، همسالان و انواع محیط‌های یادگیری فراهم کند

۹-۹- زمینه بهره‌گیری هوشمندانه از فناوری‌های نوین آموزشی را فراهم نماید و استفاده از آن‌ها را با نگاه تقویتی و تکمیلی یا توانمند سازی (نه نگاه جایگزینی و واگذاری) دنبال کند.

۱۰- اصول حاکم بر ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی و تربیتی

بی‌اطلاعی برنامه‌ریز، معلم و یادگیرنده از وضع و نتیجه یادگیری و میزان رشد استعدادها، از جمله کاستی‌ها و آسیب‌های نظام برنامه‌ریزی درسی است. در حالی که اطلاع از میزان تحقق و یا عدم تحقق هدف‌های یادگیری و رشد، آگاهی از مسائل و مشکلات فرآیند یادگیری و همچنین کسب اطلاع از قوت‌ها و جنبه‌های مثبت این فرآیند از لوازم اصلی رهبری یاددهی - یادگیری است که از طریق ارزشیابی به‌دست می‌آید. در صورت بی‌توجهی به ارزشیابی، برنامه‌های درسی پیشرفت نخواهد کرد. اگر برای برنامه درسی حیات و مرگ را تصور کنیم، این دو به انجام دادن و یا انجام ندادن ارزشیابی بستگی دارند. گفتنی است که اگر از مسائل و مشکلات یادگیری در زمان مناسب مطلع نشویم، به‌تدریج موانع بزرگ‌تر می‌شوند و برنامه را از موجودیت معمولی و اثرگذار خود خارج می‌سازند؛ این حالت همان مرگ

برنامه درسی است. بنابراین نظام بخشی به تصمیمات در خصوص ارزشیابی پیشرفت تحصیلی و تربیتی در کلیه دوره های تحصیلی، اصول زیر باید مدنظر برنامه ریزان درسی و معلمان قرار گیرد:

۱-۱۰ با استفاده از **انواع روش ها و ابزارها**، بتواند **توانایی** دانش آموزان، را در بهره گیری از شایستگی های پایه در موقعیت های مختلف، به صورت معنادار منعکس نماید.

۲-۱۰ با ارائه شواهد متنوع و کافی، امکان قضاوت در خصوص سطح دستیابی دانش آموزان به اهداف برنامه درسی را تعیین نماید.

۳-۱۰ به صورت **منعطف و مستمر**، با توجه به وجوه متفاوت یادگیری هریک از دانش آموزان، **فرآیند دستیابی به اهداف** و چگونگی اقدام مؤثر را منعکس نماید.

۴-۱۰ با تأکید بر **خودآگاهی**، **خودآرزیابی** و **تصمیم گیری از سوی دانش آموزان**، چگونگی جبران، رفع کاستی ها و دستیابی به سطوح بالاتر شایستگی در هر یک از حوزه های یادگیری را تدارک ببیند.

۵-۱۰ برای **حفظ شأن و کرامت انسانی** دانش آموزان و **تقویت خود پنداره مثبت** آنان از بکارگیری روش ها و ابزارهای ارزشیابی **اضطراب آور و مایوس کننده**، پرهیز شود.

۶-۱۰ برای تبیین و منعکس نمودن ظرفیت های وجودی و وجوه توانایی های متفاوت هر یک از دانش آموزان، امکان **مشارکت سایر دانش آموزان**، **مربیان و اولیاء** در امر سنجش را فراهم کند.

۷-۱۰ در فرآیند ارزشیابی، **نقش محوری و تصمیم سازی مدرسه و معلم** در چارچوب سیاست های کلی آموزش و پرورش حفظ شود.

۸-۱۰ طراحی و اجرای نظام ارزشیابی **نتیجه محور** براساس **استانداردهای ملی برای گذر از دوره های تحصیلی**، رویکرد ارزشیابی **فرآیند محور** در ارتقای پایه های تحصیلی دوره ابتدایی و **رویکرد تلفیقی** (فرآیند محور و نتیجه محور) در سایر پایه های تحصیلی مبنا قرار گیرد.

۹-۱۰ با تأکید بر **کار گروهی و فعالیت های جمعی و روش حل مسئله**، وجه **رقابت زایی** یا رقابت جویی را به حداقل برساند و زمینه شکوفایی دانش آموزان را فراهم کند.

۱۰-۱۰ ارزشیابی به عنوان **بخش جدایی ناپذیری** از فرآیند یاددهی — یادگیری تلقی شده و از نتایج آن برای برنامه ریزی رشد حرفه ای معلمان و **بهبود برنامه درسی و نظام آموزشی** استفاده شود.

۱۱-۱۰ با تأکید بر بهره گیری از **تکالیف عملکردی** در سنجش میزان دستیابی دانش آموزان به شایستگی ها و تلاش برای تحقق جامعه عدل مهدوی (عج) و دستیابی به مراتبی از حیات طیبه، گزارش عملکرد تحصیلی و تربیتی آنان با همکاری دانش آموز، **اولیا مدرسه و والدین** تنظیم و ارائه شود.

۱۱- فرآیند تولید و اجرای برنامه های درسی و تربیتی

تولید و اجرای برنامه های درسی و تربیتی براساس مهم ترین مراحل ذیل انجام می شود:

-تحلیل اهداف کلان آموزش و پرورش و ویژگی های حیات طیبه براساس سند تحول بنیادین

-تحلیل عناصر برنامه درسی ملی و استخراج دلالت ها

-تحلیل نیازها و پژوهش های انجام شده در حوزه تربیت و یادگیری در سطح منطقه ای، ملی و جهانی

-تحلیل راهنمای برنامه درسی حوزه‌های تربیت و یادگیری بعد از تولید و اعتباربخشی و تصویب در شورای عالی آموزش و پرورش

۱۲- سیاست‌های تولید مواد و رسانه‌های یادگیری

در طراحی و تولید مواد و رسانه‌های یادگیری و در راستای تحقق رویکرد برنامه درسی ملی، سیاست‌های زیر مورد تأکید می‌باشد:

۱-۱۲- تعیین **استانداردهای ملی** برای مواد و رسانه‌ها، مراکز و منابع یادگیری و تصویب آن در شورای عالی آموزش و پرورش و نظارت بر حسن اجرای آن توسط وزارت آموزش و پرورش؛

۲-۱۲- بهره‌گیری از **فناوری‌های نوین آموزشی** با رویکرد حل مسئله در تولید مواد و رسانه‌های یادگیری؛

۳-۱۲- توسعه **سیاست چندتألیفی** و زمینه‌سازی برای **مشارکت فعال** استان‌ها، معلمان، مربیان، افراد و تشکل‌های ذی‌علاقه و ذی‌صلاح با تأکید بر بخش غیردولتی در **تولید، تکمیل و غنی‌سازی مواد، منابع و مراکز** متنوع یادگیری در چارچوب سیاست‌های آموزش و پرورش؛

۴-۱۲- **بسترسازی برای بسط و توسعه تجارب و ابتکارات معلمان و مربیان و دانش‌آموزان در طراحی، ساخت و ارزش‌یابی مواد و منابع** یاددهی و یادگیری؛

۵-۱۲- **توسعه و تقویت مراکز و منابع یادگیری** داخل و خارج از مدرسه به ویژه جامعه محلی و بهره‌برداری از آنها؛

۶-۱۲- **تولید و توزیع مواد و منابع یادگیری متناسب با توانمندی‌ها و ظرفیت‌های مناطق و مدارس کشور** برای تحقق عدالت تربیتی؛

۷-۱۲- تولید **محتوای الکترونیکی چندرسانه‌ای** متناسب با نیاز معلمان و دانش‌آموزان و استفاده هوشمندانه از آنها؛

۸-۱۲- تأکید بر **سیاست برنامه‌محوری و تولید بسته‌های آموزشی**؛

۹-۱۲- **توانمندسازی** مدرسه برای ایفای نقش اصلی و محوری در نیل به وضع مطلوب در تولید و بهره‌برداری از مواد و رسانه‌های یادگیری، مراکز و منابع متنوع یادگیری.

۱۳- ساختار و زمان آموزش

۱-۱۳- ساختار نظام آموزش و پرورش

این قسمت از ۷ بند تشکیل شده است، به‌طوری که از مهم‌ترین گزاره‌های آن می‌توان به این موارد اشاره کرد:

- ساختار نظام تحصیلی آموزش و پرورش شامل ۶ سال دوره ابتدایی و ۶ سال دوره متوسطه (جمعاً

دوازده سال) است. هر دوره تحصیلی نیز به دو دوره سه ساله تقسیم می‌شود؛

- دوران تحصیل رسمی و عمومی با توجه به ماهیت و ویژگی برنامه‌های درسی شامل دوره

آموزش عمومی (مركب از دوره ابتدایی و دوره متوسطه اول) و نیمه‌تخصصی (دوره متوسطه دوم)

خواهد بود. به‌طوری که در پایان این دوره به دانش‌آموزان مدرک دیپلم عطا می‌شود؛

- دوره پیش‌دبستان به دوره دو ساله رسمی و غیراجباری اطلاق می‌شود که کودکان گروه سنی ۵

و ۶ سال را تحت پوشش برنامه‌های آموزشی و تربیتی قرار می‌دهد.

۸۹۰ | استخدام یار دروس حیطه اختصاصی آموزگار ابتدایی

- سن شروع دوره ابتدایی ۶ سال تمام خواهد بود.
- مشاوره و هدایت تحصیلی و تربیتی در همه دوره‌های تحصیلی الزامی است.
- دوره متوسطه دوم دارای سه شاخه نظری، فنی و حرفه‌ای و کاردانش است.

۲-۱۳- زمان تعلیم و تربیت

این بخش مشتمل بر ۶ بند است. از مهم‌ترین گزاره‌های آن می‌توان به جدول زیر اشاره نمود:

دوره تحصیلی	زمان آموزش هر پایه تحصیلی (ساعت)	زمان در اختیار استان، مناطق و مدارس (ساعت)	میانگین ساعات کار هفتگی (جلسه درس)	زمان هر جلسه (دقیقه)
فعالیت‌های خارج از کلاس و مدرسه	متناسب با شرایط و اقتضائات محیطی			
ابتدایی	۹۲۵	۵۰	۵۰	دوره اول ۴۵
دوره دوم ۵۰				
متوسطه اول	۱۱۱۰	۵۰	۵۰	۳۰
متوسطه دوم	نظری ۱۲۹۵	۵۰	۵۰	۳۵
فنی و حرفه‌ای و کاردانش	۱۴۸۰	۵۰	۵۰	۴۰
				۵۰

تبصره: زمان اختصاص یافته به هر جلسه و زمان استراحت بین آنها مجموعاً ۶۰ دقیقه می‌باشد و تلفیق دو جلسه درسی به‌ویژه در دوره ابتدایی مجاز نمی‌باشد.

- مبنای محاسبه زمان آموزش و امتحانات ۳۷ هفته از اول مهرماه تا پایان خردادماه می‌باشد.

۱۴- سیاست و الزامات اجرایی

اجرای برنامه درسی ملی در چارچوب مفاهیم و راهکارهای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مستلزم اتخاذ سیاست‌های کارآمد و اثربخش، تهیه برنامه جامع و فراگیر، تأمین و نگهداشت و ارتقای نیروی انسانی متخصص و فراهم آوردن شرایط، امکانات، منابع و زیرساخت‌های فنی و تخصصی و فناوری‌های نوین می‌باشد. در این قسمت اهم این سیاست‌ها و الزامات در ۸ بند در سند به تفصیل آمده است.

۱۵- ارزش‌یابی برنامه درسی ملی

ارزش‌یابی برنامه درسی ملی به منظور فراهم آوردن اطلاعات توصیفی و قضاوتی با روش‌های کمی و کیفی در ادوار زمانی ۲ تا ۳ و ۵ تا ۱۰ سال به صورت پایش مستمر (تشخیصی، تکوینی و پایانی) بر عهده سطوح مختلف اجرایی (مدرسه، منطقه، استان و کشور) با تأکید بر کاهش تمرکز برای درک بیشتر، هدایت، تصمیم‌گیری و پاسخ‌گویی نسبت به میزان اثربخشی و چگونگی اجرا و تحقق اهداف و نتایج برنامه انجام می‌شود.

۱- کدام گزینه جزء اهداف اصلی برنامه درسی ملی ایران است؟

- (۱) تقویت هویت اسلامی - ایرانی
- (۲) حذف دروس علوم انسانی
- (۳) تمرکز بر آموزش مهارت‌های صنعتی
- (۴) کاهش نقش معلمان در کلاس درس

۲- مهم‌ترین محور در تحقق سند تحول بنیادین چیست؟

- (۱) رشد علمی بدون توجه به اخلاق
- (۲) افزایش کیفیت تربیت دینی و اخلاقی
- (۳) حذف پژوهش در مدارس
- (۴) تمرکز بر حفظ کردن مطالب درسی

۳- مفهوم حیات طیبیه در آموزش به چه معناست؟

- (۱) تربیت فرد در راستای رشد همه‌جانبه انسانی
- (۲) تمرکز صرف بر مهارت‌های فنی و حرفه‌ای
- (۳) کاهش توجه به ارزش‌های اسلامی
- (۴) حذف مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی

۴- کدام عنصر در نظام تربیتی نقشی کلیدی دارد؟

- (۱) حفظ کردن مطالب بدون تحلیل
- (۲) پرورش تفکر، تعقل، ایمان، علم، عمل و اخلاق
- (۳) محدود کردن آزادی بیان در مدارس
- (۴) کاهش توجه به یادگیری گروهی

۵- چند سال تحصیل در نظام آموزشی بر اساس سند تحول بنیادین در نظر گرفته شده است؟

- (۱) ۱۰ سال
- (۲) ۱۲ سال
- (۳) ۱۴ سال
- (۴) ۱۵ سال

۶- تعداد سال‌های دوره ابتدایی چند سال است؟

- (۱) ۴ سال
- (۲) ۵ سال
- (۳) ۶ سال
- (۴) ۷ سال

۷- برنامه درسی ملی چند شاخه تحصیلی در دوره متوسطه دوم دارد؟

- (۱) ۲ شاخه
- (۲) ۳ شاخه
- (۳) ۴ شاخه
- (۴) ۵ شاخه

۸- زمان اختصاص یافته برای آموزش در دوره ابتدایی چند ساعت در سال است؟

- (۱) ۸۵۰ ساعت
- (۲) ۹۲۵ ساعت
- (۳) ۱۱۵۰ ساعت
- (۴) ۱۲۵۰ ساعت

۹- کدام مورد جزو شاخه‌های تحصیلی دوره متوسطه دوم نیست؟

- (۱) نظری (۲) فنی و حرفه‌ای (۳) هنرهای تجسمی (۴) کاردانش

۱۰- دوره پیش دبستانی در ایران چند سال است و آیا اجباری است؟

- (۱) ۱ سال، اجباری (۲) ۲ سال، غیر اجباری (۳) ۲ سال، اجباری (۴) ۳ سال، اختیاری

۱۱- کدام روش آموزشی در برنامه درسی ملی مورد تأکید است

- (۱) حفظ کردن بدون تحلیل (۲) یادگیری مشارکتی و پروژه محور
(۳) تمرکز صرف بر امتحانات نهایی (۴) کاهش نقش والدین در آموزش

۱۲- چه چیزی در ارزیابی دانش آموزان اهمیت بیشتری دارد؟

- (۱) حفظ کردن مطالب کتاب (۲) سنجش میزان پیشرفت فردی و مهارت‌ها
(۳) رقابت صرف میان دانش آموزان (۴) کاهش نقش معلمان در یاددهی

۱۳- مهم ترین نقش معلم در کلاس درس چیست؟

- (۱) انتقال صرف مطالب آموزشی (۲) تسهیل فرآیند یادگیری و تفکر انتقادی
(۳) نظارت بر امتحانات و نمره دهی (۴) حذف فعالیت‌های گروهی

۱۴- مدرسه در برنامه درسی ملی چه جایگاهی دارد؟

- (۱) محیط یادگیری انعطاف پذیر و پویا
(۲) مرکزی صرف برای اجرای آزمون‌های رقابتی
(۳) فضایی برای محدود کردن خلاقیت دانش آموزان
(۴) یادگیری صرفاً در کلاس درس بدون فعالیت عملی

۱۵- بهره گیری از فناوری‌های نوین آموزشی در برنامه درسی ملی به چه هدفی انجام می‌شود؟

- (۱) کاهش هزینه‌های آموزش
(۲) تقویت یادگیری و تحقیق دانش آموزان
(۳) افزایش تمرکز بر آزمون‌های کتبی
(۴) جایگزینی کامل معلمان با هوش مصنوعی

۱۶- تعداد حوزه‌های یادگیری در برنامه درسی ملی چند مورد است؟

- (۱) ۸ حوزه (۲) ۱۰ حوزه (۳) ۱۱ حوزه (۴) ۱۳ حوزه

۱۷- هدف اصلی حوزه علوم انسانی چیست؟

- (۱) شناخت جامعه و نقش فرد در آن (۲) تمرکز صرف بر حفظ کردن مطالب تاریخی
(۳) کاهش تحلیل داده‌ها در آموزش (۴) حذف تعاملات اجتماعی

۱۸- در حوزه تربیت و یادگیری فرهنگ و هنر، بر کدام مهارت تأکید شده است؟**

- (۱) تحلیل آثار هنری و فرهنگی (۲) حفظ کردن آثار ادبی بدون تحلیل
(۳) کاهش تأکید بر خلاقیت هنری (۴) تمرکز صرف بر ریاضیات و علوم تجربی

۱۹- نقش حوزه سلامت و تربیت بدنی چیست؟

- (۱) حفظ سبک زندگی سالم و ورزش
- (۲) کاهش اهمیت تربیت بدنی در مدارس
- (۳) حذف برنامه‌های ورزشی
- (۴) تمرکز بر مشاغل فنی و صنعتی

۲۰- کدام مهارت در حوزه کار و فناوری مهم‌تر است؟

- (۱) مهارت‌های عملی و ارتباطی
- (۲) کاهش مهارت‌های شغلی
- (۳) تمرکز صرف بر تئوری‌های فناوری
- (۴) حذف نیاز به مهارت‌های عملی

۲۱- ارزشیابی دانش‌آموزان چگونه انجام می‌شود؟

- (۱) صرفاً بر اساس امتحانات نهایی
- (۲) با سنجش مهارت‌های یادگیری و رشد فردی
- (۳) فقط بر اساس آزمون‌های رقابتی
- (۴) کاهش توجه به میزان پیشرفت فردی

۲۲- مهم‌ترین ویژگی نظام ارزشیابی چیست؟

- (۱) تمرکز بر پیشرفت مستمر دانش‌آموزان
- (۲) حذف تأکید بر مهارت‌های اجتماعی
- (۳) افزایش استرس در بین دانش‌آموزان
- (۴) کاهش کیفیت آموزش

۲۳- کدام گزینه جزء روش‌های پیشنهادی ارزشیابی در برنامه درسی ملی است؟*

- (۱) آزمون‌های رقابتی ناسالم
- (۲) خودارزیابی و پروژه‌محور
- (۳) نمره‌دهی صرف بدون تحلیل عملکرد
- (۴) حذف ارزشیابی از برنامه درسی

۲۴- نقش معلمان در ارزشیابی چیست؟

- (۱) انتقال محتوای درسی بدون مشارکت دانش‌آموز
- (۲) تسهیل فرآیند یادگیری و تشویق به تفکر انتقادی
- (۳) نظارت بر امتحانات نهایی و نمره‌دهی صرف
- (۴) کاهش تعامل با دانش‌آموزان و والدین

۲۵- در برنامه درسی ملی، تأکید بر چه نوع ارزشیابی است؟

- (۱) فقط نتیجه‌محور
- (۲) فقط فرآیندمحور
- (۳) ترکیبی از فرآیندمحور و نتیجه‌محور
- (۴) حذف روش‌های نوین ارزشیابی

۲۶- اهمیت گزارش عملکرد تحصیلی چیست؟

- (۱) افزایش استرس در دانش‌آموزان
- (۲) بررسی صرفاً نمرات پایانی
- (۳) ارائه تصویری جامع از پیشرفت دانش‌آموز
- (۴) حذف ارزیابی‌های فردی

۲۷- در ارزشیابی جدید، چه چیزی مهم‌تر از نمره است؟

- (۱) رقابت بین دانش‌آموزان
- (۲) کسب مهارت‌های عملی و اجتماعی
- (۳) حفظ کردن صرف مطالب کتاب
- (۴) تمرکز بر آزمون‌های کتبی

۲۸- چه عاملی می‌تواند ارزشیابی را مؤثرتر کند؟

- (۱) محدود شدن به امتحانات کتبی
- (۲) حذف پروژه‌های عملی
- (۳) توجه به روش‌های یادگیری متنوع
- (۴) کاهش نقش دانش‌آموز در ارزیابی

بخش ششم

زبان و ادبیات فارسی

در این قسمت معنی ابیاتی مهم از متون برجستهٔ ادب فارسی مانند گلستان، بوستان، شاهنامه، کلیات شمس، دیوان حافظ، منطق الطیر و ... بررسی می‌شود.

***وان دفع گفتنت که: برو شه به خانه نیست** **وان ناز و باز و تندی دربانم آرزوست**
(کلیات شمس)

دفع گفتن: رد کردن، دفع کردن.

☑ **معنی:** اینکه تو مرا از درگاه شاه جهان می‌رانی و آن گونه که دربان با من ناز و تندی می‌کند، آرزوی قلبی من است.

***جنگ هفتاد و دو ملت همه را عذر بنه** **چون ندیدند حقیقت ره افسانه زدند**
(حافظ)

ملت: کیش، آیین، مذهب

☑ **معنی:** ستیزه و پیکار هفتاد و دو ملت از مجموع هفتاد و سه فرقهٔ اسلام را از تعصب و نادانی بدان و عذرشان را بپذیر، چه طریق یگانهٔ حق را نشناختند و به راه پندار و خرافات رفتند و گمراه شدند.

***کس چو حافظ نگشود از رخ اندیشه نقاب** **تا سر زلف سخن را به قلم شانه زدند**
(حافظ)

رخ اندیشه، زلف سخن: اضافی استعاری

☑ **معنی:** از آن روز که گیسوی عروس سخن را با شانهٔ قلم آرایش دادند، هیچ سخن‌سرائی مانند حافظ از چهرهٔ بکر هنر پرده برنگرفت و جمال او را آشکار نساخت.

***اگر چند سیمرغ ناهار بود** **تن زال پیش اندرش خوار بود**
(شاهنامه)

ناهار: گرسنه

زال: پدر رستم، قهرمان شاهنامه

☑ **معنی:** هر چند سیمرغ گرسنه بود؛ اما تن زال در نظرش بسیار کوچک و حقیر بود و از خوردن آن صرف نظر کرد.

***به بوی نافه‌ای کاخر صبا زان طره بگشاید** **ز تاب جعد مشکینش چه خون افتاد در دل‌ها**
(حافظ)

صبا: باد بهاری

بو: امید

جعد: موی پیچان و گره‌گیر

طره: موی آراسته بر پیشانی

☑ **معنی:** به امید آن که باد صبا گره‌ی از آن زلف بگشاید، تا عطری از آن برای ما بیاورد، چقدر دل‌ها از انتظار خون شد.

* پادشاهی نه به دستور کند یا گنجور نقشبندی نه به سنگرف کند یا زنگار
(کلیات سعدی)

دستور: وزیر
نقشبندی: نقاشی، تصویرگری
گنجور: ثروتمند
زنگار: اکسید مس، رنگ سبز.
سنگرف: ماده‌ای سرخ‌رنگ که در نقاشی به کار می‌برند
✓ معنی: خداوند نه به کمک وزیر و ثروتمندی حکم می‌راند و نه به کمک رنگ سبز و سرخ تصویرگری می‌کند و می‌آفریند.

* هر که علم شد به سخا و کرم بند نشاید که نه‌د بر درم
(گلستان)

عَلَم شدن: کنایه از معروف و مشهور شدن
بند بر درم نهادن: حبس کردن پول (کنایه از خرج نکردن و بخشیدن آن به دیگران)
✓ معنی: هر کس به بخشش معروف شد، شایسته نیست که از خرج کردن پول خود دریغ کند.

* چو کاری بی‌فضول من بر آید مرا در وی سخن گفتن نشاید
* و گر بینم که نابینا و چاه است اگر خاموش بنشینم گناه است
(گلستان)

بی‌فضول: بدون دخالت
نشاید: شایسته نیست
و: در مقابل
✓ معنی: وقتی کاری بدون دخالت من انجام شود شایسته نیست درباره آن حرفی بزنم؛ ولی اگر بینم در مقابل نابینایی، چاهی وجود دارد ساکت بودن خود را گناه می‌دانم. (هر جا لازم باشد سخن می‌گویم).

* آن که جنگ آرد به خون خویش بازی می‌کند روز میدان آن که بگیرد به خون لشکری
(گلستان)

به خون خود بازی کردن: کنایه از جان خود را از دست دادن.
به خون لشکری: موجب کشته شدن لشکر می‌شود.
✓ معنی: کسی که به جنگ روی می‌آورد در میدان جنگ جان خود را از دست می‌دهد و آن کس که می‌گریزد موجب کشته شدن سپاهیان خود می‌شود.

* هیچ صیقلی نکو نداند کرد آهنی را که بدگهر باشد
(همان)

صیقل: جلا دهنده
بدگهر: بد اصل
✓ معنی: به عنوان مثال آهنی که بداصل باشد نمی‌توان آن را خوب جلا داد.

*سگ به دریای هفت‌گانه بشوی که چو تر شد پلیدتر باشد
 دریای هفت‌گانه: در قدیم، پیش از اسلام اقوام مختلف از آن جمله عرب‌ها و هندوان، هفت دریا را روی زمین می‌شناخته‌اند و آنها عبارت بودند از: دریای اخضر، دریای عمان، دریای قلزم (بحر احمر)، دریای بربر، دریای اقیانوس، دریای قسطنطنیه (بحرالروم) دریای اسود، بعضی نیز دریای چین، دریای مغرب، دریای روم، نیطس، دریای طبریه، دریای جرجان و دریای خزر را نام برده‌اند.
 ✓معنی: به عنوان مثال اگر سگ را در دریای هفت‌گانه بشویی وقتی که خیس می‌شود آلوده‌تر می‌شود. و پلیدی آن نه تنها از بین نمی‌رود بلکه بدتر می‌شود.

*از من بگوی حاجی مردم‌گزی را کو پوستین خلق به آزار می‌درد
 *حاجی تو نیستی، شترست از برای آنک بیچاره خار می‌خورد و بار می‌برد (همان)
 مردم‌گزی: آزاردهنده مردم
 ✓معنی: از طرف من به حاجی مردم‌آزار که غیبت مردم می‌کند، بگو که حاجی واقعی تو نیستی بلکه شتر است؛ چرا که او خار می‌خورد و بار می‌برد.

*پسری را پدر نصیحت کرد کای جوان بخت، یادگیر این پند
 *هر که با اهل خود وفا نکند نشود دوست‌روی و دولت‌مند (همان)
 اهل: خانواده دوست‌روی: محبوب دولت‌مند: ثروتمند
 ✓معنی: پدر، پسری را نصیحت کرد و گفت: ای جوان بخت! این پند را بیاموز که هر کس به خانواده خود وفادار نباشد، محبوب و ثروتمند نمی‌شود.

*آن شنیدی که شاهدهی به نهفت با دل از دست‌رفته‌ای می‌گفت:
 *تا تو را قدر خویش‌تن باشد پیش چشم‌ت چه قدر من باشد؟
 شاهد: زیبارو، معشوق به نهفت: پنهانی
 دل از دست‌رفته: عاشق قدر: ارزش
 ✓معنی: آیا این را شنیده‌ای که معشوقی پنهانی به عاشقی می‌گفت: تا وقتی که وجود خودت برایت باارزش باشد، من در نظرت بی‌ارزشم. (عاشق باید در راه عشق از وجود خودش نیز بگذرد و پاک‌باخته باشد).

*خداترس را بر رعیت گمار که معممار ملک است پرهیزگار
 *بداندیش توسست آن و خونخوار خلق که نفع تو جوید در آزار خلق (بوستان)
 معممار: بر وزن مفعال (صیغه مبالغه) است به معنی بسیار آباد کننده.
 خونخوار: دشمن بداندیش: دشمن
 ✓معنی: خداترس را حاکم کن؛ زیرا فرد خداترس و پرهیزگار آبادکننده سرزمین توسست. آن کس که به

نفع تو مردم را آزار می‌دهد دشمن تو و مردم است.

* مکن به نامه سیاهی نگاه در من مست که آگه است که تقدیر بر سرش چه نوشت؟
(حافظ)

نامه سیاهی: کنایه از گناهکاری

ملامت: سرزنش که : استفهام انکاری: کسی آگاه نیست.

☑ معنی: مرا به گناهکاری سرزنش مکن. چه کسی به تقدیر آینده‌ی خود آگاه است؟

* چو سوارش آمد به پهنای گوش ز شاخ گوزنان برآمد خروش
(شاهنامه)

سوفار: تیر شاخ گوزنان: گاهی کمان را از شاخ گوزن می‌ساختند خروش: فریاد

☑ معنی: همین که انتهای تیر به گوش رستم نزدیک شد، از کمان فریادی برخاست.

* هم آنکه یکایک ز درگاه شاه برآمد خروشیدن دادخواه
(همان)

یکایک: ناگهان

برآمد: بلند شد خروشدن: بانگ‌زدن با اعتراض، فریادزدن با پرخاش

دادخواه: خواننده‌ی داد (کنایه از کاوه آهنگر)

☑ معنی: در آن لحظه، ناگهان از درگاه شاه، فریاد کاوه بلند شد.

* تو نیکو روش باش تا بدسگال به نقص تو گفتن نیابد مجال
(بوستان)

نیکوروش: درست کار بدسگال: بداندیش، دشمن مجال: فرصت

☑ معنی: تو درستکار باش تا دشمن فرصت عیبجویی از تو را نداشته باشد.

* گفت برتر شو از بر خورشید که رطب خیره بار نارد بید
(خلاصه‌ی حدیقه)

بار: میوه، ثمر خیره: بیهوده نارد: نیاورد

☑ معنی: گفت تلاش کن که از خورشید هم بالاتر بروی (تلاش کن به مقام بلندی برسی) زیرا درخت بید

که درخت بی‌ثمري است هرگز خرما نمی‌دهد.

(مصرع دوم مثلی است برای انتظار نابه‌جا داشتن از چیزی).

* صهبای یقین درکش و از دیر گمان خیز.
(اقبال لاهوری)

دیر: صومعه، معبد دیرگمان: اضافه‌ی تشبیهی

☑ معنی: شراب ایمان کامل را بنوش و دیر شک و تردید را رها کن.

* گر بانگ برآید که سری در قدمی رفت بسیار مگویید که بسیار نباشد

(کلیات سعدی)

سردر قدم کسی رفتن: کنایه از فدا شدن جان، جان نثار کردن

☑ معنی: جان نثار کردن در راه معشوق، بسیار نباشد. (بی ارزش است و فدا شدن در راه معشوق آسان است).

* به لطفی که دیده است پیل دمان نیارد همی حمله بر پیلبان

(بوستان)

دمان: خشمگین

نیارد: نمی تواند

☑ معنی: به خاطر لطف و محبتی که فیل خشمگین از فیلبان دیده است، نمی تواند به او حمله کند.

* آن که مردن پیش چشمش تهلکه است امر «لا تلقوا» بگیرد او به دست

(مثنوی)

تهلکه: به هلاکت انداختن

☑ معنی: آن کس که مرگ جسمانی را هلاکت و نیستی کامل حساب می کند، آیهی «لَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى

التَّهْلُكَةِ» را دستاویز خود می سازد. بیت اشاره دارد به آیهی ۱۹۴ سورهی بقره (خود را با دست خود به هلاکت نیندازید).

* ز سر شعر گلنار بگشود زود. (شاهنامه)

شعر: گیسو

مو گلنار: سرخ رنگ

معنی: از سر گیسوی سرخ رنگ را گشود.

* تابان به سان گوهر اندر میان خوید. (کسایی)

خوید: گندم و جو نارس. (به معنی غله زار هم هست).

معنی: مانند گوهر درخشان در میان گندم (زار) بود.

* تمیز باید و تدبیر و عقل و آنگه ملک که ملک و دولت نادان سلاح جنگ خداست

(همان)

تمیز: تشخیص

تدبیر: اندیشه، تفکر

ملک: پادشاهی

☑ معنی: ابتدا باید فردی دارای قدرت تشخیص و تفکر و عقل باشد تا شایسته پادشاهی شود؛ زیرا پادشاهی

و حکومت نادان وسیله ای است برای ظلم و مبارزه با خداوند.

* گر از بسیط زمین، عقل منعدم گردد به خود گمان نبرد هیچ کس که نادانم

(همان)

بسیط: پهنه

منعدم: نابود

☑ معنی: اگر عقل از روی زمین محو و نابود شود هیچ کس گمان نمی کند نادان است. (حتی اگر عقل وجود نداشته باشد باز هم همه، خود را عاقل می پندارند و گمان نادانی به خود راه نمی دهند.)

* سخنندان پـــــــروده پیـــــــر کهن بیندیشـــــــد آنگـــــــه بگویند ســـــــخن
(گلستان)

سخنندان: سخن شناس پرورده: پرورش یافته، باتجربه
☑ معنی: فرد سخن شناس باتجربه، زمانی سخن می گوید که کاملاً درباره آن فکر کرده باشد.

* پیــــرس هرچه ندانی که ذلّ پــــرسیدن دلیل راه تو باشد به عــــزّ دانایی
(همان)

ذلّ: خواری، ذلت دلیل: راهنما عــــزّ: عزّت، ارجمندی
☑ معنی: هر چیزی را که نمی دانی پرس؛ زیرا ذلت پرسیدن تو را به عزّت دانایی راهنمایی خواهد کرد.

* یاد آر ز شمع مرده یار آر

(دیوان دهخدا)

شمع مرده: استعاره از میرزا جهانگیرخان شیرازی.
دهخدا این شعر را در رثای میرزا جهانگیرخان شیرازی، یکی از دو مدیر روزنامه‌ی صوراسرافیل که از آزادی خواهان بود و به دستور محمدعلی شاه او را در سال ۱۳۲۶ هـ ق دستگیر و با طناب در باغ شاه خفه کردند، سروده است.
☑ معنی: از شمع خاموش یاد کن.

* بگشــــود گــــره ز زلف زرتــــار محبوبــــه‌ی نیلگــــون عــــماری

زرتار: زربفت، استعاره از شعاع‌های زرین خورشید نیلگون: لاجوردی، نیلی
عماری: کجاوه، هودج ماندی که بر پشت اسب و فیل و شتر می‌بندند و بر آن می‌نشینند و سفر می‌کنند؛ محبوبه نیلگون عماري: استعاره از خورشید.
☑ معنی: خورشید طلوع کرد.

* مرغان نظرباز سبک سیر، فروغی از دامگه خاک بر افلاک پریدند
(همان)

مرغان.....: استعاره از عارفان سبک سیر: سیر و پریدنشان راحت است
دامگه خاک: اضافه تشبیهی
☑ معنی: ای فروغی! عارفان که راه سلوک را آسان طی کردند از این جهان خاکی - که چون دام و تله فریبده است - به جهان برتر صعود کردند.

* دامنه خویش ز خون مژه گلشن کردم از فراق تو چه گلها که به دامن کردم

خون مژه: استعاره از اشک خونین گلشن کردن: بسیار گریستن

معنی: در فراق و دوری یار بسیار گریستم و خون گریه کردم چنانکه از اشک فراوان، دامنم چون گلشن شد. (اشک فراوان موجب رویش گل بر دامنم شد). در بیت صنعت اغراق به کار رفته است.

* سخت گیرد خامها مر شاخ را ز آن که در خامی نشاید کاخ را

(همان)

خامها: افراد خام طبع و نارسیده کاخ: بارگاه حضرت شاه و فرمانروای هستی

نشاید: شایسته نیست

معنی: افراد خام طبع به علایق این جهانی دلبستگی بیشتری دارند (مانند میوه‌های نرسیده که به شاخه‌ها چسبیده و از آن جدا نمی‌شود) زیرا در خامی شایستگی رسیدن به بارگاه فرمانروای هستی را ندارند.

* چون بیخت و گشت شیرین، لب‌گزان سست گیرد شاخها را بعد از آن

(همان)

لب‌گزان: بسیار شیرین

معنی: زمانی که میوه‌ها برسد و شیرین شود از شاخه‌ها جدا می‌شود. انسان هم، چنین است. زمانی که به مرحله پختگی و کمال رسید به راحتی دست از علایق این جهان می‌کشد.

* این زبان چون سنگ و هم آهن‌وش است و آنچ بجهد از زبان چون آتش است

(همان)

آهن‌وش: مانند آهن

معنی: زبان مانند سنگ و آهن است و آنچه از آن بیرون می‌آید آتش است یعنی سخن مانند آتش (سوزاننده) است. همانطور که بر اثر برهم خوردن سنگ چخماق و آهن، اخگر تولید می‌شود، از حرکت زبان و تکلم اشخاص ادب ناآموخته نیز فتنه و غوغا پدید می‌آید.

* ای حیات عاشقان در مردگی دل نیایی جز که در دل بردگی

(همان)

دل نیایی: صاحب دل نمی‌شوی دل بردگی: عاشقی، عاشق شدن

معنی: ای مدّعی عاشقی! بدان که حیات واقعی عاشقان مردن است در راه معشوق و تا به معشوق حقیقی دل ندهی، صاحب دل نشوی.

* جبرئیل مقیم آستان افلاک، حریم بارگاه است

(همان)

مقیم: ساکن، اقامت کننده

معنی: جبرئیل در آستان و بارگاه تو ساکن است و افلاک بارگاه تو است. (مقام تو بسیار والا است).

*ای طاق نههم رواق بـــــالا بشکســـــته ز گوشـــــه‌ی کلاهِـــــت

(همان)

طاق نههم: به عقیده گذشتگان، طاق نههم، همان فلک‌الافلاک یا فلک نههم است که بر افلاک دیگر احاطه دارد.

☑معنی: تو آن چنان بلندمقامی که گوشه کلاهِت بالاتر و برتر از فلک نههم است.

*چه اندیشی از خود که فعلم نکوست از آن در نگرکن که توفیق اوست

(بوستان)

فعل: عمل

توفیق: موافق شدن اراده خداوند با خواست بنده.

☑معنی: چرا فکر می‌کنی کار نیکی که انجام می‌دهی، منوط به توسل درحالی که توفیق الهی عامل

اصلی آن است.

*ز یزدان دان نه از ارکان که کوتاه‌دیدگی باشد که خطی کز خرد خیزد، تو آن را از بنان بینی

(دیوان سنایی)

ارکان: ج رکن، عناصر کوتاه‌دیدگی: کوتاه بینی بنان: انگشت

☑معنی: عامل اصلی هر کاری که انجام می‌دهی را خداوند بدان نه از ارکان طبیعی؛ زیرا کوتاه‌بینی است

اگر خطی را که مبدأ آن عقل است، از انگشتان بدانی.

*ور امروز اندر این منزل تو را جانی زیان آمد زهی سرمایه و سودا که فردا ز آن زیان بینی

(همان)

این منزل: کنایه از دنیا

سودا: سود و منفعت

فردا: روز قیامت

☑معنی: اگر در این دنیا در راه دین خدا ضرر و زانی به جان تو وارد شود، در روز قیامت سود فراوانی به

خاطر این زیان، نصیب تو خواهد شد.

*عطا از خلق چون جویی، گر او را مال ده گویی به سوی عیب چون پویی، گر او را غیب‌دان بینی

(همان)

عطا: بخشش

مال ده: دهنده مال

غیب‌دان: آگاه به اسرار نهانی

☑معنی: اگر بخشش و مال‌دهی را از مردم بدانی و خلق را آگاه به اسرار عالم نهان به حساب‌آوری، راه و

اندیشه‌ی نادرستی در پیش گرفته‌ای.

*عنان گیر تو گر روزی جمال درد دین باشد عجب نبود که با ابدال خود را هم‌عنان بینی

(همان)

عنان گیر: زمام‌دار، هدایت‌کننده

هم‌عنان: برابر، همراه، هم‌سنگ.

ابدال: نیکان، برگزیدگان

☑معنی: اگر دین، هدایت‌کننده‌ی تو باشد جای تعجب نیست که تو با نیکان همراه و برابر شوی.

*همه روز را روزگار است نام یکی روز دانه است و یک روز دام

(نظامی)

☑معنی: سپری شدن روزها در پی هم را روزگار می‌نامند؛ درحالی که یک روز دانه و یک روز دام است و هر روز موجب فریب و سرگرمی توست.

*یکی روز مرد آرزومند نان دگر روز بر کشوری مرزبان

(همان)

مرزبان: حکمران، حاکم.

☑معنی: رسم دنیا چنین است که آدمی یک روز در آرزوی نان است و نیازمند و روز دیگر حاکم و فرمانروای کشوری است. (یک روز فقیر است و روز دیگر ثروتمند).

*از این شعر تر شیرین ز شاهنشاه عجب دارم که سرتاپای حافظ را چرا در زر نمی‌گیرد
☑معنی: از شاه زمان تعجب دارم که چرا همه وجود حافظ را به خاطر این شعر تازه شیرین با طلا نمی‌پوشاند.

*اگر چه احسان، آزادگی است اندر مال ولیک بندگی اندر قبول احسان است

(حافظ)

احسان: بخشش

قبول: پذیرش

☑معنی: اگر چه، بخشش، نشانه آزادگی است؛ اما پذیرفتن بخشش دیگران به منزله بندگی است.

*برآمد زاغ رنگ و ماغ پیکر یکی میغ از ستیغ کوه قارن

*چنان چون صد هزاران خرمن‌اتر که عمدا درزنی آتش به خرمن

(منوچهری)

زاغ رنگ: سیاه

ماغ پیکر: ابر عظیم

تیغ: قله

کوه قارن: کوهی در مازندران چنان چون: مانند (ادات تشبیه)

☑معنی: ابری سیاه و عظیم از قله کوه قارن پدیدار شد، گویی که صدهزار خرمن تر را به عمد آتش زده باشی.

*بس خوب را که از پی معنی زشت او صورت بدل کنند به زبر غطای خاک

(گزیده اشعار سیف فرغانی)

غطا: پوشش، پرده

بدل کردن: عوض کردن

☑معنی: امور پسندیده بسیاری را که حقیقت بدی در پی دارد و موافق منافع این جهانی نیست در سپس پرده جهان خاکی، موافق طبع خود تغییر می‌دهند.

*بلقیس وار عدل سلیمان طلب مکن کز ظلم هست سیل عرم در سبای خاک

(همان)

بلقیس: ملکه سرزمین سبا

عرم: نام سدی که بلقیس در سرزمین سبا، در میان دو کوه، با

سنگ و قیر ساخته بود و بدان وسیله آب باران را جمع و قسمت می کرد، در آیه ۱۶ سورة سبا به آن اشاره شده است. بعد از مرگ بلقیس چون قوم سبا طغیان کرد، خداوند موشان را برایشان مسلط ساخت و آن بند را سوراخ کردند و سیل در شهر ایشان افتاد و ایشان و سراهایشان را ویران کرد.

☑ **معنی:** تو در این دنیا مانند بلقیس در پی عدل سلیمان نباش؛ زیرا سرانجام ظلم و ستم، نابودی و ویرانی است.

* **آتش خورم به سان شتر مرغ کاب و نان** **مسموم حادثات شد اندر وعای خاک**

(همان)

آتش خوردن: کنایه از روز خوش نداشتن، ناگوار بودن زندگی. تشبیه آتش به شتر مرغ، سرخی آتش مانند سرخی نوک شتر مرغ و سیاهی زغال مانند هیكل آن.

حادثات: ج حادثه، اتفاقات **وعا:** ظرف

☑ **معنی:** من به جای غذا، آتش می خورم؛ زیرا غذا در ظرف این دنیای خاکی آلوده‌ی حوادث شده و برایم ناگوار است. (مقصود این است که به سبب اتفاقات ناگوار دنیا، روز خوش ندارم).

* **گویی زمان شده ست که از هیضه قی کند** **کز حد بشد ز خوردن خلق، امتلای خاک**

(همان)

هیضه: ثقل سرد، سنگینی معده **قی کردن:** استفراغ کردن

ابتلا: پر شدن، آکنده شدن

☑ **معنی:** گویی زمان آن فرا رسیده که جهان خاکی به سبب سنگینی معده قی کند: زیرا بیش از حد خون مردم را خورده و معده اش پر شده است. (روزگار بسیار ناگوار است).

* **دستم نداد قوت رفتن به پیش دوست** **چندی به پای رفتم و چندی به سر شدم**

(کلیات سعدی)

دست ندادن: ممکن نشدن **به سر رفتن:** با ذوق و اشتیاق رفتن.

☑ **معنی:** توان رفتن پیش محبوب برایم میسر نشد، زمانی با پای رفتم و زمانی با اشتیاق و شتابان رفتم.

* **تا رفتنش ببینم و گفتنش بشنوم** **از پای تا به سر همه سمع و بصر شدم**

(همان)

از پای ...: کنایه از تمام وجود **سمع:** گوش **بصر:** چشم

☑ **معنی:** برای اینکه رفتن محبوبم را بنگرم و سخنانش را بشنوم تمام وجودم گوش و چشم شد.

* **بیزارم از وفای تو یک روز و یک زمان** **مجموع اگر نشستم و خرسند اگر شدم**

(همان)

مجموع: آسوده خاطر **خرسند:** راضی، خوشحال

☑ **معنی:** نسبت به تو وفادار نبودم اگر یک لحظه آسوده خاطر و آرام و یک زمان راضی، زندگی کرده باشم.

*گویند روی سرخ تو سعدی که زرد کرد؟ اکسیر عشق بر مسم افتاد و زر شدم (همان)

مس: استعاره از وجود

اکسیر: جوهری که ماهیت اجسام را تغییر دهد و کامل تر سازد، مفید و مؤثر.

☑معنی: به من می گویند: ای سعدی! چهره ی شاداب تو را چه کسی زرد گونه و پژمرده کرده است؟ می گویم: اکسیر عشق بر مس وجودم اثر کرد و ارزشمند شدم و زردی رخسارم از آن است.

*اینان که بر این گوشه ی بامند، چه نامند؟ تا چند بر این طارم فیروزه خرامند؟ (خواجه کرمانی)

طارم: خانه را گویند که از چوب سازند همچو خرگاه و غیره

طارم فیروزه: خانه آبی رنگ: استعاره از آسمان

☑معنی: اینها که بر این گوشه بام (استعاره از آسمان) هستند، نامشان چیست؟ تا کی می خواهند بر آن با ناز و خرامان در حرکت باشند.

*در عین علوند، مگر آتش مخصند؟ یا آب حیاتند که در عین ظلامند؟ (همان)

علو: بلندی

ظلام: تاریکی، سیاهی

☑معنی: همیشه در بلندی هستند، شاید آتش اند یا اینکه آب حیاتند و یا تاریکی محض اند.

*نقشی نه مصور به تصاویر طبایع جسمی نه مرکب به تراکیب عظامند. (همان)

مصور: تصویر شده، نقاشی شده عظام: استخوان طبایع: ج طبیعت

☑معنی: این ها نقشی هستند که مانند طبیعت های دیگر نقاشی نشده اند و جسمی هستند که مانند استخوان ها و پوست ترکیب نشده اند. آفرینش اینها با دیگر آفریده ها متفاوت است.

*بیرون ز حواسند نه محروس اناسند فیاض عقولند نه فایض چو غمامند (همان)

بیرون: خارج محروس: حراست شده، حفظ شده اناس: مردم، ج ناس

فیاض: بخشنده فایض: فیض دهنده، فرو ریزنده غمام: ابر

☑معنی: با حواس درک نمی شوند و توسط مردم حفظ نمی شوند، عقل ها را می بخشند نه که مانند ابر فروریزنده باشند.

*در عین خیالند و تو گویی که خیالند وین نیز خیال است که امثال انامند (همان)

خیال: گمان، وهم امثال: مثل و مانند انام: ج نوم، خواب

☑ معنی: انگار آنها مانند خیال‌اند و یا حقیقتاً خیال‌اند و اینکه مثل خواب هستند نیز خیال است.

این چند بیت در توصیف ستارگان است.

*سر نگوییم هین رها کن پای من فهم کو در جمله‌ی اجزای من؟
(همان)

سر: راز هین: شتاب کن، زود باش.

☑ معنی: من در کوزهٔ ابتلا سرنگون شده‌ام، شتاب کن، زود باش! پایم را رها کن. یعنی دست از من بردار اصلاً آیا ذره‌ای هوشیاری عافیت‌طلبانه در من سراغ دارید؟ معلوم است که ندارید. چون من عاشق بی‌خویش عافیت‌سوزی هستم که در باب منافع شخصی حتی یک رگم هشیار نیست.

*من نخواهم زد دگر از خوف و بیم این چنین طبل هوا زیر گلیم
(همان)

طبل زیر گلیم زدن: کنایه از پنهان کردن امری آشکار

طبل هوا....: اخفای عشق درحالی که عشق ذاتاً غماز و کشاف اسرار درون عاشق است.

☑ معنی: من زین پس با ترس و هراس و به‌طور نهانی دیگر عشق نمی‌ورزم.

*بر نهاده خدای در معراج بر سر ذاتش از لعمُرک تاج
(سنایی)

☑ معنی: خداوند در معراج بر سر ذات پیامبر(ص) از لَعْمُرُک تاج نهاده است. این بیت اشاره دارد به آیه‌ی

«لَعْمُرُکُ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ» ۱۵/۷۲. ای محمد(ص)! قسم به جان تو که این مردم همیشه در

شهوات و گمراهی خود خواهند بود.

*دو جهان پیش هم‌تش به دو جو سرّ مازاغ و ماطغی بشنو
(همان)

دو جهان: دنیا و آخرت به دو جو: با دو جو برابر بود، کنایه از بی‌ارزشی

سرّ مازاغ....: از هر دو جهان چشم پوشید.

بیت اشاره دارد به آیه‌ی «مازاغَ وَمَا طَغَى» ۵۳/۱۷: چشم پیامبر(ص) به هیچ سو ننگریست و بیرون نشد از

آنچه خدای فرموده بود.

*زین سمج تنگ، چشمم چو چشم اکمه است زین بام گشت پشتم چون پشت پارسا
(همان)

سمج: سوراخ سمج تنگ: استعاره از زندان اکمه: کور مادرزاد

زین بام: استعاره از سقف زندان چون پشت پارسا: کنایه از خمیده بودن کمر

☑ معنی: تاریکی زندان موجب شده که من چون نابینایی جایی را نبینم و کوتاهی سقف آن موجب شده

که کمرم چون زاهدان که مدام به عبادت مشغولند و در برابر خداوند خمیده قامتند، خم شود.

* آن گوهری حسام در دست روزگار کاخر برونم آرد یک روز در وغا (همان)

گوهری: بارزش حسام: شمشیر وغا: جنگ
 ✓ معنی: من آن شمشیر بارزش در دست روزگارم که سرانجام در روز جنگ مرا بیرون خواهد آورد.
 سرانجام ارزش من نمایان خواهد شد و سودمند خواهم بود.

* ابر بهاری ز دور، اسب برانگیخته وز سم اسب سیاه، لؤلؤ تر ریخته (منوچهری)

اسب سیاه: استعاره از ابر بهاری لؤلؤ تر: استعاره از قطرات باران
 برانگیخته: حرکت داده
 ✓ معنی: ابر بهاری شروع به حرکت کرده و از سم این اسب (ابر بهاری) قطرات باران ریزان است.

* در دهن لاله باد ریخته و بیخته بیخته مشک سیاه، ریخته در ثمین (همان)

لاله: گل لاله مشک سیاه: استعاره از سیاهی گل لاله بیخته: الک کرده
 در: مروارید ثمین: گرانها، استعاره از قطرات باران
 مشک: ماده‌ای خوشبو و سیاه.
 ✓ معنی: باد در دهن گل لاله، مشک سیاه الک کرده و مروارید گرانها ریخته است. بیت اشاره دارد به سیاهی (داغ) گل لاله که قطرات باران روی آن ریخته شده است.

* گشت نگارین تذرو پنهان در مرغزار همچو عروسی غریق در بن دریای چین (همان)

تذرو: قرقاول، عندلیب غریق: غرق شده.
 ✓ معنی: تذرو زیبا در چمن زار پنهان شد مانند عروسی که در ته دریای چین غرق شود.

* بر گل ترعن دلیب، گنج فریدون زده است لشکر چین در بهار، خیمه به هامون زده است (همان)

عندلیب: بلبل گنج فریدون: آوایی در موسیقی و هم گنجی منسوب به فریدون، استعاره از آواز پرندگان
 لشکر چین: استعاره از سبزه‌ها هامون: دشت، صحرا تر: تازه
 ✓ معنی: بر گل تازه و شکوفا بلبل به آواز خوانی مشغول است. دشت و صحرا پر از سبزه‌هاست.

* سعدی از سرزنش غیر نترسد، هیهات غرقه در نیل چه اندیشه کند باران را (کلیات سعدی)

هییهات: دور است غرقه: غرق شده.
 ✓ معنی: سعدی از سرزنش دیگران و غیر از دوست نمی‌ترسد همان‌طور که کسی که در رود نیل غرق

شده است از باران نمی ترسد (آنکه به بلای بزرگی گرفتار شده از حوادث کوچکتر نمی ترسد).

* به زندان قفس، مرغ دلم چون شاد می گردد مگر روزی که از این بند غم آزاد می گردد

(دیوان فرخی یزدی)

مرغ دل: اضافه تشبیهی زندان قفس: اضافه تشبیهی مگر: شاید

بند غم: اضافه تشبیهی.

✓ معنی: دلم چگونه در قفس دنیا شاد باشد، شاید روزی که از این زنجیر غم آزاد شود.

* چون شوم خاک رهش دامن بیفشاند ز من ور بگویم «دل بگردان» رو بگرداند ز من

(حافظ)

خاک راه: خوار و بی مقدار شدن دامن افشاندن: کنایه از دوری کردن

دل گرداندن: کنایه از متوجه شدن رو گرداندن: کنایه از دوری کردن و توجه نکردن.

✓ معنی: وقتی خود را در مقابل او خوار و ذلیل می کنم از من دوری می کند و اگر بگویم که به من توجه

کن از من کناره می گیرد.

* گر چو فرهادم به تلخی جان برآید باک نیست بس حکایت های شیرین باز می ماند ز من

(همان)

جان برآمدن: کنایه از مردن باز ماندن: باقی ماندن

شیرین: ایهام دارد: ۱- شیرین نام معشوق فرهاد ۲- دل پذیر

✓ معنی: اگر مانند فرهاد به اندوه، بمیرم، مهم نیست؛ زیرا حکایت های دل پذیر فراوانی از من به یادگار می ماند.

* عارض رنگین به هرکس می نماید همچو گل ور بگویم «باز پوشان» باز پوشاند ز من

(همان)

عارض: رخسار رنگین: زیبا باز پوشان: بپوشان، پنهان کن.

✓ معنی: چهره زیبای چون گل را به هرکس نشان می دهد و اگر بگویم چهره ات را بپوشان، آن را از من

پنهان می کند.

* هرکاو شراب فرقت روزی چشیده باشد داند که سخت باشد قطع امیدواران

(کلیات سعدی)

فرقت: فراق، جدایی شراب فرقت: اضافه تشبیهی

قطع: بریدن، قطع امید، ناامیدی

✓ معنی: هرکس روزی به جدایی از معشوق گرفتار شده باشد، می داند که ناامید کردن امیدواران سخت است.

سوالات طبقه‌بندی شده نظم فارسی

۱- با توجه به این بیت کدام گزینه نادرست است؟

«پادشاهی نه به دستور کند یا گنجور نقشبندی نه به شنگرف کند یا زنگار»

(۱) دستور به معنی فرمان است.

(۲) بیت درباره‌ی خداوند است.

(۳) نقشبندی یعنی تصویرگری

(۴) شنگرف: ماده‌ی سرخ رنگ که در نقاشی به کار می‌برند.

۲- مصرع دوم بیت زیر به چه معناست؟

«چو سوفارش آمد به پهنای گوش ز شاخ گوزنان برآمد خروش»

(۱) فریاد گوزنان بلند شد.

(۲) از کمان فریادی برخاست.

(۳) شاخ گوزنان شکست.

(۴) ناله‌ی بچه گوزنان به گوش رسید.

۳- در این بیت سخن از چیست؟

«من نخواهم زد دگر از خوف و بیم این چنین طبل هوا زیر گلیم»

(۱) تظاهر و ادعا

(۲) ترس از عاشقی

(۳) آشکارا عشق ورزیدن

(۴) مخفی کردن اسرار

۴- معنی درست این واژه‌ها در کدام گزینه آمده است؟ «بددلی، مگاک، مدّن، خاد»

(۱) بدگمانی، میدان جنگ، منوش، زغن

(۲) بدگمانی، گودال، محرام، زغن

(۳) تردید، چاه، مناز، بزکوهی

(۴) دودلی، غوغا، مخروش، اسب

۵- مفهوم این بیت از کدام گزینه دریافت می‌شود؟

«زبان درکش ای مرد بسیاریان! که فردا قلم نیست بر بی‌زبان»

(۱) آنکه خاموشی گزیند مواخذه نمی‌شود.

(۲) سکوت کن تا بخشیده شوی.

(۳) آنچه می‌دانی بگو تا بازخواست نشوی.

(۴) دانایی موجب سرزنش است.

۶- این بیت چه چیزی را توصیه می‌کند؟

«کم آواز هرگز نبینی خجل جوی مشک بهتر که یک توده گل»

(۱) سکوت

(۲) شرمساری

(۳) کم‌گویی

(۴) تأثیرگذاری

۷- مفهوم این بیت با کدام گزینه تناسب ندارد؟

«ابر اگر زندگانی بارد هرگز از شاخ بید بر نخوری»

(۱) زمین شوره سنبل برنیارد.

(۲) ناکس به ترتیب نشود، ای حکیم، کس

(۳) مشت بر سندان مکوب .

(۴) انگشت مکن رنجه به در کوفتن کس

۸- «پوستین خلق دریدن» با توجه به این بیت به چه معنی است؟

«از من بگوی حاجی مردم‌غزای را کو پوستین خلق به آزار می‌درد»

(۱) غیبت کردن

(۲) تجسس کردن

(۳) رسوا کردن

(۴) ملامت کردن

۹- در این بیت منظور از «دادخواه» کیست؟

«هم آنکه یکایک ز درگاه شاه برآمد خروشیدن دادخواه»
(۱) رستم (۲) اسفندیار (۳) کاوه آهنگر (۴) سهراب

۱۰- معنی این بیت در کدام گزینه آمده است؟

«عنان گیر تو گر روزی جمال درد دین باشد عجب نبود که با ابدال خود را هم عنان بینی»
(۱) اگر دیندار و باایمان باشی سرانجام به انسان نیکی بدل می‌شوی.
(۲) اگر دین، هدایت‌کننده‌ی تو باشد با نیکان برابر می‌شوی.
(۳) اگر فرمانبردار دین باشی راهبر نیکان خواهی بود.
(۴) اگر دین مانع تو شود از بین نیکان برگزیده می‌شوی.

پاسخ سوالات طبقه‌بندی شده نظم فارسی

۱- گزینه «۱»

دستور یعنی وزیر

۲- گزینه «۲»

گاه کمان را از شاخ گوزنان می‌ساختند و مصرع به این معنی است که از کمان ساخته شده از شاخ گوزنان فریادی برخاست.

۳- گزینه «۳»

طلبل هوا زیر گلیم نزدن: پنهان نکردن عشق و آشکارا عشق ورزیدن.

۴- گزینه «۲»

۵- گزینه «۱»

۶- گزینه «۳»

کم‌آواز: کم سخن / جو: مقدار اندک

۷- گزینه «۴»

همه‌ی گزینه‌ها بر انتظار نابجا داشتن و عمل بی‌هوده انجام دادن دلالت می‌کند.

۸- گزینه «۱»

پوستین دریدن کنایه از غیبت کردن، بدگویی کردن.

۹- گزینه «۳»

۱۰- گزینه «۲»

عنان گیر: هدایت‌کننده / ابدال: نیکان، برگزیدگان

در این قسمت جملاتی از متون برجسته‌ی منشور فارسی مانند گلستان، چهارمقاله، تاریخ بیهقی، تاریخ جهانگشا، کلیله و دمنه و بررسی می‌شود.

➤ ذمائم اخلاقی به حمائم مبدل گشت.

(گلستان)

ذمائم: ج ذمیمه، نکوهیده‌ها؛ ذمائم اخلاق: خوی‌های زشت و نکوهیده

حمائم: ج حمیده، ستوده‌ها

معنی: اخلاق ناپسند او به خوی پسندیده تبدیل شد.

➤ طفل را اندر تنعم و جامه‌ی نیکو آراستن خو نکند.

تنعم: ناز و نعمت جامه‌ی نیکو: لباس گران‌بها.

معنی: کودک را به نازپروردگی و لباس گران‌بها عادت ندهید.

➤ شاعری صنعتی است که شاعر بدان صنعت، اتّساق مقدمات موهمه کند و التّام قیاسات منتجه.

(چهار مقاله)

اتّساق: فراهم آوردن و سامان یافتن کار، ترتیب‌دادن التّام: سازوار گردانیدن

قیاسات منتجه: منطقی و به‌سامان بودن کلام صنعت: فن و هنر.

مقدمات موهمه: اسباب و لوازم اولیه برای ایجاد و ابهام و فراهم آوردن معانی وهم‌انگیز و خیالی

معنی: شاعری هنری است که شاعر به کمک آن، لوازم اولیه برای ایجاد ابهام و معانی خیال‌انگیز را فراهم می‌کند و کلامی منطقی و به سامان را به وجود می‌آورد.

➤ کس پیش نوشیروان عادل مژده آورد که خدای عزّوجلّ فلان دشمن برداشت؛ گفت: هیچ شنیدی که مرا فروبگذاشت.

(گلستان)

برداشت: کشت، از دنیا برد فرو بگذاشت: زنده و باقی بگذاشت.

معنی: کسی به انوشیروان عادل مژده آورد که خدای بلندمرتبه و ارجمند فلان دشمن را کشت. گفت: متوجه شدی که مرا زنده گذاشت.

➤ او را بازدارید تا بفرماییم که چه باید کرد؟

باز دارید: بازداشت کنید.

معنی: او را بازداشت کنید تا دستور دهیم که چه کار انجام دهید.

👉 یکی از پیران مریدی را گفت: چندان که تعلق آدمی زاده به روزی است اگر به روزی ده بودی از ملانکه درگذشتی.

(گلستان)

تعلق: وابستگی روزی: رزق

روزی ده: رزاق به مقام از..... مقامش بالاتر از فرشتگان می بود.

معنی: یکی از پیران به مریدی گفت: آن اندازه که انسان به روزی توجه دارد اگر به خداوند روزی دهنده توجه می کرد مقامش از فرشتگان بالاتر می بود.

👉 آورده اند که کژدم را ولادت معهود نیست چنان که دیگر حیوانات را بل احشای مادر را بخورند و شکمش را بدرند و راه صحرا گیرند و آن پوست ها که در خانه ی کژدم بینند، اثر آن است.

(همان)

کژدم: عقرب معهود: مرسوم، معمول بل: بلکه احشای: اندرونه.

معنی: حکایت کرده اند ولادت عقرب مانند دیگر حیوانات نیست، بلکه آن ها اندرونه مادر را می خورند و شکمش را می درند و به صحرا می روند و پوست هایی که در خانه عقرب مشاهده می شود اثر کار آن هاست.

👉 هندویی نفت اندازی همی آموخت. حکیمی گفت تو را که خانه نیین است بازی نه این است.

(همان)

هندویی: هندی نفت اندازی: پرتاب شعله ی آتش

نیین: از نی، ساخته شده از نی نه این است: این نیست.

معنی: فردی هندی پرتاب شعله ی آتش می آموخت. دانایی گفت تو که خانه ات از نی ساخته شده است نباید به این سرگرمی مشغول شوی و این بازی مناسب تو نیست.

👉 سلطان مسعود، بونصر مشکان را بخواند و گفت: چرا به دیوان رسالت نمی نشینی؟

(بیهقی)

سلطان مسعود: از سلاطین غزنویان پسر محمود غزنوی

بونصر مشکان: رئیس دیوان رسالت محمود و مسعود و استاد بیهقی بود. او از نویسندگان و دبیران و بزرگان دوره غزنویان محسوب می شد و به سال ۴۳۰ ه.ق درگذشت

دیوان رسالت: اداره نامه نگاری دولتی

معنی: سلطان مسعود، بونصر مشکان را به حضور خواست و گفت: چرا در دیوان رسالت به کار خود مشغول نیستی؟

👉 هرمز شکوهمند و فرهمند را می ستاییم، امشاسپندان، شهریاران نیک و نیک کنش را می ستاییم.

شکوهمند: باشکوه فره: نیرویی از جانب خداوند، شکوه، عزت

شهریاران: پادشاهان نیک کنش: نیک رفتار، خوش رفتار

امشاسپندان: فرشتگان، ملکان، نکوکاران.

معنی: هرمز باشکوه و قدرتمند را می‌ستاییم، جاودانان پاک، پادشاهان نیک و نیک‌رفتار را می‌ستاییم.

➡ او هرگونه اهانت و ایذا را با خونسردی و کم‌زنی مقابله می‌کرد.

ایذا: آزار و اذیت کم‌زنی: بی‌توجهی

معنی: او هرگونه اهانت و اذیت را با خون‌سردی و بی‌توجهی مقابله می‌کرد.

➡ در آخر اتاق، یکی از مردان معمر دهکده، کتاب را بر روی زانو گشوده بود.

(زبان و ادبیات فارسی عمومی (و۱)

معمر: سالخورده

معنی: در آخر اتاق، یکی از مردان سالخورده دهکده، کتاب را بر روی زانو گشوده بود.

➡ عادت جوانان چنان باشد که بر پیران تماخره کنند.

(قابوسنامه)

تماخره: مسخرگی، ریشخند

معنی: عادت جوانان گونه‌ای است که پیران را مسخره می‌کنند.

➡ سیاهی دیدم مغلول و مسلسل بر در خیمه افکنده اندر آفتاب.

(کشف‌المحجوب)

سیاهی: غلامی سیاه‌رنگ مسلسل: زنجیرشده

اندر: زیر مغلول: بسته‌شده

معنی: غلام سیاه‌رنگی دیدم که زنجیرشده و بسته‌شده بر در خیمه، زیر آفتاب انداخته بودند.

➡ در زیر قبه حوضی است از رخام و در میانش فواره‌ای برنجین برآمده.

(سفرنامه‌ی ناصرخسرو)

رخام: سنگ مرمر برنجین: ساخته شده از برنج قبه: سقف مدور، گنبد

معنی: در زیر گنبد، حوضی از سنگ مرمر بود و در میان آن حوض فواره‌ای برنجی ساخته شده بود.

➡ روز دیگر در نثار و مکاوحت بر بستند و چنگیزخان بر عزیمت مراجعت با بارگاه برخاست و خطبه‌ی سخن

بعد از تقریر خلاف و غدر سلطان، چنانکه مشبع ذکر است؛ در آن آغاز نهاد که ای قوم! بدانید که شما گناه‌های بزرگ کرده‌اید و چون از این نمط فارغ شد؛ پرسید که امنا و معتمدان شما کیستند؟

(تاریخ جهانگشا)

نثار: رمیدن، دشمن مکاوحت: باهم جنگیدن

بر عزیمت....: به قصد بازگشت به بارگاه بلند شد نمط: گونه، نوع

تقریر خلاف و غدر: بیان مخالفت و نیرنگ مشبع: مفصل

معنی: روز دیگر جنگ و دشمنی را پایان دادند و چنگیز خان به قصد بازگشت به بارگاه بلند شد و سخنانش را پس از بیان مخالفت و نیرنگ به سلطان - که بیان، آن بسیار مفصل است - چنین آغاز کرد که ای قوم! بدانید که شما گناهان بزرگ مرتکب شده‌اید و وقتی که این سخنان را به پایان برد، پرسید افراد مورد اعتماد و امین شما چه کسانی هستند.

👉 **تذیر، اسراف کردن است در انفاق برخلاف رضای خدا و فرمان حق و تضييع مال در طلب جاه و منصب و سخاوت برای شهرت و ثنای خلق و نفقه کردن بر سفها و فساق و ظلمه...**

تذیر: اسراف کردن	تضييع: ضایع کردن، تباه کردن	جاه: مقام
سخاوت: بخشندگی	نفقه: خرج، هزینه	سَفْها: ج سفیه، نادانان
فُساق: ج فاسق، فاسقان، تبه کاران	ظلمه: ج ظالم، ستم کاران.	

معنی: تذیر، اسراف کردن در بخشش است برخلاف رضای خدا و فرمان حق و تباه کردن مال برای به دست آوردن مقام و منصب و بخشندگی برای کسب شهرت و ستایش خلق و خرج کردن برای افراد نادان و تبه کار و ظالم.

👉 **به یمن قدم درویشان و صدق نفس ایشان، ذمائم اخلاقش به حمایدها مبدل شد و زبان طاعنان در حق وی همچنان دراز که بر قاعده‌ی اول است و زهد و صلاحش نامعول.**

(گلستان)

یمن: مبارکی	صدق: صداقت	نَفَس: دم
ذمائم: ج ذمیمه، نکوهیده‌ها	ذمائم اخلاق: خوی‌های نکوهیده و زشت	
حمایدها: ج حمیده، ستوده‌ها	طاعنان: ج طاعن، سرزنش کننده	
قاعده‌ی اول: رسم و رفتار نخستین و پیشین	نامعول: بی‌اعتماد	
صلاح: درستی		

معنی: به مبارکی قدم درویشان و صداقت دم آن‌ها خوی‌های زشت او به نیکی تبدیل شد و زبان بدگویان هنوز در حق او دراز بود که به رسم و رفتار نخستین است و زهد و درستی‌اش قابل اعتماد نیست.

👉 **پدر را گفتم: اینها چنان خواب غفلت برده‌اند که گویی نخفته‌اند که مرده‌اند، گفت: جان پدر! تو نیز اگر بختی به از آن که در پوستین خلق افتی.**

(گلستان)

خواب غفلت برده: به خواب غفلت و ناآگاهی فرو رفته‌اند
در پوستین کسی افتادن: بدگویی کردن، غیبت کردن.
معنی: به پدر گفتم: این‌ها چنان به خواب غفلت فرو رفته‌اند که انگار خوابیده‌اند، بلکه مرده‌اند. پدر گفت: عزیز پدر! تو نیز اگر بخوابی بهتر از آن است که از مردم بدگویی کنی.

✍️ خشم بیش از حد گرفتن وحشت آرد و لطف بی‌وقت، هیبت ببرد. نه چندان درشتی کن که از تو سیر گردند و نه چندان نرمی که بر تو دلبر شوند.

(همان)

هیبت: بزرگی و شکوه
سیر شدن: کنایه از بیزار شدن
دلیر: گستاخی، جرأت
لطف بی‌وقت: مهربانی بی‌موقع
معنی: خشم بیش از اندازه موجب ترس می‌شود و مهربانی بی‌موقع، بزرگی و شکوه آدمی را از بین می‌برد. نه آنقدر تندخویی کن که از تو بیزار شوند و نه آنقدر مهربانی کن که نسبت به تو جرأت پیدا کنند.

✍️ او آن ثقه بود که موی در کار او نتوانستی خزید.

(تاریخ بیهقی)

ثقه: مورد اعتماد و اطمینان
خزید: به اصطلاح امروز، مو لای درز کارش نمی‌رود. کنایه از پیوستگی کامل دو چیز و به مجاز در اینجا به معنی خرده‌گیری و اعتراض بر کار کسی.
معنی: او آن فرد مورد اعتمادی بود که کسی نمی‌توانست بر کار او اعتراض کند.

✍️ جهان خوردم و کارها راندم وگر امروز اجل رسیده است، کس باز نتواند داشت که بردار کشند یا جزدار.

(همان)

معنی: از نعمت‌ها و خوشی‌های جهان بهره بردم و کارهایم را انجام دادم و اگر امروز زمان مرگ من فرا رسیده است، کسی نمی‌تواند مانع آن شود که به وسیله دار مرا بکشند یا جز آن (به ماجرای بردار کشیدن حسنگ وزیر اشاره دارد).

✍️ تا آنچه خواهد گفت در خاطر مقرر نگرداند، در نطق نیارد.

معنی: درباره آنچه که می‌خواهد بر زبان جاری سازد، ابتدا بیندیشد سپس سخن بگوید.

✍️ یکدیگر را به اعتذار مضطر نگردانند و با یکدیگر مصابرت نمایند.

اعتذار: عذرخواهی
مضطر: ناچار
مصابرت: صبر و شکیبایی.
معنی: یکدیگر را مجبور به عذرخواهی نکنند و با یکدیگر صبر و شکیبایی داشته باشند.

✍️ هر که بدی را بکشد، خلق را از بلای او برهاند و او را از عذاب خدا.

(بوستان)

بدی: انسان بدی
معنی: هرکس انسان بدی را بکشد، مردم را از بلای او نجات می‌دهد و او را از عذاب خدا.

دمدمه‌های اردیبهشت، اصفهان چون شاهزاده‌ی افسون شده‌ی افسانه است.

(ادبیات فارسی ۲ نظری)

دمدمه: نزدیک

معنی: نزدیک اردیبهشت، اصفهان مانند شاهزاده‌ی جادوشده‌ی افسانه است.

وی فرصتی جستی و تضرب کردی و المی بزرگ بدین چاکر رسانیدی.

(تاریخ بیهقی)

تضرب: دو به هم زدن، فتنه انگیزی کردن.

معنی: او به دنبال فرصت بود و فتنه‌انگیزی می‌کرد و درد بزرگی به این چاکر می‌رساند.

وقتی خفّاشی چند را با حربا خصومت افتاد و مکاوحت میان ایشان سخت گشت.

(کلیله و دمنه)

حربا: آفتاب پرست

مکاوحت: با هم جنگیدن

معنی: زمانی چند خفّاش با آفتاب‌پرست دشمن شدند و خصومت بین آنها بیشتر شد.

لگری دندان‌قروچه‌ای کرد؛ اما از شدت خشم غیظ و تلاطم خاموش ماند. تم مانند مردی که از هرگونه فشار و مضیقه نجات یافته باشد با صدایی روشن و شاد سخن می‌گفت. لگری گفت: عفریت چه کسی به یاری تو خواهد آمد.

(ادبیات فارسی ۲ نظری)

معنی: لگری دندان‌هایش را از خشم و عصبانیت روی هم فشرد؛ اما خشم و آشوب درون ساکت شد. تم مانند کسی که از هر فشاری نجات یافته باشد با صدای آرام و شاد حرف می‌زد. لگری گفت: شیطان به یاری تو خواهد آمد؟

یکی را از ملوک عجم، حکایت کنند که دست تطاول به مال رعیت دراز کرده بود و اذیت آغاز کرده تا به جایی که خلق از مکاید فعلش برفتند و راه غربت گرفتند. بسی برنیامد که با سلطان به منازعت برخاستند و ملک از تصرف این به دررفت و بر آنان مقرر شد.

(گلستان)

عجم: غیرعرب	تطاول: دست‌درازی، تجاوز	مکاید: حيله،نیرنگ	فعل: کار، عمل
	غربت: به غریبی‌رفتن	بسی: بسیار، خیلی	
منازعت: نزاع، دشمنی	برخاستند: اقدام کردند	تصرف: مالکیت	
به دررفت: خارج شد	مقرر شد: ثابت شد، قرار گرفت		
برنیامد: نگذشت، زمان زیادی نگذشت.	یکی را... از یکی.		

معنی: از یکی از پادشاهان غیرعرب حکایت می‌کنند که به مال مردم تجاوز کرده بود و آنها را اذیت می‌کرد تا آنجا که همه‌ی مردم از مکر او مسکن خود را ترک کردند و راه سفر و غربت در پیش گرفتند. زمان

زیادی نگذشت که به دشمنی با حاکم قیام کردند و پادشاهی از تصرف این حاکم ظالم بیرون شد و به آنها رسید.

☞ همه کس را عقل خود به کمال نماید و فرزند خود به جمال.

(همان)

همه کس را عقل...: عقل همه کس
 به کمال: کامل تر
 نماید: به نظر می رسد.
 به جمال: زیباتر
 معنی: عقل همه کس به نظر خودش کامل تر است و فرزندش زیباتر. (هرکس عقل خود را کامل تر و فرزندش را زیباتر می داند).

☞ جوهر اگر در خلاب افتد، همان نفیس است و غبار اگر به فلک رسد همان خسیس.

(همان)

جوهر: گوهر، سنگ قیمتی، کنایه از هر چیز باارزش
 خلاب: زمین گلناک، لجن زار، کنایه از شرایط و موقعیت بد
 خسیس: فرومایه، بی مقدار، کنایه از هر چیز بی ارزش
 معنی: اگر گوهر در لجن زار بیفتد، بازهم گران بها و ارزشمند است و غبار اگر به آسمان هم برسد، باز بی ارزش است.

☞ چون بر این سیاق در مخاصمت نفس، مبالغت نمودم به راه راست باز آمد و به رغبت صادق و حسبت بی ریا به علاج بیماران پرداختم و روزگار در آن مستغرق گردانید.

(کلیله و دمنه)

سیاق: روش مخاصمت نفس، مخالفت با نفس
 مبالغت: زیاده روی
 رغبت: میل
 حسبت: مزه پاداش
 مستغرق گردانید: صرف کردم
 معنی: وقتی که به این روش در مخالفت با نفس، زیاده روی کردم؛ به راه راست برگشت و با علاقه ای صادقانه و پاداش بی ریا به معالجه ی بیماران پرداختم و مدتی را در این کار صرف کردم.

☞ مشقت طاعت در جنب نجات آخرت وزنی نیارد.

(همان)

مشقت: سختی، رنج
 طاعت: بندگی، عبادت
 جنب: مقابل
 وزنی نیارد: ارزشی ندارد، بی ارزش است.
 معنی: رنج عبادت در مقابل نجات آخرت بی ارزش است. (نجات آخرت ارزشمندتر از رنج عبادت است).

☞ داستان نویس نباید شیفته ی مدح دوستان و مرعوب ذم دشمنان شود و بداند که داستان نویسی، سهل ممتنع است.

(زبان فارسی ۲ نظری)

مرعوب: وحشت زده مدح: ستایش ذم: سرزنش، نکوهش

سهل ممتنع: به نظر آسان ولی سخت

معنی: داستان نویس نباید مجذوب ستایش دوستان شود و از سرزنش دشمنان بترسد و بداند داستان نویسی به ظاهر آسان ولی دشوار است.

روز و شب با فخار و مباحات به تصدیق می نگریم. پس از عزیمت وی همه ی تبعیدی ها رها شدند و چشمه های زلال در انتظارشان بود. باز زین برگردی کهرها و کرندها می نهادند و تاخت و تاز می کردند. آن ها ملامتم می کردند که چرا عمر را به بطالت می گذرانی! از وظائف دادیار رسیدگی به خلاف و پی گیری جنحه و جنایت و تعقیب بزهکار و مجازات جانی بود.

(بخارای من، ایل من)

مباحات: افتخار کردن تصدیق: درست دانستن

عزیمت: بازگشت گرده: پشت، میان دوشانه

کرندها: اسبی که رنگ او میان زرد و بور باشد. ملامت: سرزنش

بطالت: بیهودگی، بیکاری جنحه: گناه، بزه

بزهکار: گناهکار، مجرم جانی: قاتل.

کهرها: رنگ سرخ مایل به تیرگی، اسب

معنی: روز و شب با فخار و افتخار به تصدیق می نگریم پس از بازگشت وی همه... باز زین بر پشت اسبها می گذاشتند، آنها مرا سرزنش می کردند که چرا عمرت را بیهوده سپری می کنی! از وظایف دادیار... و پیگیری گناه و تعقیب گناهکار و مجازات قاتل بود.

از هر چه بوسهل مثال داد از کردار زشت در باب این مرد از ده، یکی کرده آمدی و بسیار محابا رفتی.

(تاریخ بیهقی)

محابا رفتی: ملاحظه می شد، رعایت جانب او می شد مثال: دستور

حسنک: وزیر سلطان محمود غزنوی که با مسعود مخالفت کرد و با همدستی بوسهل زوزنی به دار آویخته شد.

بوسهل زوزنی: از منشیان و بزرگان مشهور دوره ی غزنوی است که در زمان مسعود به مقام تصدی «دیوان عرض» منصوب و مدتی عزل شد و بعد به مقام صاحب دیوانی رسالت مسعود و مردود رسید و اندکی پیش از سال ۴۵۰ هـ. ق درگذشت.

معنی: از کارهای زشتی که بوسهل دستور می داد تا درباره ی این مرد (حسنک) انجام شود، از ده تا یکی صورت می گرفت و بسیار ملاحظه می شد.

مرغ چون از زمین بالا پرد، اگر چه به آسمان نرسد، این قدر باشد که از دام دور افتد.

(پله پله تا ملاقات خدا)

معنی: مرغ وقتی از زمین می پرد هر چند به آسمان نمی رسد؛ اما همین قدر ارزش دارد که از دام دور می شود. تلاش و کوشش هر چند موجب موفقیت کامل نمی شود و تو را به کمال نمی رساند؛ اما از گرفتار شدن و خواری باز می دارد.

✍️ گفتم هنوز لب و دندان روز خندان است و عروس نهار گشاده لب و دندان.

(مقامات حمیدی)

خندان بودن لب و : کنایه از روشنایی اندک در هنگام غروب

عروس نهار: اضافه تشبیهی

معنی: با خود گفتم هنوز هوا اندکی روشن است و غروب نشده است.

✍️ مرا نیز از عهده‌ی لوازم ریاست بیرون باید آمد و مواجب سیادت را به ادا رسانید.

(کلیله و دمنه)

مواجب: ج موجب، لوازم، ابزار

سیادت: سروری، آقای.

معنی: من باید به آنچه که متعهد شده‌ام و مسئولیتش را پذیرفته‌ام، پایند باشم و وظایف خود را به عنوان مسئول انجام دهم.

✍️ از قنقلیان از مردینه، به بالای تازیانه زنده نگذاشتند.

(تاریخ جهانگشا)

قنقلیان: نام قومی

مردینه: مذکر/ به بالا، به اندازه، به بلندی

معنی: هر فرد مذکری را که قدش به اندازه تازیانه بود، به قتل رساندند.

✍️ دولت، افتان و خیزان باید که پایدار باشد و دولتی که همواره می‌رود بر مراد، بی‌هیچ کراهیتی، یک بار خداوندش بیفتد.

(تاریخ بیهقی)

دولت: اقبال، مقام، حکومت

افتان و خیزان: پستی و بلندی

کراهیت: ناپسندی، زشتی

خداوند: صاحب

معنی: اقبال و دولت پستی و بلندی دارد تا در نتیجه پایدار بماند و گرنه، دولتی که زیاد بماند، یکباره چنان می‌افتد که هرگز برنخیزد.

✍️ احمد گوید: چون به دهلیز سرای افشین رسیدم. حجاب و مرتبه‌داران وی به جمله پیش من دویدند بر عادت گذشته و ندانستند که مرا به عذری باز باید گردانید که افشین را سخت ناخوش و هول آید در چنان وقت، آمدن من نزدیک وی و مرا به سرای فرود آوردند و پرده برداشتند و من قوم را مثال دادم تا به دهلیز بنشینند.

(همان)

دهلیز: دالان

حجاب: پرده‌داران

مرتبه‌داران: مأموران تشریفات

هول: هائل و ترسناک، به کار رفتن اسم به جای صفت برای مبالغه در وصف

معنی: احمد می‌گوید: وقتی به دالان خانه‌ی افشین رسیدم. پرده‌داران و مأموران وی همگی مثل گذشته، پیش من دویدند و نمی‌دانستند مرا باید به بهانه‌ای برگردانند؛ زیرا افشین بسیار ناراحت و ترسناک بود

در آن زمان که من نزد او آمدم و مرا به درون خانه وارد کردند و من به کسان خود دستور دادم که در دالان خانه بنشینند.

طوطیی را با زاغ در قفس کردند. طوطی از مشاهده‌ی منظر ملعون و شمایل ناموزون او آزرده شد. عجب آنکه آن یک هم از مجاورت او به جان آمده بود که این چه بخت نگون است و ایام بوقلمون. لایق قدر من آن است که با زاغی به دیوار باغی بر خرامان همی رفتمی.

(گلستان)

زاغ: کلاغ	منظر: چهره، صورت
ملعون: لعنت شده، نفرین شده، ناپسند	شمایل: شکل، صورت
ناموزون: ناخوشایند	مجاورت: همسایگی
به جان: سخت آزرده شدن	ایام: روزگار
بوقلمون: رنگارنگ، نیرنگ باز	خرامان: با ناز راه رفتن

معنی: طوطی ای را با کلاغی در یک قفس گذاشتند. طوطی از دیدن چهره زشت و رخسار ناخوشایند او ناراحت شد. عجب اینک کلاغ هم از همسایگی با او بسیار ناراحت بود و با خود می گفت این چه بخت بدی است و روزگار نیرنگ باز. چرا با من چنین کرد؟ سزاوار من آن است که با کلاغی روی دیواری خرامان و با ناز راه بروم.

هر کجا سختی کشیده‌ای و تلخی دیده‌ای را ببینی که خود را به شره در کارهای مخوف اندازد و از توابع آن نپرهیزد و از عقوبت ایزد نهراسد و حلال از حرام نشناسد.

(همان)

شره: حرص و طمع	مخوف: ترسناک
توابع: نتیجه، عاقبت	عقوبت ایزد: عذاب و جزای آفریدگار

معنی: هر جا فرد سختی کشیده و رنج دیده‌ای را می بینی که خود را به خاطر حرص و طمع گرفتار کارهای ترسناک می کند و از عاقبت آن نمی هراسد و از عذاب الهی نمی ترسد و حلال را از حرام متمایز نمی کند.

«شیخ ما را گفتند: «فلان کس بر روی آب می رود.» گفت: «زغن و مگس نیز در هوا می پرد.... این چنین چیزها را قیمتی نیست. مرد آن بود که در میان خلق بنشیند و برخیزد و بخورد و بخسبد و بخرد و بفروشد و در بازار در میان ستود داد کند و زن خواهد و با خلق درآمیزد و یک لحظه از خدای غافل نباشد.»

(اسرارالتوحید)

زغن: پرنده‌ای شبیه به کلاغ بلکه کمی کوچکتر از آن است قیمت: ارزش، اهمیت

معنی: به شیخ ما گفتند: «...» گفت: این چیزها ارزشی ندارد. مرد آن است که ... و ازدواج کند و با مردم معاشرت کند... .

📌 نکات کلیدی

نکات لازم برای دریافت معانی متون نثر:

- آشنایی با لغات و عبارات دشوار و خاص، چون: آتساق (فراهم آوری)، التئام (سازوار گردانیدن)، مقدمات موهمه (معانی وهم‌انگیز)، قیاسات منتجه (منطقی و به سامان بودن کلام)، بازداشتن (بازداشت کردن)، فرو گذاشتن (زنده گذاشتن)، فطنت (زیرکی)، خبرت (دانایی)، سورت (تندی)، وصمت (عیب و ننگ)، دلیر (گستاخ)، طاعن (سرزنش کننده)، قبضه (مشت)، جادو (جادوگر)، نموده شد (نشان داده شد)، تعریک (گوشمال)، خسته (مجروح)، دلوک (فروشدن آفتاب یا زرد شدن)، تعصب (دشمنی)، حسبت (مزد)، زینه‌دار (امانت‌دار)، به بالای تازیانه (به بلندی تازیانه)، مردی دیداری (مردی اهل نظر)، گشاده کار (باجرأت)، سؤال (خواهش)، نَوَشتن (طی کردن)، تَکَس (هسته)، قد قناتی (قدی مانده نیزه راست)، وزنی نیارد (ارزشی ندارد)، روزگار مستغرق کردن (صرف کردن عمر) و ...
- شناخت آرایه‌های موجود در متن. مثلاً درک کنایات؛ مثل "در پوستین کسی افتادن" (بدگویی کردن)، سیر شدن (ببزار شدن)، خندان بودن لب و دندان روز (روشنایی اندک در هنگام غروب)، میان بستن (آماده بودن) و... و استعاراتی چون منور روز (خورشید)، عطار سپهر به پرویز سحاب، کافور می‌بیخت؛ کافور (برف) و ...
- آشنایی با نکات دستوری متن. مثلاً کاربرد و معانی مختلف حروف:
یکی از پیران مردی را گفت...
به
همه کس را عقل خود به کمال نماید. عقل همه کس...
علامت فک اضافه
و یا به کار رفتن اسم به جای صفت برای مبالغه در وصف مانند:
افشین را سخت ناخوش و هول آید.
به جای هایل (ترسناک)
- دریافت مضمون کلی عبارت
- تشخیص عبارت‌ها و بیت‌های متناسب با مضمون عبارت مورد نظر

سوالات طبقه‌بندی شده نثر فارسی

۱- از مفهوم این عبارت کدام گزینه دریافت می‌شود؟ «یکی از پیران مریدی را گفت: چندان که تعلق آدمی‌زاد

به روزی است اگر به روزی‌ده بودی از ملانکه درگذشتی»

(۱) اگر آدمی به خالق توجه کند مقامش از فرشتگان بالاتر می‌شود.

(۲) اگر آدمی ده روز به خالق توجه کند هم‌شان فرشتگان می‌شود.

(۳) اگرچه آدمی به خالق توجه کند مقامش از فرشتگان کمتر است.

(۴) اگر آدمی هم به رزق و هم به رزاق توجه کند به مقام فرشتگان می‌رسد.

۲- معنی قسمت مشخص شده در این عبارت در کدام گزینه آمده است؟ «او آن ثقه بودی که موی در کار او

نتوانستی خزید».

(۱) کسی بر او خرده نتوانست گرفت.

(۲) تیزبین و دقیق بود.

(۳) کنجکاو بود.

(۴) محافظ و محتاط بود.

۳- در این عبارت چند غلط املائی وجود دارد؟ «به یمن قدم درویشان و صدق نفس ایشان زمائم اخلاقی به

همائند مبدل شد و زبان تاعنان در حق وی همچنان دراز که بر قاعده‌ی اول است و سلاحش نامعول».

(۱) دو

(۲) سه

(۳) پنج

(۴) چهار

۴- مفهوم این عبارت چه امری را توصیه می‌کند؟ «مشقت طاعت جنب نجات آخرت وزنی نیارد».

(۱) بندگی

(۲) عاقبت‌اندیشی

(۳) شکیبایی

(۴) بی‌توجهی به دنیا

۵- از مفهوم این عبارت کدام گزینه دریافت نمی‌شود؟ «او رفت و این قوم که این مکر ساخته بودند نیز برفتند

و این همه اسباب منازعت و مکاوحت از بهر حطام دنیا به یک سو نهادند»

(۱) مرگ

(۲) جنگ بهر مال دنیا

(۳) ترک دشمنی

(۴) موافقت و هم‌دلی

۶- عبارت «عطای او به لقایش بخشیدم» یعنی.....

(۱) از بخشش او صرف نظر کردم.

(۲) خواستار بخشش و دیدارش شدم.

(۳) از بخشش او گذشتم و خواهان دیدارش شدم.

(۴) بخشش او را به دیگران هدیه کردم.

۷- این عبارت چه امری را سفارش می‌کند؟ «مرد آن است که چون ضرورتی پیش آید، محمل عزیمت بر

غوارب اغتراب بندد و چون قمر عرصه‌ی مشارق و مغارب را ببیماید»

(۱) ترک وطن

(۲) غریب نوازی

(۳) کنجکاو

(۴) تلاش و کوشش

۸- این واژه‌ها در کدام گزینه درست معنی شده است؟ «تکس، جبان، پایمردی، خامل»

(۱) هسته، پیشانی، استقامت، نادان

(۲) آبدار، ترسو، شفاعت، نادان

(۳) هسته، ترسو، شفاعت، گمنام

(۴) نازک، پیشانی، میانجیگری، والا مقام

۹- از مفهوم این عبارت کدام گزینه دریافت نمی‌شود؟ «ذات بزرگوار ملک به جمال حلم و بسطت علم آراسته و

متحلی است و اگر از گردش چرخ بلایی نازل گردد و بعضی نعمت‌های آسمانی را منغص گرداند، او از

وصمت جزع و قلق منزّه باشد و رضا را به قضا از فرایض شناسد»

(۱) تسلیم در برابر تقدیر

(۲) آرامش در بلا

(۳) دانایی

(۴) تدبیر در ناگواری

۱۰- از مفهوم این عبارت کدام گزینه دریافت نمی‌شود؟ «هر کس گناه گناه کاران بر خداوندگار پوشیده دارد و خواهد که روی حال او به تزویر باطل در پرده‌ی تقریر حق نیکو فرا نماید و مقابح او در لباس محاسن جلوه‌ی تمویه دهد، خاین و غادر است»

(۱) پنهان کاری (۲) ریاکاری (۳) خیانت (۴) جاسوسی

پاسخ سوالات طبقه‌بندی شده نثر فارسی

۱- گزینه «۱»

روزی: رزاق / روزی‌ده: خالق، روزی‌دهنده. از ملائکه در گذشتی: مقامش بالاتر از فرشتگان می‌شد.

۲- گزینه «۱»

۳- گزینه «۴»

زمانم (ذمائم) / همانم (حمائم) / تاغان (طاعنان) / سلاحش (صلاحش)

۴- گزینه «۱»

معنی عبارت: رنج / بندگی در برابر نجات آخرت بی‌ارزش است.

۵- گزینه «۴»

مکر: حيله / منازعت: نزاع، دشمنی / مکاوحت: با هم جنگیدن / حطام: مال اندک دنیا

۶- گزینه «۱»

۷- گزینه «۱»

محمل: کجاوه / غوارب: دوش‌ها / اغتراب: به غریبی رفتن؛ معنی عبارت: کنایه از ترک وطن و به سفر رفتن.

۸- گزینه «۳»

۹- گزینه «۳»

حلم: بردباری / بسطت: فراخی، وسعت / متحلی: آراسته / منغض: ناگوار / وصمت: عیب و ننگ / جزع: زاری / قلق: نگرانی، تشویش / قضا: سرنوشت

۱۰- گزینه «۴»

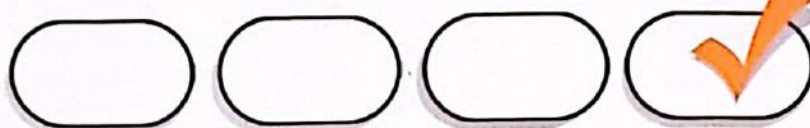
تزویر: ریا / مقابح: زشتی‌ها / محاسن: نیکی‌ها / تمویه: نیرنگ / خاین: خیانتکار

جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش

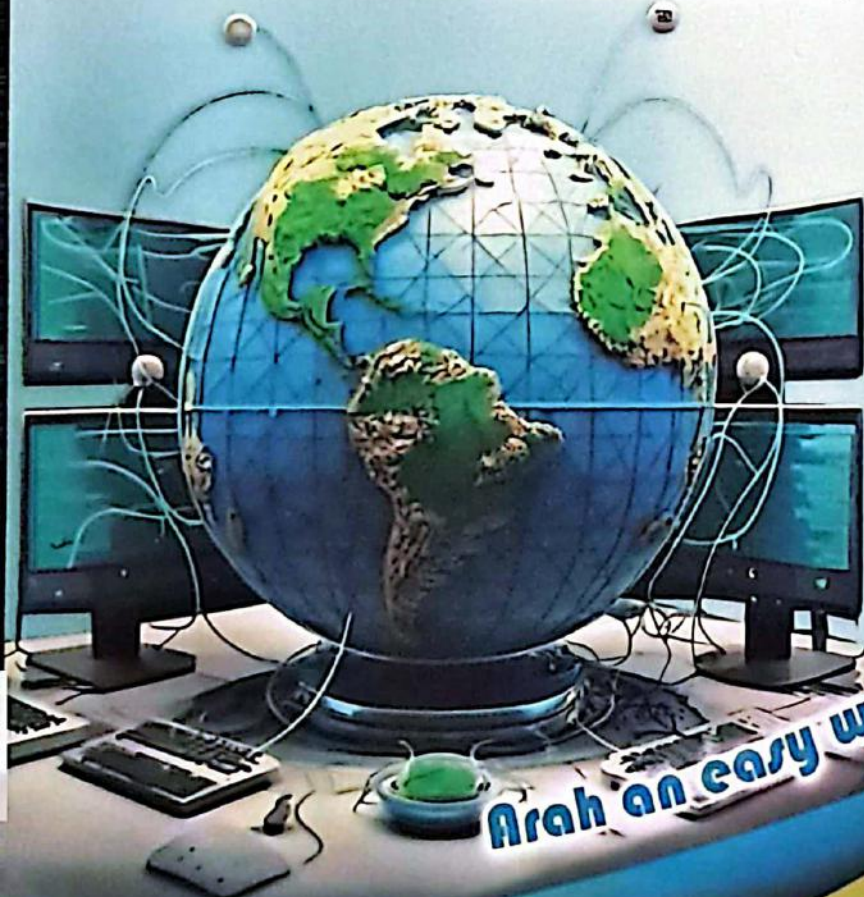
هنر آموزش شبکه و نرم افزار

کتاب موفقیت در آزمون های آموزش و پرورش

- شرح و خلاصه درس و معرفی نکات برتر؛ ویژه ی آزمون های استخدامی
- مطابق با آخرین تغییرات منابع سازمان سنجش و آموزش کشور
- سوالات ادوار گذشته و شبیه سازی شده جهت ارزشیابی آموزشی دبیر

نصب و راه اندازی سیستم های رایانه ای
تولید محتوای الکترونیک و برنامه سازی
توسعه برنامه سازی و پایگاه داده
پیاده سازی سیستم های اطلاعاتی و طراحی وب
نصب و نگهداری تجهیزات شبکه و سخت افزار
تجارت الکترونیک و امنیت شبکه
دانش فنی پایه ، دانش فنی تخصصی

Reach an easy way for teaching

مؤلف: فاطمه رادمند

☐ بخش نکات طلایی مباحث:

☐ راهنمای تدریس نصب و راه اندازی سیستم های رایانه ای ۳

☐ تولید محتوای الکترونیک و برنامه سازی

☐ توسعه برنامه سازی و پایگاه داده

☐ پیاده سازی سیستم های اطلاعاتی و طراحی وب

☐ نصب و نگهداری تجهیزات شبکه و سخت افزار

☐ تجارت الکترونیک و امنیت شبکه

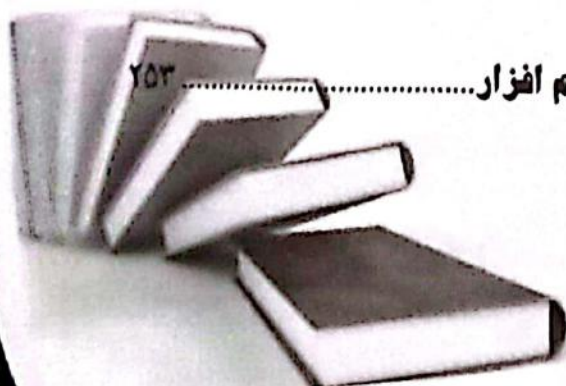
☐ دانش فنی پایه. (شبکه و نرم افزار)

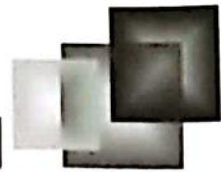
☐ دانش فنی تخصصی. (شبکه و نرم افزار رایانه)

A
R
A
H

☐ بخش سوالات ادوار گذشته و ویژه جهت ارزشیابی دبیر ۲۱۱

☐ بخش سوالات تخصصی هنرآموز شبکه و نرم افزار

نصب تجهیزات شبکه

شایستگی نصب تجهیزات شبکه:

کابل‌های Twisted Pair از نظر جنس شیلد و نحوه قرار گرفتن شیلد در دو دسته کلی قرار می‌گیرند: TP و UTP (Unshielded Twisted Pair) STP.

در کابل TP زوج سیم‌های تابیده شده درون غلاف پلاستیکی قرار دارند. درون غلاف هیچ حفاظ یا Shield دیگری روی زوج سیم‌ها وجود ندارد. کابل‌های Twisted Pair نسبت به STP ارزان‌تر و چون هیچ شیلدی برای زوج سیم‌ها ندارد، نویزپذیرتر هستند.

کابل STP (Shielded Twisted Pair)، همان کابل UTP است با این تفاوت که داخل غلاف، روی زوج‌ها یک یا دو شیلد کشیده شده است. شیلد کشیده شده روی زوج سیم، یک ورق فلزی مانند فویل (آلومینیوم) است. در برخی موارد یک شیلد سیمی رشته‌ای روی فویل قرار می‌گیرد.

نکته‌برتر: هدف از شیلدگذاری افزایش مقاومت کابل در برابر امواج الکترومغناطیسی و نویز است و اگر این شیلدها به زمین متصل شوند، نقش حفاظتی بیشتری در مقابل نویز خواهند داشت.

انواع STP:

بسته به نوع شیلد و نحوه قرارگیری آن روی زوج سیم‌ها، دسته‌بندی‌های گوناگونی برای STP به وجود می‌آید: اگر جنس شیلد فویل باشد، نوع کابل FTP می‌شود. اگر جنس شیلد از نوع رشته سیمی باشد، نوع کابل STP می‌شود. شیلد ممکن است هم روی کل زوج سیم‌ها باشد و هم به‌طور مجزا روی هر زوج سیم کشیده شده باشد.

فیبر نوری:

یکی از محیط‌های انتقال، فیبرنوری است که براساس سیگنال‌های نوری عمل می‌کند. سرعت انتقال اطلاعات در فیبرنوری بسیار بالاست. موارد زیر قطعات و تجهیزاتی که در برپایی یک شبکه فیبری کاربرد دارند آورده شده است.

فیبر نوری از سه قسمت اصلی تشکیل شده است: هسته، روکش و محافظ که قسمت مرکزی فیبرنوری هسته است و جنس آن از شیشه یا پلاستیک است که حرکت سیگنال‌ها در آن صورت می‌گیرد.

نکته‌برتر: لایه دور هسته فیبرنوری روکش نامیده می‌شود که در انواع فیبرها متفاوت است اما همه آنها از خروج پرتوهای نور جلوگیری می‌کنند و همانند هسته از جنس شیشه یا پلاستیک است. روکش محافظ، لایه پلاستیکی همانند لایه کابل‌های دیگر است.

 برای برقراری لینک فیبرنوری به تجهیزات زیر نیازمندیم: ۱- کابل فیبرنوری.
۲- patchcord فیبرنوری: patchcord برای اتصال پچ پنل به سویچ یا تجهیزاتی استفاده می‌شود که ورودی فیبر داشته باشند. در تهیه آن باید به نوع فیبری که در کابل کشی مورد استفاده قرار داده‌ایم، تک پورت یا دابلکس بودن و سوکت‌های پچ پنل و تجهیزات توجه کرد. مثلاً SC to LC یا SC to SC یا ST to SC و patchcord. **۳- پیگتیل فیبرنوری:** پیگتیل (pigtail) یک کابل فیبرنوری است که یک سمت آن کانکتور فیبرنوری و سمت دیگر آن فیوژن می‌شود. پیگتیل فیبرنوری بسته به نوع کابل و سوکت مورد نظر Singlemode یا Multimode انتخاب و برای ایجاد ارتباط و اتصال فیبر به سویچ استفاده می‌شود.

 نکته‌برتر: یک کابل فیبرنوری در هر انتهای خود کانکتور دارد. نوع کانکتور در هر انتهای پچ کورد می‌تواند متفاوت یا هم نوع باشد.

۴- جوش فیوژن: برای اتصال هسته‌های کابل فیبرنوری به پیگتیل (کابلی که یک سر آن آزاد است و سر دیگر آن سوکت فیبرنوری خورده است) از دستگاهی به نام فیوژن اسپلایسر استفاده می‌شود.
۵- پنل فیبرنوری: بسته به تعداد هسته‌ای که می‌خواهیم فیوژن کنیم، می‌توان پچ پنل مورد نظر را تهیه کرد که البته باید به نوع کانکتور پیگتیل خود نیز توجه کنیم. پچ پنل‌ها از تک پورت (دو هسته) شروع می‌شود تا انواع بالاتر که قابلیت نصب روی رک را دارد. **۶- آداپتور فیبرنوری:** آداپتورها بسته به نوع کابل و نوع سوکت پیگتیل انتخاب می‌شوند و رابط بین پیگتیل و پچ کورد هستند که در روی پچ پنل نصب می‌شوند.
۷- مازول فیبرنوری: مازول فیبر بسته به پهنای باند و تک هسته یا دو هسته بودن آن انتخاب می‌شود. این مازول روی سویچی که پورت فیبرنوری دارد نصب می‌شود. **۸- سویچ و مبدل فیبرنوری:** برای تبدیل داده به نور و برعکس از سویچ‌های فیبر استفاده می‌شود که می‌توان از نوع تک پورت آن که به Media Converter معروف است و دارای یک پورت فیبر و یک پورت شبکه است استفاده کرد تا انواع بالاتر آن.

 نکته‌برتر: Media Converter و POE سویچ فیبرنوری در سیستم‌های حفاظتی برای انتقال تصویر دوربین‌های تحت شبکه استفاده می‌شود. مبدل فیبرنوری برای انتقال سیگنال تصویر دوربین آنالوگ است که از تک کانال و چهار کانال تا ۴۶ کانال موجود است.

 کاربردهای کابل استریت (Straight): - اتصال رایانه به سویچ یا هاب اتصال رایانه به مودم ADSL. - اتصال مودم ADSL به سویچ یا هاب.

 کاربرد کابل کراس (Cross): - اتصال یک رایانه مستقیماً به رایانه دیگر. - اتصال رایانه به روتر (کابل کراس در این حالت Send کارت شبکه شما را به Receive روتر و بالعکس متصل می‌کند). - اتصال مودم روتر به فایروال.

ایجاد کابل Straight:

 برای ایجاد کابل استریت، باید دو سر کابل ترتیب رنگی مشابه داشته باشند، مثلاً هر دو استاندارد A و یا هر دو استاندارد B. برای ایجاد کابل کراس، باید دو سر کابل ترتیب رنگی ضربدری داشته باشند. یعنی پین شماره ۱ از یک سر کابل به پین شماره ۳ از سر دیگر و پین شماره ۲ به پین شماره ۶ متصل گردد و بالعکس؛

مثلا یک سر کابل استاندارد A و دیگری استاندارد B. همچنین ترتیب روشن شدن چراغ‌ها در دو کابل براساس ترتیب ارتباط پین‌ها که در بالا آمده است خواهد بود. در تست‌های حرفه‌ای نوع کابل نیز نشان داده می‌شود.

فناوری PoE (Power Over Ethernet):

 در فناوری PoE دو فاکتور بسیار مهم است: ۱- منبع تغذیه PoE. ۲- تجهیزاتی که از فناوری PoE پشتیبانی و بر اساس آن کار می‌کنند.

 نکته برتر: دستگاه‌هایی که از فناوری PoE استفاده می‌کنند می‌توانند یا از آداپتور و یا از پورت PoE خود برق دریافت کنند. حتی اگر به صورت هم زمان به هر دو متصل باشند هیچگاه دستگاه نمی‌سوزد زیرا دستگاه باید از درگاه PoE خود درخواست انرژی کند تا به آن برق تخصیص داده شود در غیر این صورت درگاه این دستگاه فاقد جریان برق است.

 براساس استاندارد IEEE802/3 شبکه، حداکثر برد در ساختار PoE تا ۱۰۰ متر است. اما این بدان معنی نیست که برد بیشتر از ۱۰۰ متر امکان ندارد، یعنی مسافت‌های بیشتر نمی‌تواند استاندارد شبکه‌های معمول را تأمین کنند (با اینکه PoE مشکلی ندارد) اما ممکن است با مشکلات انتقال داده روبه رو شود.

نکات برتر

فناوری PoE در شبکه با سرعت ۱۰/۱۰۰، از دو زوجی که داده را عبور نمی‌دهند، برای ارسال برق به سمت دستگاه مورد نظر استفاده می‌کند. بنابراین رشته‌های ۴، ۵، ۷ و ۸ وظیفه انتقال جریان برق PoE را دارند. در شبکه با سرعت ۱۰۰۰، از هر هشت رشته کابل برای ارسال داده استفاده می‌شود. با این همه جریان برق PoE نیز همچنان بر روی رشته‌های ۴، ۵، ۷ و ۸ منتقل می‌شود. در شکل زیر سیم‌هایی که در انتقال جریان در PoE کاربرد دارند مشخص شده‌اند.

 فناوری PoE در سال ۲۰۰۳ با استاندارد IEEE 802/3af وارد بازار شد. به این صورت که مقدار توان W ۱۵/۴ توسط منبع تغذیه از روی دستگاه فرستاده می‌شود که از کل این مقدار تنها W ۱۲/۹۵ آن به مصرف‌کننده می‌رسد و باقی در طول مسیر کابل به هدر می‌رود. اما PoE+ که با استاندارد IEEE802/3at در سال ۹۰۰۲ به بازار آمد، نسخه جدیدی از PoE است که مقدار توان W ۲۵/۵ را روی کابل ارسال می‌کند.

پلان شبکه:

 در طراحی پلان شبکه به موارد زیر توجه کنید: چند اولین تجهیزاتی که بعد از ترسیم پلان قرار می‌گیرد، رک است. فواصل استاندارد جهت نصب رک را یادآوری کنید. محل قرارگیری نودها را مشخص کنید. کابل کشی را با توجه به نکات ضروری انجام دهید. فواصل میان نودها را مشخص کنید.

 نکته برتر: به نقشه‌ای که پس از پایان کار و تغییرات عملی ترسیم شده نقشه چون ساخت (As Build)

گویند.

آماده‌سازی قرارداد پروژه:

 برخی از مزایای تهیه RFP: ۱- شناخت نیازهای واقعی سازمان و یا بخشی که قرار است پروژه‌ای در آن انجام شود. ۲- جمع‌آوری اطلاعات دقیق بر اساس مشکلات واقعی و نیازهای کاربران. ۳- دستیابی به تخمین درستی از هزینه و زمان مورد نیاز برای پروژه. ۴- امکان مقایسه شرکت‌های مختلف ارائه‌دهنده خدمات مشابه. ۵- کمک به برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری دقیق و آگاهانه. ۶- کاهش شکایت‌های احتمالی مجریان و کارفرمایان. ۷- کمک به تنظیم دقیق قرارداد. ۸- فراهم شدن امکان دریافت پیشنهادهای تکمیلی و راه‌حل‌های جدید برای اجرای بهتر پروژه. ۹- افزایش توان مدیر پروژه.

نصب RACK:

 نکاتی که در ترسیم جانمایی و نصب رک مد نظر قرار می‌گیرد: (الف) تهیه فهرست تجهیزات: ۱- آینده نگری. ۲- توجه به اندازه و عمق. ۳- در نظر گرفتن فضا جهت جریان داشتن هوا. ۴- توجه به دیگر ادوات قابل نصب. (ب) جانمایی داخل رک: ۱- برچسب گذاری تجهیزات داخل رک. ۲- در دسترس قرار دادن ابزارهای پرکاربرد (KVM, Patch Panel). ۳- در صورت استفاده از UPS Rackmount پیش‌بینی فضا برای آن. (ج) ترسیم فضای کابل: آرایش کابل‌های شبکه به خصوص در فضای اتاق سرور و رک از موارد بسیار مهم است که معمولاً از فضای بدون استفاده بالای رک‌ها برای این کار استفاده می‌شود؛ بنابراین در طراحی باید مسیر کابل‌ها به درستی تعیین شود و همچنین ورود به رک و اتصال به Patch Panel کاملاً حساب شده باشد. (د) مشخص نمودن فضاهای خالی رک: بدین منظور می‌توان از قطعاتی به نام Blank panel استفاده کرد. (ه) ترسیم تمام ارتباطات و اتصالات کابل‌ها: ارتباط بین تجهیزات موجود در رک باید به‌طور دقیق تعیین و ترسیم شود.

راه‌اندازی شبکه

شایستگی راه‌اندازی شبکه گروه کاری:

 برای شروع تدریس شبکه و ورود به مبحث پروتکل، می‌توانیم به قوانینی که نیاز است یک هنرجو رعایت کند تا سؤالی از هنرآموز کلاس بپرسد و انتظار دریافت پاسخ داشته باشد یا قوانین مد نظر برای انتخاب‌هایی که در زندگی روزمره با آن مواجه می‌شود از قبیل انتخاب دوست، در چنین مواردی هنرجویان نیاز به داشتن موارد مشترک جهت برقراری ارتباط را به وضوح درک می‌کنند.

 مفهوم آدرس و توجه به ساختار آدرس‌های پستی در انتقال یک بسته پستی می‌تواند مثالی کاربردی و واضح دیگری پیرامون روش دسترسی و ارسال اطلاعات بوده، به هنرجویان در درک بهتر موضوع، لزوم و اهمیت جایگاه آدرس‌ها برای دسترسی به رایانه و سایر تجهیزات کمک کند.

 مثال دیگر در این زمینه می‌تواند مربوط به گوشی‌های هوشمند باشد. برای مثال از هنرجویان بپرسیم اگر در محیطی چند نفری بخواهند فایلی را از طریق بلوتوث و یا از طریق نرم‌افزارهای اشتراک و ارسال اطلاعات برای فرد خاصی ارسال کنند، دانستن چه اطلاعاتی از گوشی فرد مورد نظر لازم است، بی‌شک هنرجویان به نام معرفی شده در دستگاه گوشی هوشمند اشاره می‌کنند.

مشاهده اطلاعات پیکربندی اتصالات شبکه:

روش واسط گرافیکی استفاده از Network & Internet است. تعداد گزینه‌هایی که در این پنجره مشاهده می‌شوند در رایانه‌ها متفاوت است، این تفاوت‌ها می‌تواند مرتبط با update ویندوز، وجود کارت شبکه وایرلس و مودم باشد. به‌طور مثال در تصویر گزینه Status وجود ندارد، در چنین مواردی که ویندوز ۱۰ به روز نیست می‌توان برای نمایش اطلاعات شبکه از گزینه Ethernet و سپس کلیک کردن بر روی نماد Ethernet سمت راست اطلاعات شبکه را نمایش داد.

برای توسعه این کارگاه و ایجاد ذهنیت برای آموزش ادامه مطالب این پودمان توصیه می‌شود که توجه هنجاریان را به مفاهیم کلیدی زیر در اجرای دستورات IPconfig جلب کنید. برخی از موارد مندرج را می‌توان به عنوان تحقیق در نظر گرفت. برای مثال درباره آدرس فیزیکی (Physical Address)، یا Address MAC تحقیق کنند. این مورد در بخش MAC Filtering برای ایجاد Scope در DHCP کاربرد دارد. به‌طور خلاصه ساختار آدرس فیزیکی Physical Address یا Mac Address ها دو حالت ۴۸ و ۶۴ بیتی است.

نکته‌برتر: در قالب نمایشی هگزا دسیمال، به‌صورت شش octet، که با خط فاصله، یا نقطه، گاهی بدون علامت در کنار هم قرار می‌گیرند، در حالت ۴۸ بیتی سه بایت اول مشخصه شرکت سازنده (OUI) و سه بایت بعدی مشخصه کارت شبکه (NIC) است.

با استفاده از تارنمای miniwebtool بخش Miscellaneous می‌توان از طریق MAC Address lookup با وارد کردن نام شرکت MAC Address های تجهیزات آن شرکت را مشاهده کرد.

به روش‌های متفاوتی می‌توان آدرس فیزیکی Physical Address یا Address Mac را مشاهده کرد از جمله: نمایش آدرس MAC کارت شبکه رایانه با فرمان getmac. نمایش آدرس MAC در سرویس‌گیرنده‌های Local از طریق اجرای دستور Ipconfig /all. نمایش آدرس MAC در ماشین‌های راه دور با فرمان Nbtstat

نمایش و تغییر نام رایانه:

دو پروتکل Name Resolution که با انتخاب more در پنجره Computer Name دیده می‌شوند، عبارتند از NetBIOS و NetBIOS.DNS سرواژه Network Basic Input/Output System است که نامی شامل حداکثر ۱۶ نویسه است که یک نویسه از آن به عنوان کنترل‌گر استفاده شده و ۱۵ نویسه برای نام گذاری مورد استفاده قرار می‌گیرد.

نکته‌برتر: در مورد Host Name ذکر شده که «در رایانه‌های شبکه گروه کاری (Workgroup) این نام با NetBIOS Name که هنگام نصب سیستم عامل به رایانه اختصاص می‌یابد، یکی است.»

کاربرد Name NetBIOS در شبکه‌های محلی است و به دلیل استفاده از حالت Broadcast برای شناسایی رایانه‌های شبکه، باعث افزایش ترافیک شبکه می‌شود. با توجه به حداکثر ۱۵ نویسه بودن نام، محدودیت تعداد نام برای رایانه‌های شبکه دارد. این روش در شبکه‌های محلی به دلیل پذیرش نام تکراری، باعث خطا در مدیریت رایانه‌ها می‌شود. دارای ساختار نام گذاری ساده (FLAT) است، به عبارتی فاقد پیشوند و پسوند بوده، در فایلی به نام LMHOSTS ذخیره می‌شود و فاقد ساختار مرکزی و مدیریتی است.

هنگام تمرین از هنجاریان بخواهید تعداد نویسه‌هایی که تایپ می‌کنند را بشمارند، حداکثر چه تعداد تایپ کرده‌اند؟ (حداکثر ۶۳ نویسه قبول می‌کند) پیام‌های خطا و اخطار در مورد تعداد و یا استفاده از علائم غیرمجاز و یا عدم رعایت قوانین (به‌طور مثال استفاده از خط تیره در ابتدا و انتها) را بررسی کنند. ترکیب مجاز شامل حروف A تا Z بزرگ و کوچک، اعداد ۰ تا ۹، خط تیره و نقطه است که تحت عنوان Full Computer Name مشاهده خواهد شد. در این بین کاربرد نقطه به منظور جداسازی اجزاء است.

در نام کامل FQDN (Fully Qualified Domain Name):

که ترکیبی از Host Name + domain name است تعداد نویسه‌ها تا ۲۵۵ و در ترکیب آن علاوه بر موارد ذکر شده از نقطه هم برای جداسازی اجزاء FQDN که ساختاری سلسله مراتبی است، استفاده می‌شود.

نکته برتر: در حالت کلی به عبارتی که قبل از نام دامنه قرار می‌گیرد Sub-domain گفته می‌شود که می‌تواند در حالت سلسله مراتبی تکرار شوند. اما در صورتی که میزبان ارائه دهنده سرویس خاصی در اینترنت مانند وب و رایانامه و... باشد معمولاً از نام یک سرویس مانند www و mail و... به عنوان Host Name استفاده می‌کند.

تنظیم آدرس IP به صورت استاتیک:

پیشنهاد می‌شود برای این بخش از تدریس و توسعه این کارگاه، تست Ping برای بررسی درستی پیکربندی پروتکل TCP/IP روی (1.0.0.127 loopback address) انجام گیرد. در برخی موارد هنجاریان آدرس IP یکسان با سایر سیستم‌ها را استفاده و با پیغام خطا مواجه می‌شوند، در چنین مواردی ضمن نمایش خطا به سایر هنجاریان می‌توان به استفاده از روش‌های خودکار (DHCP) اشاره کرد. مقایسه خروجی فرمان Ping با نام رایانه و آدرس IP رایانه هم می‌تواند برای هنجاریان جالب و به ایجاد ذهنیت برای تدریس DNS در واحد یادگیری بعدی کمک کند.

زیر شبکه (Subnet):

آدرس‌های IP با subnet value برابر با ۸ برای کلاس A، ۱۶ برای کلاس B و ۲۴ برای کلاس C، حالت Classful است، با تغییر این مقادیر در subnet value حالت Classless استفاده می‌شود. با انجام عملیات and روی آدرس IP و subnet mask می‌توان Network ID را محاسبه کرد.

سوالات تالیفی و شبیه‌سازی شده جهت ارزشیابی دبیر

TEST
0000

۱- کدام مورد در خصوص APIPA صحیح است؟

(۱) Default Gateway، توسط این سرویس مشخص نمی‌شود.

(۲) در صورت عملکرد صحیح DNS در شبکه، نیازی به استفاده از این سرویس نیست.

(۳) محدوده آدرسی که به سیستم‌ها اختصاص داده می‌شود، در محدوده 19.168.x.y است.

(۴) دسترسی به اینترنت توسط این سرویس تنها با استفاده از سیستم‌هایی که مستقیماً به مسیر یاب متصل هستند، امکان‌پذیر است.

TEST
0000

۲- کدام مورد به مدیر اجازه می‌دهد تا بتواند سرویس نام قلمرو NetBios را پیکربندی کند؟

(۱) DHCP (۲) DNS-DHCP (۳) WINS-DNS (۴) SMTP

TEST
0000

۳- قابلیت کپی کردن یک فایل از کامپیوتری به کامپیوتر دیگر را می‌گویند.

(۱) ICMP (۲) NTP (۳) SMTP (۴) FTP

TEST
0000

۴- کدام یک از گزینه‌های زیر از مزایای DHCP نمی‌باشد؟

(۱) از اختصاص یک آدرس IP به دو یا چند گره و همچنین بروز اشتباهات جلوگیری می‌کند.

(۲) به تنظیم تک‌تک گره‌های شبکه نیازی نیست و باعث صرفه‌جویی در زمان می‌شود.

(۳) در صورت خارج شدن یک سرویس گیرنده از شبکه آدرس آن به سرویس گیرنده جدید اختصاص می‌یابد.

(۴) مدیریت متمرکز آدرس دهی انجام نمی‌پذیرد.

TEST
0000

۵- برای دریافت IP جدید از DHCP، از چه دستوری استفاده می‌شود؟

(۱) new (۲) renew (۳) Add (۴) Create

TEST
0000

۶- کدام یک از گزینه‌های زیر نامه دامنه خواسته شده را به آدرس IP تبدیل می‌کند؟

(۱) Reverse lookup zone (۲) Forward Lookup Zone

(۳) Zone (۴) DNS

TEST
0000

۷- اطلاعات در بانک اطلاعاتی یک Zone به چه صورت ذخیره می‌شود؟

(۱) Source Record (۲) Record (۳) Resource Record (۴) New Record

TEST
0000

۸- کدام روش رمزنگاری از یک کلید یکسان برای رمزنگاری و رمزگشایی استفاده می‌کند؟

(۱) Public Key (۲) Asymmetric (۳) Symmetric (۴) HYbrid

TEST
0000

۹- کدام پروتکل، یک VPN است و سرویس‌های احراز هویت و یکپارگی را فراهم می‌کند؟

(۱) IPsec (۲) MDS (۳) AES (۴) ESP

TEST
0000

۱۰- در خصوص روش رمزنگاری RSA، کدام مورد صحیح است؟

(۱) روشی متقارن است. (۲) از نوع کلید عمومی است.

(۳) در این روش، تنها از اعداد زوج استفاده می‌شود. (۴) امنیت این روش بسیار پایین است و استفاده از آن پیشنهاد نمی‌شود.

پاسخ‌نامه‌ی کلیدی

سوال	پاسخ	سوال	پاسخ	سوال	پاسخ	سوال	پاسخ	سوال	پاسخ	سوال	پاسخ
۱	۱	۲۰۱	۲	۱۶۱	۲	۸۱	۴	۴۱	۱	۱	۱
۲	۴	۲۰۲	۱	۱۶۲	۴	۸۲	۲	۴۲	۴	۲	۲
۳	۴	۲۰۳	۲	۱۶۳	۳	۸۳	۳	۴۳	۴	۳	۳
۴	۴	۲۰۴	۳	۱۶۴	۳	۸۴	۱	۴۴	۱	۴	۴
۵	۲	۲۰۵	۴	۱۶۵	۴	۸۵	۲	۴۵	۲	۵	۵
۶	۲	۲۰۶	۲	۱۶۶	۲	۸۶	۲	۴۶	۲	۶	۶
۷	۳	۲۰۷	۲	۱۶۷	۱	۸۷	۲	۴۷	۲	۷	۷
۸	۳	۲۰۸	۱	۱۶۸	۱	۸۸	۲	۴۸	۲	۸	۸
۹	۱	۲۰۹	۳	۱۶۹	۴	۸۹	۳	۴۹	۳	۹	۹
۱۰	۲	۲۱۰	۲	۱۷۰	۲	۹۰	۱	۵۰	۳	۱۰	۱۰
۱۱	۴	۲۱۱	۱	۱۷۱	۳	۹۱	۳	۵۱	۴	۱۱	۱۱
۱۲	۲	۲۱۲	۱	۱۷۲	۱	۹۲	۴	۵۲	۲	۱۲	۱۲
۱۳	۱	۲۱۳	۲	۱۷۳	۴	۹۳	۳	۵۳	۱	۱۳	۱۳
۱۴	۲	۲۱۴	۲	۱۷۴	۱	۹۴	۱	۵۴	۳	۱۴	۱۴
۱۵	۲	۲۱۵	۲	۱۷۵	۲	۹۵	۲	۵۵	۳	۱۵	۱۵
۱۶	۲	۲۱۶	۱	۱۷۶	۱	۹۶	۲	۵۶	۴	۱۶	۱۶
۱۷	۴	۲۱۷	۴	۱۷۷	۲	۹۷	۱	۵۷	۴	۱۷	۱۷
۱۸	۱	۲۱۸	۱	۱۷۸	۲	۹۸	۳	۵۸	۴	۱۸	۱۸
۱۹	۴	۲۱۹	۲	۱۷۹	۲	۹۹	۳	۵۹	۴	۱۹	۱۹
۲۰	۴	۲۲۰	۳	۱۸۰	۴	۱۰۰	۱	۶۰	۱	۲۰	۲۰
۲۱	۱	۲۲۱	۴	۱۸۱	۳	۱۰۱	۴	۶۱	۳	۲۱	۲۱
۲۲	۲	۲۲۲	۱	۱۸۲	۱	۱۰۲	۱	۶۲	۳	۲۲	۲۲
۲۳	۲	۲۲۳	۴	۱۸۳	۱	۱۰۳	۲	۶۳	۱	۲۳	۲۳
۲۴	۱	۲۲۴	۱	۱۸۴	۲	۱۰۴	۱	۶۴	۳	۲۴	۲۴
۲۵	۳	۲۲۵	۲	۱۸۵	۱	۱۰۵	۱	۶۵	۱	۲۵	۲۵
۲۶	۳	۲۲۶	۴	۱۸۶	۴	۱۰۶	۲	۶۶	۳	۲۶	۲۶
۲۷	۳	۲۲۷	۲	۱۸۷	۳	۱۰۷	۳	۶۷	۱	۲۷	۲۷
۲۸	۱	۲۲۸	۲	۱۸۸	۱	۱۰۸	۲	۶۸	۳	۲۸	۲۸
۲۹	۴	۲۲۹	۴	۱۸۹	۲	۱۰۹	۲	۶۹	۴	۲۹	۲۹
۳۰	۴	۲۳۰	۳	۱۹۰	۴	۱۱۰	۳	۷۰	۲	۳۰	۳۰
۳۱	۳	۲۳۱	۴	۱۹۱	۴	۱۱۱	۲	۷۱	۲	۳۱	۳۱
۳۲	۲	۲۳۲	۴	۱۹۲	۱	۱۱۲	۲	۷۲	۱	۳۲	۳۲
۳۳	۲	۲۳۳	۳	۱۹۳	۱	۱۱۳	۴	۷۳	۴	۳۳	۳۳
۳۴	۳	۲۳۴	۴	۱۹۴	۱	۱۱۴	۱	۷۴	۳	۳۴	۳۴
۳۵	۲	۲۳۵	۱	۱۹۵	۴	۱۱۵	۳	۷۵	۲	۳۵	۳۵
۳۶	۳	۲۳۶	۴	۱۹۶	۴	۱۱۶	۲	۷۶	۱	۳۶	۳۶
۳۷	۳	۲۳۷	۲	۱۹۷	۲	۱۱۷	۳	۷۷	۴	۳۷	۳۷
۳۸	۴	۲۳۸	۳	۱۹۸	۴	۱۱۸	۴	۷۸	۱	۳۸	۳۸
۳۹	۳	۲۳۹	۱	۱۹۹	۴	۱۱۹	۲	۷۹	۲	۳۹	۳۹
۴۰	۲	۲۴۰	۱	۲۰۰	۳	۱۲۰	۳	۸۰	۳	۴۰	۴۰